

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**15 KASIM 1965 TARİHLİ LA HAYE SÖZLEŞMESİ
KAPSAMINDA TEBLİGATIN YAPILMASI**

Şoray YILDIZ

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU BİLİM DALI**

OCAK - 2020

**15 KASIM 1965 TARİHLİ LA HAYE SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA
TEBLİGATIN YAPILMASI**

Şoray YILDIZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

OCAK 2020

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Şoray YILDIR

31/01/2020

15 KASIM 1965 TARİHLİ LA HAYE SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA TEBLİGATIN

YAPILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Şoray YILDIZ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ocak 2020

ÖZET

Tebliğat işlemi temel bir yargılama işlemi olup, yapılan yargılamanın adil ve hızlı yapılmasında etkilidir. Bireylerin haklarında açılan davalardan ya da kendilerinin açmış oldukları davalarda elde ettikleri sonuçtan haberdar olması sağlanmaktadır. Tebliğat işlemi, hukukî anlamda kendisine birtakım sonuçlar yüklemektedir. Ülkemizde tebliğat hukuku, Tebliğat kanunu ve ilgili Yönetmelikte, genelge ve tebliğler ile düzenlenmektedir. Konumuz gereği adli evrakın tebliğini inceledik. Adli evrakın tebliğinde ise, muhatabın yurt içinde olabileceği gibi, yurt dışında olması hali de söz konusudur. Muhatabın yurtiçinde olması hâlinde 7201 Sayılı Kanun'a göre tebliğin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir. Muhatabın yurt dışında olması hâlinde ise; tebliğat, devletlerin egemenlik hakkı olup, devletlerin yargı bağımsızlıklarına girmektedir. Bu nedenle bir devletin ülkesinde, yabancı bir devlet tarafından tebliğat yaptırılması hâlinde, o devletin kanunları ya da uluslararası sözleşmelerle buna izin verdiğine ilişkin hüküm olması gerekir. Türkiye'de, 7201 Sayılı Kanunu'nda düzenleme olduğu gibi, iki veya çok taraflı sözleşmelerle de yurtdışına tebliğin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir. Türkiye'de yapılacak ya da Türkiye'nin yabancı bir ülkede tebliğ yapılmasını istemesi hâlinde ise; öncelikle o ülke ile Türkiye arasında ikili ya da çok taraflı sözleşme olup olmadığına bakılacaktır. Herhangi bir anlaşma olmaması hâlinde ise, 7201 Sayılı Tebliğat Kanunu'na göre tebliğat yapılacaktır. Türkiye, uluslararası tebliğe ilişkin çok taraflı veya ikili anlaşmalara taraf olmuştur. Çok taraflı anlaşmalar ise, 1954 Tarihli Hukuk Usulüne Dair Sözleşme ve 1965 Tarihli Hukukî Ve Ticarî Konularda Adli Veya Gayri adli Belgelerin Tebliği'ne Dair Lahey Sözleşmesi'dir. Çalışmamızda da değindiğimiz üzere, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi, Türkiye bakımından, 17/06/1972 Tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak 28/04/1972 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. 1965 Tarihli Hukukî Ve Ticarî Konularda Adli Veya Gayri adli Belgelerin Tebliği'ne Dair Lahey Sözleşmesi, tebliğat hususunda bir çok yenilikleri ve kolaylıkları da beraberinde getirerek, ülkemizin de taraf olmasıyla, hukukumuzda yerini almıştır. Lahey Sözleşmesi, uluslararası tebliğat alanında, en fazla katılımcı sayısına ulaşmış çok taraflı Sözleşmedir. En önemli yeniliği ise, merkezî makamlar ve merkezî makamlar vasıtasıyla tebliğatın yapılmasıdır. Sözleşmenin 2.maddesine göre, taraf devletlerin, tebliğ işlemlerine ilişkin kendi kanunlarına göre merkezî makam kuracağını, bu merkezî makamların kendi kanunlarına göre kuracağını düzenlenmiştir. Türkiye ise, merkezî makam olarak, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünü tayin etmiştir. 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. Ancak bu düzenleme henüz uygulanmamakla birlikte Lahey Sözleşmesi kapsamında bildirilen merkezî makamımız UHİGM olup; çalışmamızda UHİGM olarak belirtilmiştir. Sözleşme sadece merkezî makam ile tebliğ usulünü düzenlememiş bunun yanında, diplomatik yolla tebliğ usulünü ve doğrudan tebliğ usulünü de düzenlemiştir. Sözleşmenin 8.maddesinde, taraf devletler arasında yapılacak tebliğatlar, devletlerin diplomatik temsilcileri ve konsoloslari vasıtasıyla yapılabilecektir. Sözleşmenin bu maddesine çekince koyan devletler bakımından bu madde uygulanmayacaktır. Ancak bu maddeye çekince koyulsa dahi devletler, yabancı ülkede bulunan vatandaşlarına diplomatik yoldan tebliğ

yapabileceklerdir. Sözleşmedeki bir diğer tebligat usulü de doğrudan tebliğ usulüdür. Sözleşmenin 10.maddesinde düzenlenen bu usule göre de taraf devletler, yabancı ülkedeki muhataba, doğrudan adi posta yoluyla tebliğ yapabilecektir. Bu maddeye çekince koyan devletler bakımından ise bu hüküm uygulanmayacaktır. Ancak maddeye çekince koymayan devlete doğrudan tebligat usulü ile tebliğ yapabilecektir. Sözleşmenin 11.maddesinde ise, taraf devletlerin aralarında farklı tebliğ usullerini belirleyebileceği düzenlenmiştir. Bu hükümle, devletlerin aralarında yapacakları ya da daha önceden yapmış oldukları ikili sözleşmeler bakımından, Sözleşme hükümlerinin, ikili sözleşmeleri hükümsüz kılmayacağı belirtilmiştir. Sözleşmenin 8.ve 10.maddesine birçok taraf devlet çekince koymuştur. Taraf devletler 11.madde kapsamında aralarında başkaca tebliğ usulleri de belirtmemeleri nedeniyle Sözleşme kapsamında en çok kullanılan tebliğ usulü ise merkezî makam vasıtasıyla tebliğdir. Sözleşme tebligat evrakının nasıl hazırlanacağını da düzenlemiştir. Tebliğ talepnamesinin ve tebliğ formunun nasıl doldurulacağı ve bu evraka ilişkin tüm taraf devletler bakımından ortak kullanılacak olan bir form oluşturularak, Sözleşmeye ek olarak eklenmiştir. Türkiye bakımından, Adalet Bakanlığınca çıkarılar 63/3 No.lu Genelgede, bu evrakın nasıl doldurulacağı detaylı olarak anlatılmıştır. Sözleşmenin 15.ve 16.maddelerinde, tebliğin yapılamaması ya da geç yapılması hâlinde mahkeme hükmünün ertelenebileceği, eğer hüküm verilmişse de karara ilişkin olarak işleyecek olarak hak düşürücü sürelerin işlemeyeceği düzenlenerek, tebligatın yapılamaması ya da geç yapılması nedeniyle oluşabilecek hak kayıpları önlenmeye çalışılmıştır. Sözleşmeye taraf olan devletler bakımından, uluslararası tebligata ilişkin ayrıca çok taraflı sözleşmeye taraf olunması hâlinde; 1965 Tarihli Sözleşme uygulanacaktır. Türkiye 1954 Tarihli Sözleşmeye ve 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine taraftır. Türkiye bakımından ise, her iki Sözleşmeye üye olan bir devlete yapılacak tebliğlerde, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi uygulanacaktır. Sözleşmenin yanı sıra, taraf devletlerin aralarında ikili anlaşmalar olması hâlinde ise, kural olarak 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi uygulanmaktadır. Ancak, ikili anlaşma Lahey'e göre, tebligata ilişkin, tebligatın yapılmasını daha kolaylaştırıcı ve hızlı yapılmasını sağlayacak özel hükümler içeriyorsa, ikili sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Türkiye'nin de taraf olduğu 1965 Tarihli Hukuki Ve Ticari Konularda Adli Veya Gayriadli Belgelerin Tebliği'ne Dair Lahey Sözleşmesi önemli yenilikler getirmiştir. Çalışmamızın konusunu da, Sözleşme'nin getirdiği yenilikler ve Sözleşme'nin Türkiye'de uygulanması hususu ve buna ilişkin örnek yüksek yargı kararlarıyla incelenmesi oluşturmaktadır.

Bilim Kodu	: 51301
Anahtar Kelimeler	: 1965 Tarihli Adli ve Gayriadli Belgelerin Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi, Uluslararası tebliğ
Sayfa Adedi	: 93
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

TO MAKE NOTIFICATION WITHIN THE SCOPE
OF THE HAGUE CONVENTION DATED 15 NOVEMBER, 1965
(M.Sc. Thesis)

Şoray YILDIZ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
Ocak 2020

ABSTRACT

A notification is a primary process of an adjudication, and has an influence on the fairness and quickness of it. It allows individuals to be informed of any suit filed against them and of any result obtained from any suit filed by themselves. The Notification law in our country is regulated by circulars and communiques in the Notification Act and the relevant Regulation. We have reviewed the notification of a judicial document as part of our subject. For notification of a judicial document, the addressee may be inside as well as outside the country. If the addressee is inside the country, procedure for notifications is regulated according to the Act No 7201. If the addressee is outside the country, a notification is a sovereign right of governments, and notification is covered by immunity from jurisdiction of governments. Therefore, in the event of a notification in a country by a foreign government, a clause is required about the permission of that country in its laws or in international conventions. In Turkey, procedure for notifications abroad is regulated both by the Act No 7201 and bilateral or multilateral conventions. In case of a notification in Turkey or a notification required by Turkey in a foreign country; firstly, presence of any bilateral or multilateral conventions between that country and Turkey will be checked. In case of absence of any conventions, the notification will be served according to the Notification Act No 7201. Turkey has become a party to multilateral or bilateral conventions concerning international notifications. The multilateral ones are the 1954 Convention on Civil Procedure and the 1965 Hague Convention on Notification of Judicial or Extrajudicial Documents in Civil and Commercial Matters. As we have also mentioned in our study, the 1965 Hague Convention was published in the Official Gazette on 17.06.1972 and took effect on 28.04.1972 in Turkey. The 1965 Hague Convention on Notification of Judicial or Extrajudicial Documents in Civil and Commercial Matters brought many innovations and conveniences in notifications, and it took its place in our law when Turkey became a party to it. The Hague Convention is the multilateral convention with the biggest number of participants in international notifications. Its biggest innovation is the central authorities and notification through central authorities. Clause 2 of the Convention stipulates that the contracting countries establish central authorities for notifications according to their own laws. Turkey has assigned the Ministry of Justice, the General Directorate of International Law and Foreign Relations as a central authority. The Convention regulated not only the procedure for notification through a central authority, but also the diplomatic notification procedure and the direct notification procedure. According to Clause 8 of the Convention, notifications between the contracting countries may be served through their diplomatic representatives and consuls. This clause will not apply for countries which have made a reservation for it. However, although reservations were made for this clause, governments may serve notifications to their citizens in foreign countries through diplomatic channels. Direct notification is another notification procedure in the Convention. According to Clause 10 of the Convention, the contracting countries may make notifications to an addressee in a foreign country directly through surface mail. This clause will not apply for countries which have made a reservation for it. However, notifications may be made to countries which have not made a reservation for the clause through the direct notification procedure. In Clause 11 of the Convention, it is stipulated that the contracting countries may

determine different notification procedures between them. By this provision, it is stated about the bilateral conventions to be made or previously made between the countries that the provisions of the Convention will not supersede the bilateral conventions. Many of the contracting parties made a reservation for the Clauses 8 and 10 of the Convention. Since the contracting countries have not expressed other notification procedures between them under Clause 11, the most-used notification procedure under the Convention is notification through a central authority. The Convention also regulated the way of preparing a notification document. The way of filling a notification requisition and a notification form was stated, and a form was annexed to the Convention to be used collectively by all of the contracting countries. As for Turkey, the Ministry of Justice expressed in detail the way of filling this document through its implications in the Circular No 63/3. In Clauses 15 and 16 of the Convention, it is established that in case of failure or default of a notification, a court judgement may be suspended, and in case of a judgement passed, losses of rights try to be prevented, by the stipulation that foreclosures will not apply for the judgement, that may arise due to failure or default of a notification. In the event that a contracting country is also a party to a multilateral convention concerning international notification, the 1965 Convention will apply. Turkey is a party to the 1954 Convention and to the 1965 Hague Convention. For notifications by Turkey to a country which is a party to both Conventions, the 1965 Hague Convention will apply. In case of bilateral conventions between the contracting parties in addition to the Convention, the 1965 Hague Convention applies as a rule. However, if the bilateral one contains special provisions that will ensure an easier and quicker notification, the provisions of the bilateral one will apply. The Hague Convention on the 1965 Notification of Judicial or Extrajudicial Documents in Law and Trade, to which Turkey is also a party, brought the most significant innovations to international notifications. So, our study focuses on the innovations brought by the Convention, the implementation of the Convention in Turkey, and an analysis of certain related higher judicial decisions.

Science Code : 51301
Key Words : Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents
In Civil Or Commercial Matters, International notification
Page Number : 93
Supervisor : Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

TEŞEKKÜR

Türkiye’de Yapılacak Uluslararası Tebligatların 15 Kasım 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi Bakımından İncelenmesi” adlı bu çalışma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Devletler Özel Hukuku Yüksek Lisans programı çerçevesinde hazırlanmıştır. Tez çalışmam süresince desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS’a; kıymetli bölüm hocalarım Doç. Dr. Alper Çağrı YILMAZ’a ve Prof. Dr. Vahit DOĞAN’a; çok değerli aileme ve Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrenci işlerine katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TEBLİGAT

2.TEBLİGAT HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	3
2.1. Tebligatın Esasları	4
2.1.1. Tebligat Kavramı ve Anlamı	4
2.1.2. Tebligatın Amacı	5
2.1.3. Tebligatın Önemi	5
2.1.4. Tebliğ Konusu ve Tebliğe Yetkili Merciler.....	8
2.1.5. Elektronik Tebligat	10
2.1. Türk Mevzuatına Göre Ulusal Tebligat	12
2.1.1 Muhataba Bilinen En Son Adreste Tebliğ Yapılması.....	12
2.1.2. Tebliğ Yapılabilecek Kişiler.....	14
2.1.2.1. Muhatap ile aynı adreste oturanlar veya hizmetçiler	14
2.1.2.2. Vekile veya kanunî temsilciye tebliğ.....	15
2.1.2.3. Tüzel kişiye tebliğ.....	15
2.1.2.4. Asker şahıslara tebliğ.....	16
2.1.2.5. Belli bir yerde devamlı mesleğini icra edenler	17
2.3. Muhatabın Adreste Bulunmaması Ve Tebliğ İmkânsızlığı Hâlinde Tebliğ.....	17
2.4. Türk Mevzuatına Göre Uluslararası Tebligat	19

	Sayfa
2.4.1. Genel Olarak	19
2.4.2. Türkiye’den Yurt Dışındaki Yabancıya Tebliğ	21
2.4.3. Yabancı Ülkedeki Türk Vatandaşlarına Tebligat	24
2.4.3.1. Resmî memur veya askerî şahıs sıfatı bulunmayan Türk vatandaşlarına tebligat	24
2.4.3.2. Türk memurlarına tebligat	28
2.4.3.3. Türk askerî şahıslarına tebligat	28
2.4.4. Yabancı Devletten Türkiye’ye Yapılan Tebligat	29
2.5. İlânen Tebligat	30
2.5.1. Genel Olarak	30
2.5.2. Yurt Dışında İlânen Tebligat Yapılması	31
2.5.3. İlânen Tebligatın Şekli ve İçeriği	33
2.5.4. İlânen Tebligatta Tebliğ Tarihi	35
2.6. Tebligatın Usulsüz Olmasının Sonuçları	35

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YAPILACAK ULUSLARARASI TEBLİGATLARIN 15 KASIM 1965 TARİHLİ LAHEY SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

3.1. Genel Olarak	39
3.2. Sözleşme Hakkında Genel Bilgiler	40
3.2.1. Sözleşmenin Amacı	40
3.2.2. Sözleşmenin Tarihi	41
3.3. Sözleşmenin Uygulanması	42
3.3.1. Yer Bakımından	42
3.3.2. Kişi Bakımından	43
3.3.3. Konu Bakımından	43
3.3.4. Zaman Bakımından	44
3.4. Sözleşmeye Uyarınca Yapılacak İşlemler	44

	Sayfa
3.4.1. Genel Olarak	44
3.4.2. Örnek 184 Formun Hazırlanması	45
3.4.2.1. Örnek 184 formu ve içeriği	45
3.4.2.1.1. Talepname sayfası.....	46
3.4.2.1.2. Tasdikname sayfası.....	46
3.4.2.1.3. Tebliğ edilecek evrakın özeti	47
3.4.2.1.4. Muhatabın kimliği ve adresi	48
3.4.2.2. Talepnamede (örnek 184 form) kullanılan dil	48
3.4.3. Tebliğ Edilecek Evrakın Hazırlanması ve Evrakın Dili	48
3.5. Yurt Dışı Tebligat Taleplerinde Giderler Ve Masraf Talep Eden Devletler.....	50
3.5.1. Yatırılması Gereken Giderler.....	50
3.5.2. Masraf Talep Eden Devletler	52
3.6. Sözleşmede Öngörülen Tebliğ Usulleri	52
3.6.1. Merkezî Makam Vasıtasıyla Tebligat Yapılması	52
3.6.2. Diplomatik Memurlar veya Konsolosluk Görevlileri Vasıtasıyla Tebliğat Yapılması	57
3.6.3. Doğrudan Tebliğ Usulü	58
3.6.4. Taraf Devletlerin Aralarında Başka Tebliğ Usûllerini Kararlaştırmaları	65
3.7. Tebliğ Talebinin Reddedilebileceği Durumlar.....	66
3.8. Sözleşmede Düzenlenen Hâllerde Mahkeme Kararının Ertelenmesi Ve Eski Hâle Getirme	67
3.9. Türkiye İle Tebligata İlişkin İki Taraflı Ve Aynı Zamanda Çok Taraflı Sözleşmelere Taraf Olan Devletler Açısından Lahey Sözleşmesi'nin Uygulanması	71
3.9.1. Çok Taraflı Sözleşmelere Taraf Olunması	71
3.9.2. 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine Ve İki Taraflı Sözleşmeye Taraf Olunması Hâlinde.....	71
4. SONUÇ	75

	Sayfa
5.EKLER.....	77
5.1. EK-1: MASRAF TALEP EDEN ÜLKELER:	77
5.2. EK-2:ÖRNEK TALEPNAME FORMU	81
KAYNAKLAR	89
ÖZGEÇMİŞ	93

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

AB	Adalet Bakanlığı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.d.	Adı Geçen Dergi
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKS	Adresi Kayıt Sistemi
AYM	Anayasa Mahkemesi
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	Bakınız
E.	Esas
HD.	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İK	İcra İflas Kanunu
K.	Karar
K.T.	Karar Tarihi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
m.	Madde
MERNİS	Merkezî Nüfus İdare Sistemi
R.G.	Resmi Gazete
R.G.T.	Resmi Gazete Tarihi
s.	Sayfa
S.	Sayı
T.	Tarih
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

Kısaltmalar

Açıklamalar

TBB

Türkiye Barolar Birliği

TBK

Türk Borçlar Kanunu

TBMM

Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK

Türk Dil Kurumu

Teb. K.

Tebligat Kanunu

Teb. Yön.

Tebligat Yönetmeliği

T.K.

Tebligat Kanunu

TKHK

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

UHDİGM

Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

vd.

Ve Devamı

vs.

Vesaire

1. GİRİŞ

Kendisine hukukî sonuçlar bağlanan, muhatabına bazı sorumluluklar, yükümlülükler yükleyen ve bazı yaptırımlarla karşı karşıya bırakan tebligat, temel haklardan olan dava ve savunma hakkının kullanılabilmesi ve bu sayede gerçekleştirilecek adil bir yargılanmanın enstrümanlarından biridir.

Tebliğat, hukukumuzda veya günlük hayatta sıkça gerçekleştirilen bir işlemdir. Temele bakıldığında tebligat bir bildirme işlemidir. Bu bildirimin konusu herhangi bir mektup, fatura olabileceği gibi yargı mercileri tarafından gerçekleştirilen ve yargısal bir işleme de ilişkin olabilir. Bilindiği üzere taraflar, uyuşmazlık yaşadığı bir konunun çözümü için yargı mercilerine başvurabilirler. Böyle bir başvurudan ve yargı merciince çözüm faaliyetlerine başlandığının ilgili kişilerce bilinmesine ihtiyaç vardır. Eşit ve adil yargılanmanın gereği olarak taraflar karşılıklı ve eşit olarak iddia ve savunmalarını dile getirmelidir. Bu nedenle son derece öneme sahip olan tebligat işlemini inceleyeceğiz.

Özü itibarıyla çok geniş alanlara sahip olan tebligat işlemi, hukuk bilimi açısından incelendiğinde öncelikle bir usul işlemidir. Mahkemeler nezdinde işin esasına girilmezden evvel tamamlanması gereken bir usulî işlemdir. Türk yargı sisteminde kabul gören hukuk mentalitesi ise “*usulün esastan evvel*” olduğudur. Öneme binaen tebligat, hukuk mevzuatımızda yerini almış ve 7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nda buna bağlı olarak çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerde düzenlenmiştir.

Tebliğat Kanunu ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik, tebligatın düzenlendiği iki temel mevzuatımızdır. Asıl çalışma konumuz olan Uluslararası tebligat, Kanun ve Yönetmelikte özel olarak düzenlenmiştir. Ancak yargı hakkı, devletlerin egemenlik haklarına ilişkindir. Bir devletin ülkesi sınırları içerisinde başka bir devletin yargılama hakkı yoktur. Tebligat ise bir yargılama işlemidir. Uluslararası tebligat ise, başka bir devletin sınırları içinde yargılama işlemi yapmak gerektirdiğinden devreye Uluslararası adli yardım girmektedir. Zira başka bir devletin sınırları içerisinde yargı faaliyeti mümkün değildir.

Kanunda ve Yönetmelikte, uluslararası tebligat düzenlenmiş olsa dâhi bu yetersizdir. Çünkü bu yasal kurallar, Türkiye’nin sınırları içerisinde geçerlidir. Bu nedenle devletler, uluslararası nezaket ve adli yardım çerçevesinde, başka bir devletin, kendi ülkesi sınırları içinde tebliğ yapmasına izin vermektedir. Ülkemizde nezaket kuralları çerçevesinde yapılan uluslararası tebligatlarda karşılıklı yardımlaşma ve mütekabiliyete

bakılmaktadır. Devletler uluslararası adli yardımı gerçekleştirmek amacıyla aralarında birtakım iki veya çok taraflı sözleşmeler akdetmiştir. Bu sözleşmelerden olan Uluslararası tebligat konusunda en çok katılımcıya sahip olan 1965 Tarihli Hukukî Ve Ticarî Konularda Adlî Veya Gayriadlî Belgelerin Tebliği'ne Dair Lahey Sözleşmesi'nin Türkiye'de uygulanış biçimi güncel Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri kararları ışığında inceleme konumuz olacaktır.

Özellikle Türk yargısında ve mahkemelerinde, uygulayıcıların en çok zorlandığı ve hata yaptığı konulardan birisi tebligat işlemidir. Zira çoğu zaman mahkemeler, yargılamanın hızlı işlemesi ve biran evvel karar vermek amacıyla bu işlemin hukuka uygunluğu hususunu denetlemede pasif kalabiliyorlar. Ulusal tebligatta dahi, tebligatın usulsüz yapılması hâlinde, muhataba yeniden ve usulüne uygun tebliğ yapılması uzun zaman almaktadır. Uluslararası alanda yapılan tebligatta, tebligatın yurtdışına yapılacağı da göz önüne alındığında, usulüne aykırı tebliğ yapılması ve tekrar usulüne uygun tebliğ çıkarılması süreci yargılamayı çok fazla uzatacağı aşikardır. Bu nedenle ilk seferde ve en hızlı şekilde tebligatın yapılması çok önemlidir. Çalışmamızın bu nedenle, Türk yargı mercilerine de faydalı olmasını ümit ediyoruz.

Birinci bölümde, tebligat hukuku genel hatlarıyla ele alınacak, genel olarak tebligatın anlamı, önemi amacı anlatılacak, tebliğ yapılacak evrakın neler olduğu belirtilecektir. Tebligat hukuku temel kavramlarla ortaya konduktan sonra asıl konumuz olan uluslararası tebligat hukuku hakkında genel bilgiler verilecektir. Uluslararası tebligat hukuku yerel mevzuatta düzenlenmesinin yanı sıra iki ve çok taraflı devletler arasında yapılan bir takım âkitlerle de düzenleme altına alınmıştır. Türk ulusal hukukunda uluslararası tebligat hukuku; yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarına ve yabancılara yapılacak ve tebligatın usulsüz olmasının sonuçları birinci bölümde değerlendirme konusu olacaktır.

İkinci bölümde ise tez konumuz olan, 1965 Tarihli Adlî ve Gayriadlî Belgelerin Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi hakkında genel bilgiler verilecek ve sözleşmeye göre uluslararası tebligatlar incelenecektir. Yargıtay ve Bölge ve Adliye Mahkemesi kararlarıyla da örnekler verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TEBLİGAT

2.TEBLİGAT HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Anayasada güvence altına alınan adil yargılanma, savunma ve hak arama özgürlüğünün en önemli unsuru olan tebligat, bu hakların kullanılabilmesinin ve dolayısıyla adil yargılanmanın sağlanabilmesi için önemli bir ön koşuldur.

Adil yargılama, uyuşmazlığın tarafları arasında hukukî veya fiilî herhangi bir fark gözetilmeksizin, tarafların iddia ve savunmalarını eşit ölçüde ve karşılıklı olarak yaptığı dürüst bir yargılamadır. Önemli olan mahkemelerin vermiş olduğu hüküm değil, yargılamayı ne şekilde gerçekleştirdiğidir. İçerik olarak adil bir karar verilip verilmediği değil; adil bir karar vermek için gerekli koşulların sağlanıp sağlanmadığıdır. Adil yargılama, kişinin davasını savunması için uygun ve yeterli imkânların sağlanıp sağlanmadığıdır¹.

Türk Anayasasının 10.maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiş ve yargı mercilerin, yargı gücünü keyfî ve kötüye kullanmayacağı belirtilmiştir. Yine Anayasanın hak arama hürriyetini düzenleyen 36.maddesi; *“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”* diyerek adil yargılanma hakkına açıkça yer vermiştir.

Hukukî anlamda tebligat; belirli hukukî işlemlerin, bunların sonuçlarından etkilenecek kişilere yetkili makamlar aracılığıyla bildirilmesi anlamına gelmektedir. İlgililer bakımından bu tebligatın hukukî sonuçlarını doğurması, bu tebligatın usulüne uygun olarak tebliğ edilmesi ile mümkündür². Bu denli önemi haiz ve hakkın özüne etki eden tebligat, hukukumuzda 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tebligat Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Tebligat işlemi özü itibarıyla usul ve şekil işlemidir. Tebliğ işleminin varlığı ancak Kanunda belirlenen şekil kurallarına uyularak yapılmasına bağlıdır. Kanunda

¹ Artık Aktepe, S. (2014). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s.31.

² Çelikel, A., Erdem, B. (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk* (Yenilenmiş 14.Bası). İstanbul: Beta, s. 496.

gösterildiği şekilde yapılmayan tebligatın hukuk hayatında varlığından söz edilemeyecektir³.

2.1. Tebligatın Esasları

2.1.1. Tebligat Kavramı ve Anlamı

Tebliğ kök olarak Arapça bir kelime olup “*belağa*” kelimesinden türetilmiştir⁴. Tebliğ kelimesinin sözlük anlamı ise “bildirme, haber vermedir”. Tebligat ise, “*bildirim*”, tebligatta bulunmak ise, “*bildirim yayımlamak, bildirimden haberdar etmek, bildirim göndermek*” anlamlarına gelmektedir⁵.

Hukuk bilimi çerçevesinde tebliğ, “*bildirim; yazılı bildirim*⁶” tebligat ise “*Hukukî bir işlemin ilgili kimsenin bilgisine sunulması için yetkili makamın, yasa ve yönetimine(usulüne) uygun bir biçimde yazı ile veya ilânla yaptığı bildirim işlemi*⁷” olarak tanımlanmıştır. Tebligat işlemi hukukî alanda sadece sözlü olarak bildirme değil aynı zamanda yazılı belge ve bilgilerle yapılan bir usul işlemidir⁸.

Hukukî anlamda tebligatın iki temel unsuru bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bilgilendirme unsurudur. Muhatabın hukukî işlem hakkında bilgilendirilmesidir. İkincisi ise, belgelendirme olarak tanımlanabilir. Bilgilendirme tebligatın varlığı için tek başına yetmez. Hukukî anlamda tebligattan söz edilebilmesi için tebligatın, Kanunda öngörülen şekilde belgeye bağlanması şarttır⁹.

Davetiye ise tebligattan farklı bir kavramdır. Mahkemenin, taraflardan birisini <ki bu taraf avukat davacı, davalı, tanık veya bilirkişi olabilir> huzuruna çağırmasına davet; huzura çağırma işleminin yazılı şekilde yapılması işlemi ise davetiyedir. Her tebligat bir

³ İnternet: Aytaç, M. *Uluslararası Tebligat Hukukunun Esasları Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, <http://www.mycra.com/forum/html/makale/muhtelif/3.htm>, s.2, Son Erişim Tarihi:16.03.2018.

⁴ Ruhi, 2008, a.g.e., s. 21.

⁵ Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s.1927.

⁶ Türk Anayasasının 125/3 maddesinde gerekse İdari Yargılama ve Usulü Kanunun 7.maddesinde “tebliğ” yerine “yazılı bildirim” kavramı kullanılmıştır. “*Tebliğ*” yerine sadece “*bildirim*” ifadesi kullanılabilir ama, “*yazılı bildirim*” denemez. Çünkü burada kastedilen ilgili idari işlemin yazılı olmasıdır. Yazılılık tebliğ için bir ispat şartıdır. O nedenle “yazılı işlemin bildiriminden” bahsedilebilir ancak doğrudan “*yazılı bildirimden*” bahsedilemez. Gözler, K. (2016). *İdare Hukuku Dersleri* (18. Baskı). Bursa: Ekin Yayın, s.381.

⁷ Yılmaz, E. (2005). *Hukuk Sözlüğü* (Yenilenmiş 9.Baskı). Ankara: Yetkin Yayıncılık, s.1202.

⁸ Bakınız; Pekcanitez, H., Korkmaz, H. T., Özekes, M., Akkan, M. (2017). *Pekcanitez Usul - Medeni Usul Hukuku* (3 Cilt). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s.487; Tanrıver, S. (2016). *Medeni Usul Hukuku Cilt-I*. Ankara: Yetkin Yayınları, s.440; Arslan, R., Yılmaz, E., Ayvaz, S. T. ve Hanağası, E. (2018). *Medeni Usul Hukuku* (4.Baskı). Ankara: Yetkin Yayıncılık.

⁹ Pekcanitez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.487.

davetiyeyi içermez, tebligatta başka konularında tebliği söz konusu olabilmektedir¹⁰. Yargıtay'ın nitekim bir kararında da davetiye tanımlanmış ve öneminden bahsedilmiştir.

“...6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Yasasının 27. maddesi (HUMK'un 73. maddesi) uluslararası sözleşmeler ve Anayasanın 36. maddesiyle en temel yargısal hak olarak kabul edilen hukukî dinlenilme hakkı gözetilerek, mahkeme, tarafları dinlemeden, onların iddia ve savunmalarını bildirmeleri için usulüne uygun olarak davet etmeden hükmünü veremez. Bu bakımdan davetin ve bunun yazılı şeklinin (davetiyenin) davadaki önemi büyüktür¹¹.”

2.1.2. Tebligatın Amacı

Tebliğatin amacı, kişiyi aleyhine açılan davadan haberdar etmek, dolayısıyla kendisini ilgilendiren yargılamadan tam olarak bilgi sahibi olmasını sağlamak, açıklamada bulunmak ve ispat hakkını kullanmasına imkân vermektir¹².

Tebliğat, bilgilendirme yanında belgelendirme özelliği de bulunan bir usul işlemi olduğundan tebligat ile ilgili olarak 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve buna bağlı olarak çıkarılan yönetmelik hükümleri tamamen şeklidir. Kanun ve yönetmeliğin amacı tebligatın ilgili muhatabına en kısa zamanda ulaşması, konusu ile ilgili olan kişilerin bilgilendirilmesi ve bu hususların belgeye bağlanmasıdır¹³.

2.1.3. Tebligatın Önemi

Eski hukukta kabul edilmiş bir anlayışa göre; bir kişinin dinlenilmesi hiç kimsenin dinlenilmediği anlamına gelir. Bundan dolayı taraflar birlikte ve eşit olarak dinlenmelidir¹⁴.

Bir yargı organı, idari makamca, gerçek veya tüzel kişi tarafından alınan bir karara karşı ilgili kişinin tavır alması ve bu karara karşı ilgili kanun yollarına başvurusu öncelikli muhatabın bu kararı öğrenmesiyle başlar. Öğrenme ilgili işlemin sonuç

¹⁰ Bakınız; Arslan ve diğerleri, 2018, a.g.e., s.183; Pekcanıtez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.489.

¹¹ Yargıtay 8 Hukuk Dairesi, 10.09.2018 Tarih, 2018/6201 Esas, 2018/15324 Karar. Bakınız, Yargıtay 10 Hukuk Dairesi, 17/10/2018 Tarih, 2016/8612 Esas, 2018/8178 Karar, Web: www.uyap.gov.tr. 12 Nisan 2019'da alınmıştır.

¹² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 07/02/2019 Tarih, 2018/8211 Esas 2019/679 Karar, Web: www.uyap.gov.tr. 21 Nisan 2019'da alınmıştır.

¹³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 03.12.2014 Tarih, 2014/11-698 Esas, 2014/1005 Karar, Web: www.uyap.gov.tr. 17 Mayıs 2019'da alınmıştır, Muşul, T. (2016). *Tebliğat Hukuku* (6.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, s.25. Turan, A.U.(2006), *Tebliğat Hukuku, Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat*, (3.Bası), Ankara , Seçkin Yayınevi, s.10

¹⁴Ruhi, A. C. (2008). *Millîterarası Usul Hukukunda Tebligat* (1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi, s.19'dan naklen.

doğurabilmesi için de bir şarttır¹⁵. Bu şartın gerçekleşmesi yani muhatabın öğrenmesi için de ona tebliğ edilmesi gerekir. Usule ilişkin çoğu işlemlerin, kendisine bağlanan hukukî sonucu gerçekleştirebilmeleri için, bu işlemin ilgili kişiye bildirilmesiyle yani tebligat ile mümkündür¹⁶. Bu nedenle tebligatın önemi büyüktür¹⁷. Örneğin, Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre süreler, tebliğ ya da kanunda öngörüldüğü halde tefhimle başlar. Yine tarafların istinaf ya da temyiz kanun yollarına¹⁸ başvurabilmeleri tebliğ ile mümkündür.

Tebliğat, anayasal bir hak olan hak arama özgürlüğünün araçlarından savunma hakkının kullanılabilmesi için büyük öneme sahiptir. Aynı zamanda temel haklara ve özgürlüklere ilişkin kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk hukuku açısından da adil yargılanma hakkı temel bir haktır. Adil yargılanma hakkının öğelerinden olan hakkaniyete uygun yargılanmanın da bir parçası olan hukukî dinlenilme hakkı bakımından da tebligat büyük öneme sahiptir¹⁹.

Hukukî dinlenilme hakkı özet olarak, uyuşmazlığın çözümü için mahkemeye başvurulması hâlinde tarafların, durumdan haberdar olmak, hakkında ileri sürülen olgular ve talepler hakkında açıklama yapmak, delillerini sunma ve hâkim tarafından delillerin dinlenmesini sağlamak olarak tanımlanabilir²⁰. Hukukî dinlenilme hakkı, bir usul ilkesi

¹⁵ Çatalkaya, İ. (2018). *Tebliğat Hukuku* (1.baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, s.2. Pekcanitez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.488

¹⁶ Beydola, A. (2016). *Kuzey Kıbrıs Hukukunda Tebliğat Yapılamaması ve Hukuki Sonuçları*. (1.Baskı). Lefkoşa: Yakındoğu Üniversitesi Yayınları, s.17.

¹⁷ “Öncelikle tebligatın önemi ve tebligat usulü hakkında açıklama yapılmasında fayda bulunmaktadır: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “hukukî dinlenilme” başlıklı 27. maddesi, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin adil yargılanma hakkına ilişkin 6. maddesi nazara alındığında, davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukukî dinlenilme hakkına sahiptirler. Yargılama ile ilgili bilgi sahibi olunmasını, açıklama ve ispat hakkını mahkemenin açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini içeren bu hakkın ve yargılamanın aleniliği ilkelerinin gerçekleşmesinin en önemli aracı duruşma yapılmasıdır. Duruşma günü celseye katılma imkânı olmayan taraf buna ilişkin mazeretini bildirip, belgeleyerek, bildirim giderlerini de yatırarak duruşmanın ertelenmesini isteme olanağına sahiptir. O hâlde duruşma tayin edilerek, usulüne uygun şekilde davet edilmiş olan taraflardan yalnız biri duruşmaya katılırsa gelmeyen tarafın geçerli mazeret gönderip göndermediği, gerekli masrafların karşılanıp karşılanmadığı incelenerek; gelen tarafın bu mazeret dilekçesine karşı beyanına göre, dosyanın işlem den kaldırılmasına ya da kaldırılmamasına karar verilecektir. Anılan hususların uygulanabilmesi için, her şeyden önce tarafların usulüne uygun davet edilmiş olmaları gerekmektedir.” Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 24/05/2018 Tarih, 2018/1393 Esas 2018/5823 Karar, Web: www.uyap.gov.tr. 15 Nisan 2019’da alınmıştır.

¹⁸ HMK madde 345 “İstinaf yoluna başvuru süresi iki haftadır. Bu süre, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar...” HMK madde 361 “Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.”

¹⁹ Tanrıver, 2016, a.g.e., s.440.

²⁰ Beydola, 2016, a.g.e., s.24.

olduğu gibi aynı zamanda anayasal bir teminattır. Sadece medeni yargıda değil, tüm yargı kollarında geçerlidir²¹.

Hukukî dinlenilme hakkı²², HMK madde 27’de unsurları ile sayılmıştır. Bu unsurlardan birisi bilgilenme hakkıdır. Bir yargılamada tarafların veya üçüncü kişilerin

²¹ Pekcanitez, H. (2000). “Hukuki Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 753-791, s.763.

²² “01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) “Hukuki Dinlenilme Hakkı” başlıklı

27’nci maddesi (mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 73’üncü maddesi) uyarınca davanın tarafları, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahip olup, bu hak yargılama ile ilgili bilgi sahibi olunmasını da içerir.

Buna göre mahkeme, iki tarafa eşit şekilde hukuki dinlenilme hakkı tanıyarak hükmünü vermemelidir. Taraflara hukuki dinlenilme hakkı verilmesi anayasal bir haktır. Anayasamızın 36’ncı maddesine göre teminat altına alınan iddia ve savunma hakkı ile adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkını da içermektedir. Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de hukuki dinlenilme hakkı, adil yargılanma hakkı içinde teminat altına alınmıştır. Bu hakka, tarafın hâkime meramını anlatma hakkı ya da iddia ve savunma hakkı da denilmektedir. Ancak, hukuki dinlenilme hakkı, bu ifadeleri de kapsayan daha geniş bir anlama sahiptir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 27’nci maddesi hükmüne göre:

“(1) Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler

(2) Bu hak; a) Yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını,

b) Açıklama ve ispat hakkını,

c) Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerir”.

Hukuki dinlenilme hakkı olarak maddede ifade edilen ve uluslararası metinlerde de yer bulan bu hak, çoğunlukla “iddia ve savunma hakkı” olarak bilinmektedir. Ancak, hukukî dinlenilme hakkı, iddia ve savunma hakkı kavramına göre daha geniş ve üst bir kavramdır.

Bu hak, yargılamanın tarafları dışında, müdahiller ve yargılama konusu ile ilgili olanları da kapsamına almaktadır. Her yargılama süjesi kendi hakkıyla bağlantılı ve orantılı olarak bu hakka sahiptir. Hakkın temel unsurları maddede tek tek belirtilmiş, böylece uygulamada bu temel yargısal hak konusundaki tereddütlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede, öncelikle tarafların gerek yargı organlarınca gerekse karşı tarafça yapılan işlemler konusunda bilgilendirilmeleri zorunludur. Kişinin kendisinden habersiz yargılama yapılarak karar verilmesi, kural olarak mümkün değildir.

Bu hakkın ikinci unsuru, açıklama ve ispat hakkıdır. Taraflar, yargılamayla ilgili açıklamada bulunma, bu çerçevede iddia ve savunmalarını ileri sürme ve ispat etme hakkına sahiptirler. Her iki taraf da bu haktan eşit şekilde yararlanırlar. Bu durum “silahların eşitliği ilkesi” olarak da ifade edilmektedir.

Bu hakkın üçüncü unsuru, tarafların iddia ve savunmalarını yargı organlarının tam olarak dikkate alıp değerlendirmesidir. Bu değerlendirmenin de kararların gerekçesinde yapılması gerekir (bkz. 6100 sayılı HMK’nın Hükümet Gerekçesi madde 32). Hukuki dinlenilme hakkı, sadece belli bir yargılama için ya da yargılamanın belli bir aşaması için geçerli olan bir ilke değildir. Tüm yargılamalar için ve yargılamanın her aşamasında uyulması gereken bir ilkedir. Bu çerçevede gerek çekişmeli ve çekişmesiz yargı işlerinde gerekse bu yargılamalarla bağlantılı geçici hukuki korumalarda, icra takiplerinde, tahkim yargılamasında, hatta hukuki uyuşmazlıklarla ilgili yargılama dışında ortaya çıkan çözüm yollarında, her bir yargılama, çözüm yolu ve uyuşmazlığın niteliğiyle bağlantılı şekilde hukuki dinlenilme hakkına uygun davranılmalıdır.

Hukuki dinlenilme hakkına aykırılık bir istinaf gerekçesi ve temyizde de bozma sebebidir. Hakkın ihlalinin niteliğine göre, yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilebilir. Ayrıca adil yargılanma ihlali çerçevesinde de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulabilir.

Yargılamanın sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi, iddia ve savunma ile ilgili delillerin eksiksiz toplanıp tartışılabilmesi, itirazların yapılabilmesi, davanın süratle sonuçlandırılabilmesi; bozma sonrası yargılamanın devamı, uyup uymama yönündeki kararın verilebilmesi, öncelikle tarafların duruşma gününden usulünce haberdar edilmesi ve böylece taraf teşkilinin sağlanması ile mümkündür. Bu yolla kişi, hangi yargı merciinde duruşması bulunduğu, hakkındaki iddia ve isnatların nelerden ibaret olduğuna, yargılamanın safahatına, bozma kararının içeriğine, bozma sonrası duruşmanın hangi tarihte yapılacağına, verilen

kendileriyle ilgili kararlara veya işlemlere müdahalede bulunabilmeleri için yargılamanın varlığından veya yargılamadaki usul işlemlerinden haberdar olmaları gerekir. Bilgilenme işlevinin yerine getirilmemesi halinde taraflar veya ilgili kişiler, yargılama organlarının kararlari veya karşı tarafın işlemleri ile alakalı iddia ve savunma hakkını kullanamaz²³.

Hukukî dinlenilme hakkı kapsamında, açılmış ve görölmekte olan bir dava hakkında davanın tarafları veya ilgili kişiler, o davadan haberdar edilmelidir.²⁴. Mahkemelerce haberdar işlemi, tarafa doğrudan bildirme şeklinde olabileceği gibi tebligat yoluyla da yapılmaktadır. Tebliğ ile kendisine tebligat yapılan kişi, davadan zamanında ve tam olarak haberdar edilmelidir. Eğer tebliğ, kanuna aykırı olarak yapılmışsa hukukî dinlenilme hakkı ihlâl edilmiş demektir. Dava dilekçesi kendine tebliğ edilen davalı, açılan davaya ilişkin varsa iddia ve savunmalarını ileri sürecektir. Yine bu iddia ve savunmalara ilişkin karşı taraf haberdar edilecek ve <varsa karşı taraf da> bu iddia ve savunmalara ilişkin kendi tezlerini savunacaktır. Böylelikle hukukî dinlenilme hakkı ve savunma hakkına riayet edilecektir.

2.1.4. Tebliğ Konusu ve Tebliğe Yetkili Merciler

Tebliğin konusu, tebliğ çıkaran merciinin, ilgili muhataba bildirmek istediği evrak ya da belgedir. Tebligat Kanunumuz, konusuna göre tebligatı üçe ayırmıştır. Bunlar kazaî, mali ve idari tebligattır. Biz konumuz gereği öncelikle Tebligat Kanunu'nda düzenlenen genel hükümler ve adlî yargı mercileri tarafından yapılan tebligatı ele alacağız. Tebligat Kanunu 34/1 maddesine göre kazaî tebligat, adlî, idari ve askerî yargı²⁵ mercilerince yapılan tebligattır. Askerî yargı mahkemeleri kaldırıldıkları için artık bu mahkemeler bakımından yapılan bir tebligat söz konusu değildir²⁶.

kararın ne olduğuna, 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte açıklanan usule uygun tebligat yapılması ile vakıf olabilecektir.” İnternet: Yargıtay HGK, Tarih, 2015/21-835 E., 2019/208 K. sayılı ve 26.02.2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 1 Mart 2019'da alınmıştır.

²³ Pekcanitez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.488.

²⁴ Pekcanitez, 2000, a.g.m., s.770.

²⁵ 11/02/2017 Tarih ve 29976 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, 21/01/2017 Tarih ve 6771 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 145.maddesi mülga edilerek, askerî yargı mahkemeleri kaldırılmıştır..

²⁶ Buna göre; askerî yargının konusuna giren dava ve işlerde 03.06.2017 gün ve 30085 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hâkimler ve Savcılar Kurulu 1. Dairesi'nin 31.05.2017 gün ve 831 sayılı kararı ile, Anayasa değişikliği ile kaldırılan Askerî Mahkemelerin dosyalarına, karar tarihi itibarıyla, Ağır Ceza Mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden; Bir ağır ceza mahkemesi olan yerlerde bu mahkemenin, birden fazla ağır ceza mahkemesi olan yerlerde 1 numaralı ağır ceza mahkemesinin, Asliye Ceza Mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden; iki veya daha az asliye ceza mahkemesi olan yerlerde 1 numaralı asliye ceza mahkemesinin; ikiden fazla asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde ise 3 numaralı asliye ceza mahkemesinin bakmasına karar verilmiştir

Tebliğat Kanunu madde 8’de tebliğ edilecek evrakın ihtiva edeceği hususları belirtmiştir. Örneğin bir boşanma davasında eşlerden birisinin açmış olduğu dava dilekçesinin davalı tarafa tebliğ edilmesi gerekir ki diğer eş, bu işleminden haberdar olup cevap dilekçesini, bu davaya ilişkin iddia ve savunmalarını sunabilsin. Burada konu bakımından kazaî bir tebligat söz konusudur. Zira tebligat adli merciler tarafından yapılmıştır. Tebligatın konusu ise tebliğin yapılmasını isteyen davacının, davalıya bildirilmesini istediği husus yani dava dilekçesidir. Tebligat Kanunu madde 8’e göre, tebliğ edilecek evrakın bir nüshası dosyada kalır, tebliğ edilecek kişi sayısı kadar da nüshası muhataplara tebliğ edilir. Bu tebliğe ilişkin mazbata²⁷ düzenlenir. Bu mazbatanın üzerinde, tebligatın neye ilişkin olduğu yazar. Bu mazbata ilgili muhataba tebliğ edildikten sonra, üzerinde tarihi, alanın adı-soyadı ve imzasını barındıran mazbata dosyasına konur. Tebliğ konusunun içeriği muhatabına yanlış bilgilendirilmiş ise, hukukî bir sonuç doğurmaz²⁸.

Tebliğat, bir daveti de konu alabilir. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, davet yargı mercilerince tarafların ya da uyuşmazlıkla ilgili üçüncü kişilerin mahkemeye çağırılmasıdır. Tebligat Kanunu madde 9’da davetiye düzenlenmiştir. Buna göre tebliğde kısaca anlaşılacak şekilde tebliğin konusunu, davet edilen şahsın nerede, hangi gün ve saatte hazır bulunması gerektiği tebliği çıkaran merciinin mührünü ve başkatibin ve diğer yetkili memurların imzasını taşır. Davetiye, çıkarıldıkları konuya göre isim alır. Örneğin, duruşma davetiyesi, yemin davetiyesi gibi²⁹.

Tebliğ çıkarmaya yetkili merciler Tebligat Kanunu madde 1’de sınırlı olarak sayılmıştır. Bu merciler;

- Kazaî merciler,
- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri,
- (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler,
- (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar,
- (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile vakıf yükseköğretim kurumları,

²⁷ Tebliğ mazbatası, tebliğin tesvik edildiği belgedir. Tebliğ mazbatası ile tebliğ işleminin ne şekilde gerçekleştirildiği, kime ve hangi tarihte tebligat yapıldığı anlaşılır. Detaylı bilgi için bakınız, Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.29 vd.

²⁸ Muşul, 2016, a.g.e., s.51.

²⁹ Detaylı bilgi için bakınız, Muşul, 2016, a.g.e., s.52 vd.

- İl özel idareleri,
- Belediyeler,
- Köy hükmî şahsiyetleri,
- Barolar
- Noterler

Tebliğat Kanunu madde 1’de sayılanlar dışındaki mercilerin yapmış olduğu tebligatlar ise konumuz kapsamında bir tebliğ olmayıp, Tebligat Kanuna göre değil, duruma göre 02.03.1950 tarih ve 5584 Sayılı Posta Kanuna tabi olacaktır³⁰.

2.1.5. Elektronik Tebligat

Tebliğat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair ve 11.01.2011 tarih 6099 Sayılı Kanun³¹ ile elektronik yolla tebligat yapılmasına ilişkin değişiklik eklenmiştir³². Kanun maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, bu konudaki tüm

³⁰ Pekcanitez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.489-491, Tanrıver, 2016, a.g.e., s.441, Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.16-25, Muşul, 2016, a.g.e., s.30-31.

³¹ 11.01.2011 gün ve Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6099 Sayılı Kanun, 19.01.2011 tarih ve 27820 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³² Kanun maddesinin hükümet gerekçesi: “Kanunun 1 inci maddesinde tebligatın hangi usullerle yapılacağı da genel olarak belirtilmiştir. Bugüne kadar tebligat, posta idaresi veya memur vasıtasıyla yapılmaktadır. Ancak, Kanuna eklenen "Elektronik tebligat" başlıklı 7/a maddesiyle, elektronik yolla tebligat yapılması yöntemi de kabul edildiğinden, bu değişikliğe uyum sağlamak ve bu yeni tebligat usulüne temel oluşturmak üzere, hükümler arasında bir boşluğa sebebiyet vermemek için, elektronik ortamda yapılacak tebligat da ayrıca belirtilmiştir. Madde 2- Son yıllarda bilişim alanında oldukça önemli ilerlemeler yaşanmış ve bu ilerlemeler sonucu ortaya çıkan yenilikler hayatın tüm alanlarına yayılmıştır. Bilişim alanında yaşanan bu gelişmelere adalete camiası da ilgisiz kalamamış ve birçok konuda bilişim teknolojilerinin sunduğu imkânları ve kolaylıkları günlük iş hayatına taşımıştır. Nitekim bu kullanımlar zamanla artmış ve Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) vasıtasıyla bilişim teknolojilerinin yaygın olarak tüm Türkiye yargı birimlerinde kullanılması sağlanmıştır. Zira elektronik iletişim, klasik yöntemlere göre çok daha süratli ve çok daha az maliyetli bir iletişim yoludur. Bu yeni iletişim fırsatı, İtalya, İspanya ve Avusturya gibi bazı gelişmiş ülkelerde erken fark edilmiş ve yargı alanındaki tebligatın elektronik yolla yapılması için bazı yeni düzenlemelere ve uygulamalara gidilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak e-adalet konusunda örnek gösterilen ülkemizde de elektronik tebligat müessesesinin uygulamasına bu madde vasıtasıyla başlanacaktır. Bu alandaki gelişmelerin yeni olması, herkesin şu anda bir elektronik adresi kullanamaması gibi hususlar dikkate alınarak, e-tebligatın kural olarak zorunlu olmaması esas kabul edilmiştir. Şu anda e-tebligatı kabul eden ülkelerde de henüz bu yöntem zorunlu değildir, alternatif olarak sunulmaktadır. Bu gerekçelerle, maddenin birinci fıkrasında, e-tebligat bir zorunluluk değil, kullanmak isteyenler için bir kolaylık ve imkân olarak sunulmuştur. Özellikle her gün yargı alanında tebligatla karşılaşan avukatların, istedikleri takdirde bu yolla daha seri usullerle tebligat yapabilmelerinin önü açılmıştır. Bu şekilde, e-tebligatın uygulama alanı kazanması ve yaygınlaşması da mümkün olabilecektir. Birinci fıkrada, bir kimseye bu yolla tebligat yapılabilmesi için, kendisinin önce tebligata elverişli bir elektronik adres vermesi aranmıştır. Fıkrada, "tebligata elverişli elektronik adres" ifadesi özellikle kullanılmıştır. Ayrıntısı, maddenin son fıkrasındaki atf sebebiyle, yönetmeliğe bırakılmakla birlikte, herhangi bir elektronik adres değil, ancak "tebligata elverişli" elektronik adres tebligat için esas alınacaktır. Zira, merkezî Türkiye’de olmayan ve kontrol edilemeyen, denetlenemeyen bir elektronik adres birçok sakıncayı doğurabilir. Normal tebligatta, tebligatın ulaşip ulaşmadığı veya tarihi ve benzeri hususları kontrol etmek bakımından posta idaresinden sorulabilmesinde olduğu gibi, e-tebligatın da benzer şekilde kontrol edilebilir ve güvenilir olması gerekir. Bu çerçevede, merkezî ve resmî bir elektronik adresin esas alınarak, e-tebligatın yapılması kuralı kabul edilmiş, ancak

düzenlemelere kanunda yer verilmeyeceği için elektronik tebligata ilişkin Elektronik Tebligat Yönetmeliği³³ çıkartılmıştır.

Kanun maddesine göre, tebligata elverişli elektronik adres bildiren herkese elektronik yoldan tebliğ yapılabilir. Madde hükmünde de düzenlendiği üzere herhangi bir elektronik adresten değil; haberleşmeye elverişli bir elektronik adresten bahsedilmiştir. Çünkü tebligatın ulaşp ulaşmadığı veya tarihi ya da benzer hususları kontrol etmek bakımından elektronik tebligatın kontrol edilebilir ve güvenilir olması gereklidir.

Elektronik tebligatın zorunlu olduğu hâller ise Kanunda sayılmıştır³⁴. Maddenin birinci fıkrası dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere, talepleri hâlinde elektronik tebligat adresi

tebligata elverişli elektronik adresle ilgili hususların ayrıntılı düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında, tek istisna olarak sermaye şirketleri bakımından e-tebligat zorunlu kılınmıştır. Tüzel kişiler içinde bu konuda en uygun olanlar sermaye şirketleridir. Zira, sermaye şirketleri nitelikleri gereği güven uyandırmak, sağlıklı bir organizasyon yapmak ve belirli ölçüde de şeffaf olmak durumundadır. Sermaye şirketlerinin internet sayfası oluşturmaları ve bu tür teknolojik gelişmeleri takip etmesi gibi zorunluluklar da gündemde bulunmaktadır. Bu hususlar dikkate alındığında, e-tebligatın yaygınlaştırılmasını sağlamak üzere uygun bir zemin de oluşturulmuş olacaktır. Sermaye şirketlerinin bu yolla resmî işlemlerde daha hızlı iletişim kurmaları ve tebligat almaları da mümkün hale gelebilecektir. Maddenin üçüncü fıkrasında, elektronik yolla tebligatın zorunlu hâllerde yapılamaması hâli düzenlenmiştir. Birinci fıkra iradî olarak, ikinci fıkra ise zorunlu olarak tebligatın elektronik ortamda yapılması esası benimsenmiştir. Ancak, bazen elektronik yolla tebligat yapılması mümkün olmayabilir ve bu durum, tebligatı çıkartan veya muhataptan kaynaklanmayabilir. Örneğin, elektronik postaların engellenmesi, teknik altyapının zarara uğraması, istem dışı engellemeler gibi durumlarda, birçok yönden önem taşıyan tebligatın yapılamaması ve bunun da muhatapın iradesi dışı gerçekleşmesi söz konusu olacaktır. Zorunlu sebeplerle elektronik yolla tebligat yapılamıyorsa, tebligatın amacını ortadan kaldırmamak için, alternatif olarak diğer tebligat yollarının devrede kalması ve uygulanabilmesi mümkün olmalıdır. Fıkra bu imkânın, yani diğer yollarla tebligatın açık olduğu düzenlenerek bir boşluğun doğmaması amaçlanmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasında, elektronik yolla tebligatın ne zaman yapılmış sayılacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre, e-tebligat, muhatapın elektronik adresine ulaştığı tarihte değil, ulaştığı tarihi izleyen üçüncü günün sonunda yapılmış sayılacaktır. Her ne kadar (sermaye şirketleri dışında) e-tebligatın ihtiyarı olması esası kabul edilmişse de kişilerin fizikî ortamda bulunmayan elektronik adreslerini her gün kontrol edemeyebilecekleri ve kendileri izin vermedikçe onların yerine bir başkasının da bu adrese ulaşması söz konusu olamayacağından, üç günlük süre öngörülmüştür. Bu şekilde üç gün sonra tebligat yapılmış sayılsa da bu usûl, klasik tebligata göre yine de hızlı olacaktır. Burada hesaplama bakımından, elektronik yolla tebligatın muhatapın elektronik adresine ulaştığı tarih dikkate alınmaksızın, bu tarihi takip eden üçüncü günün sonunda tebligat yapılmış sayılacaktır. Örneğin, elektronik posta 1/12/2009 tarihinde elektronik posta kutusuna ulaşmışsa, bugün hesaba katılmayacak, bugünü takip eden üçüncü günün sonunda, 4/12/2009 tarihi bittiğinde tebligat yapılmış sayılacaktır. Dolayısıyla süre 5/12/2009'da işlemeye başlayacaktır. Kanunda tüm ayrıntıların yer alması mümkün olmadığı gibi, gelişen şartlara göre Kanunda kısa aralıklarla değişiklik yapmak da doğru olmayacağından, son fıkra, elektronik yolla tebligata ilişkin ayrıntıların yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiştir. Bu şekilde, genel çerçevesi Kanunda ortaya konulan ve düzenlenen hükümlerin ayrıntıları yönetmeliğe bırakılmıştır.”

İnternet: <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss474.pdf>, Son Erişim Tarihi: 11.01.2020.

³³ R.G. Tarih:06.12.2018, Sayı:30617.

³⁴ Tebligat Kanunu madde 7/a'ya göre; “Aşağıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur. 1. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar.

2. 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler.

3. Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları.

4. Kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri.

verilir. Talep hâlinde elektronik tebligat adresi verilirse artık bu kişilere elektronik tebligat yapılması zorunludur.

Elektronik yolla tebligat yapılamaması hâlinde, Tebligat Kanunundaki normal usulle tebliğ yapılabilecektir³⁵. Yönetmelikte³⁶ buna ilişkin düzenleme yapılarak, teknik ve sistemselsel herhangi zaruri bir sebeple tebligat yapılamaması hâlinde, Kanundaki diğer usullerle tebligatın muhataba yapılması sağlanarak hak kaybı önlenmiştir.

Elektronik yolla yapılan tebligat muhataba ne zaman tebliğ edilmiş sayılır? Kanun buna ilişkin düzenleme yapmıştır. Elektronik yoldan yapılan tebliğler, muhatabın adresine ulaştığı tarihte değil, muhatabın adresine ulaştığı tarihten itibaren beşinci günde yapılmış sayılır. Tebliğ postasının ulaştığı gün sayılmayarak, ertesi günden sayılmak üzere beşinci günde yapılmış sayılır. (Tebligat Kanunu madde 7/a- 4.)

2.1. Türk Mevzuatına Göre Ulusal Tebligat

2.1.1 Muhataba Bilinen En Son Adreste Tebliğ Yapılması

Türk mevzuatında tebligat, 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Tebligat Kanunun ilk 33.maddesi Türk hukukunda yapılacak tebligatlara ilişkin genel hükümler içermekte olup, kazaî, idari ve mali tüm tebligat çeşitleri için uygulanacaktır. Buna göre tebligat, muhataba bilinen son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tespiti Yönetmeliğin 16.maddesinde belirtilmiştir. Tebliğ isteyen beyanı, muhatabın veya diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınır. Tebliğ isteyen, tebliğin yapılmasını istediği adres ile muhatabın bildirdiği ya da dosyada bulunan belgelerdeki adresin farklı olması durumunda, tebligatın muhatabın eline en kısa ve çabuk yoldan ulaşması esas olduğundan, tebliğ isteyen beyanına, dosya

5. Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar.

6. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları.

7. Kanunla kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri.

8. Noterler.

9. Baro levhasına yazılı avukatlar.

10. Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler.

11. İdareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim.”

³⁵Akil, C. (2012). “11.1.2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun İle 7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler”, *TBB Dergisi*, 101, 247-266, s. 252.

³⁶ Elektronik Tebligat Yönetmeliği madde 16: “Elektronik yolla tebligatın, zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde Tebligat Kanunu’nda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.”

kapsamındaki belgeler ve muhatabın beyanlarına açıkça ters düşmediği durumlarda itibar edilip o adrese tebligat yapılmalıdır³⁷.

Muhatabın bilinen son adresinde tebliğ yapılamaması ya da bu yerin tebliğe elverişli olmaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde (MERNİS AKS) kayıtlı olan yerleşim yeri, son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır. 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nda 11.01.2011 gün ve 6099 Sayılı Kanunla bir takım değişiklikler yapılmıştır³⁸. Tebligat Kanunun 10.maddesine ikinci fıkra olarak *“Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır”* ³⁹ hükmü eklenmiştir⁴⁰.

³⁷ Salgırtay, T. (2013). “Tebligat Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler ve Bir Yargıtay Kararı Işığında (Yargıtay 12. H.D. 2012/ 32459 E. – 2013 / 3328 K. S.-11.02.2013 T.) Tebligat Kanunu Uygulamaları”, *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 297-328, s.302.

³⁸ Kanun değişikliğine ilişkin Hükümet Gerekçesinde; “Uygulamada yaşanan sorunları önlemek üzere Tasarıda yer verilen en önemli değişiklik, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununda kabul edilen "adres kayıt sistemi"nin Tebligat Kanunu'na intibakının sağlanmasıdır. Madde gerekçelerinde de belirtildiği üzere, yapılan bu değişikliklerle, tebligat bakımından büyük kolaylık sağlanacak; zaman, emek ve para kaybı önlenecek; şikâyetler önemli ölçüde giderilmiş olacaktır. Hatta bu yolla, bazen on-onbeş tebligatla dahi sonuç elde edilemeyen durumlarda (ilânen tebligatın gerektirdiği istisnâî hâller hariç), en fazla iki veya üç tebligatla sorun çözülebilecektir. Her tebligatın yargılamada birkaç aylık süre kaybına sebebiyet verdiği düşünülürse, bunun sağlayacağı yararın, hem ekonomik açıdan hem de yargılamaya sağladığı katkı bakımından önemi açıktır. Tasarıda, adres kayıt sistemi esas alınarak 7201 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde değişiklik yapılmış ve yenilikler getirilmiştir. Buna uygun olarak, uygulamada sıklıkla başvurulan Kanunun 10 uncu, 21 inci ve 35 inci maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle, özellikle adil yargılamadaki makul süre unsurunun gerçekleşmesine önemli katkı sağlanacak, diğer yandan da tebligatın güvenli bir adrese yapılması imkânı doğacaktır.”

İnternet; <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss474.pdf> , 22.04.2019 tarihinde alınmıştır.

³⁹“Dosyanın incelenmesinden bölge adliye mahkemesi kararının davalı kadının cevap dilekçesinde belirtilen adresine tebliğe çıkarıldığı, tebliğin bila tebliğ kaydıyla iade edilmesi üzerine, karar ile birlikte davacı erkeğin temyiz dilekçesinin aynı adrese “Mernis” adresi olduğu belirtilmek suretiyle Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi uyarınca tebliğ edildiği ancak davalı kadının 08/08/2017 havale tarihli istinaf dilekçesinde cevap dilekçesindekinden farklı bir adres bildirdiği tespit edilmiştir.

Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır (Tebligat Kanunu m. 10/1). Adres kayıt sisteminde bulunan adresin bilinen en son adres olarak kabul edilebilmesi, bilinen en son adrese tebligat yapılamamış olması veya bu adresin tebliğe elverişli olmaması hâlinde mümkündür. Bilinen en son adresin tebliğe elverişli olmadığı anlaşılmadan veya bu adreste tebligat yapılamadığı görülmeden doğrudan adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinde tebligatın yapılması; yapılan tebligatı usulsüz kılar (Tebligat Kanunu m. 10/2). Davalı kadının istinaf dilekçesinde bildirdiği adres “Bilinen son adres” olduğuna göre, karar ile temyiz dilekçesinin bu adres yerine mernis adresine Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesine göre tebliği usulsüzdür.

Bu itibarla, bölge adliye mahkemesi kararı ile davacı erkeğin temyiz dilekçesinin usulüne uygun olarak davalı kadına tebliğ edilerek temyiz süresi beklenildikten sonra gönderilmek üzere dava dosyasının ilgili bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi” Yargıtay 10 HD, 2018/399 E. 2019/2574 K sayılı ve 12/03/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 12 Mart 2019'da alınmıştır.

⁴⁰ Bakınız; Akil, 2012, a.g.e., s.248.

Adres kayıt sistemindeki⁴¹ adres uygulamada bilinen ismiyle MERNİS⁴² adresidir. MERNİS açılımı merkezî nüfus idaresi sistemi olup buna bağlı olarak geliştirilen bir projedir. Bu proje kapsamında vatandaşların nüfus ve adres bilgileri elektronik ortamda kaydedilerek saklanılmaktadır. Adres kayıt sistemi sadece gerçek kişiler için öngörülmüştür. Tüzel kişiler için ise bu sisteme göre tebliğ yapılması mümkün değildir.

Kendisine tebliğ yapılacak kişinin kabulü ya talebi hâlinde, muhataba her yerde tebliğ yapılabilir. Adresten başka yerde tebliğ muhatabın kendisine, kanunî temsilcisine veya vekiline yapılabilir. Bu kişilerden başkasına her yerde tebligat yapılamaz⁴³.

2.1.2. Tebliğ Yapılabilecek Kişiler

2.1.2.1. Muhatap ile aynı adreste oturanlar veya hizmetçiler

Tebliğat yapılacak kişi eğer adresinde bulunmazsa, tebligat muhatapla aynı adreste oturan kişiye ya da hizmetçilerden birine yapılır. Burada muhatapla aynı ikametden kasıt, aynı çatı altında veya aynı binada oturmak değil, muhatapla aynı dairede oturmaktır. Yine tebliğ almaya yetkili kişi muhatapla birlikte sürekli oturan kişidir. Örneğin, muhatabın ikametine misafir gelen kişiye tebliğ yapılmaz. Muhatapla aynı adreste oturan kişinin aile efradından olması da zorunlu değildir.

Bu maddeye göre tebliğ yapılabilmesi için, muhatabın o adreste oturuyor olması ancak tebliğ esnasında muhatabın bir sebepten ötürü adreste bulunamaması gerekir. Öncelikle muhatabın adreste bulunup bulunmadığı öğrenilmeli daha sonra tebligat muhatapla aynı adreste oturan kişiye ya orada çalışan hizmetçiye tebliğ yapılacaktır. Tebliğin yapıldığı kişinin veya hizmetçinin kimlik bilgileri ve muhataba tebliğin yapılamamasının sebebi mazbatada belirtilmelidir. Aksi takdirde tebliğ usulsüz olur.

Tebliğat Kanunu madde 22'ye göre tebliğ yapılacak kişinin görünüş itibarıyla 18 yaşından küçük olmaması ve bariz bir şekilde ehliyetsiz olmaması gerekir.

⁴¹ İnternet: <https://www.icisleri.gov.tr/adres-kayit-sistemi>, Son Erişim Tarihi: 16 Nisan 2019

⁴² Nüfus idarelerince tutulan nüfus kütüklerinde kişilerin kimliğine ilişkin “adı, soyadı, anne-baba adı, doğum yeri, doğum tarihi ve nüfus olaylarına ilişkin bilgiler” ile kişinin kaydına ulaşılmasını sağlayan Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ve kayıtlı olduğu yere ilişkin il, ilçe, köy, mahalle, cilt, hane gibi bilgiler yer almaktadır. Nüfus hizmetlerindeki işlemleri basitleştirmek ve bürokrasiyi azaltmak suretiyle, hizmette sürat ve verimliliği sağlamak amaçlanarak “Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)” uygulamaya konulmuştur. <https://www.icisleri.gov.tr/adres-kayit-sistemi>, Son Erişim Tarihi 22.04.2019.

⁴³ Pekcanitez ve diğerleri, 2017, a.g.e., s.510.

2.1.2.2. Vekile veya kanunî temsilciye tebliğ

Vekille temsil edilen işlerde, tebligat asile değil vekile yapılır. Birden çok vekille temsil söz konusuysa birine tebliğ yeterlidir. Bu vekillerden ilkinin yapılan tebliğ, tebliğ tarihi olarak kabul edilir. Avukat tarafından bir takip söz konusuysa bu tebliğ resmî çalışma gün ve saatlerinde yapılmalıdır⁴⁴.

“Kanunî temsilcisi bulunanlarda ise aksine bir hüküm yoksa tebliğ temsilciye yapılır Hükümlüler ve kısıtlılara yapılacak tebliğ ise bunların kanunî temsilcilerine yapılır.” (Tebliğat Kanunu m.11).

2.1.2.3. Tüzel kişiye tebliğ

Tüzel kişiler adına tebligat ise, tüzel kişinin yetkili temsilcisine yapılır⁴⁵. Eğer yetkili temsilci birden fazla ise, bunlardan birine yapılan tebligat yeterlidir. Yetkili temsilcinin nasıl belirleneceği Tebligat Yönetmeliğinin 20/2.maddesinde gösterilmiştir. Tebligat Kanunu 13.maddesinde ise; tüzel kişinin yetkili temsilcisinin, iş saatleri içerisinde, tüzel kişiliğin mutat meskeninde bulunmaması ya da tebliğ alacak halde bulunmaması durumunda tebliğ, tüzel kişinin o yerdeki sürekli çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır. Ancak bu memur tüzel kişilikteki herhangi bir memur olmayacaktır.

Tebliğat Yönetmeliği'nin 21.maddesinde memur ve müstahdemden kastın ne olduğu belirtilmiştir. Buna göre; kendisine tebliğ yapılacak memur veya müstahdem, tüzel kişinin o yerdeki teşkilatı veya personeli içinde görev itibarıyla tebligatın muhatabı olan tüzel kişinin temsilcisinden sonra gelen bir kimse veya evrak müdürü gibi esasen bu tür işlerle görevlendirilmiş bir kişi olması gereklidir. Bu kişilerin de bulunmaması hâlinde, bu husus tebliğ mazbatasında belirtildikten sonra ancak, o yerde çalışan diğer bir memur

⁴⁴ “7201 sayılı Kanunun 11’inci maddesi uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Anılan madde gereğince gıyabi hükmün vekili yerine davalıya tebliği usulsüz olduğundan...” İnternet: Yargıtay 10 HD, 2016/17596 E. 2019/4438 K sayılı ve 16/05/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 12 Mart 2019’da alınmıştır.

⁴⁵ Tebligat Kanunun 7/a maddesinde elektronik tebligat yapılması zorunlu olan gerçek ve tüzel kişiler sayılmıştır. Buna göre; “10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar; 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler; Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları; kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeler; sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; kanunla kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri; idareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim.”

veya elemana tebliğ yapılır. Tüzel kişilere tebligatta, Tebligat Kanunun 12-13. Maddesi ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 20-21.maddeleri bağlamında yapılmaması hâlinde tebligat usulsüz olur⁴⁶.

2.1.2.4. Asker şahıslara tebliğ

Askerî şahıslara tebliğ ise; Tebligat Kanunu madde 14'te düzenlenmiştir. Kanun maddesinde erata yapılacak tebligattan bahsedilmiştir. 211 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa göre erat tabiri “er ve erbaşları” ifade etmektedir. 14.madde erat diyerek, er ve erbaşlara yapılacak tebliğ hususunda bir ayrıma gitmemiştir⁴⁷. Er ve erbaşlara yapılacak tebliğ, kendilerine en yakın üste yapılır. Kanun maddesinde kıta kumandanı ve müessese amiri gibi denilerek, illaki bu kişilere tebliğ yapılması zorunlu değildir. Kanun maddesinde örnek kabilinden sayılmıştır. Aslolan eratın kendinden bir üstüne tebliğ yapılmasıdır. Askerde olan muhatabın, sivildeki adresine tebliğ yapılması usule aykırıdır⁴⁸. Maddenin ikinci fıkrasında er ve erbaş dışında kalan asker kişilere yapılacak tebligat düzenlenmiştir. Bu kişilere yapılacak tebligatlar eğer birlik veya müessesede yapılması gerekiyorsa, bu kişiye yapılacak tebliği nöbetçi amiri ya da subayı temin eder. Örneğin birlikte yapılacak tebliğde, nöbetçi subay, tebliğ yapılacak kişiyi, tebliği alması için hazır edecektir. Burada tebliğ, nöbetçi subaya değil muhatabın kendisine yapılacaktır. Nöbetçi amir veya subay, muhatabı hazır bulundurma ile yükümlüdür. Ancak maddenin 2. fıkrasının devamında eğer ki nöbetçi amir veya subay tarafından, muhatap hazır edilemiyor ya da tebliğ yapılması mümkün değil ise, tebliğ nöbetçi amir veya subayın kendisine yapılır.

“Kendisine tebliğ yapılacak memur veya müstahdemin, tüzel kişinin o yerdeki teşkilatı veya personeli içinde görev itibariyle tebligatın muhatabı olan tüzel kişinin temsilcisinden sonra gelen bir kimse veya evrak müdürü gibi esasen bu tür işlerle görevlendirilmiş bir kişi olması gereklidir. Bu kişilerin de bulunmaması hâlinde, bu husus tebliğ mazbatasında belirtilir ve tebliğ, o yerdeki diğer bir memur veya müstahdeme yapılır.” (Tebligat Kanunu madde 15).

⁴⁶ Muşul, 2016, a.g.e., s.417-463, Yılmaz, E. ve Çağlar, T. (2013). *Tebligat Hukuku* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları, s.295-302. Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.117-125.

⁴⁷ Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.111.

⁴⁸ “Sanığın yokluğunda verilen kararın, 20/11/2012 tarihinde askere sevk edilen sanığa tebligat Kanunu madde 14’e göre yapılması gerekirken, mernis adresine yapılan tebliğ usulsüz olduğundan, temyiz isteminin reddine dair ek kararın kaldırılarak temyiz isteminin süresinde olduğu kabul edilerek yapılan incelemede;” İnternet: Yargıtay 13 HD, 2016/18231 E. 2018/9274 K sayılı ve 16/05/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 15.03.2019.

2.1.2.5. Belli bir yerde devamlı mesleğini icra edenler

Belli bir yerde devamlı olarak mesleğini ve sanatını icra edenler bakımından tebligat ise, o yerde bulunmadıkları takdirde tebliğ aynı yerdeki daimî memur veya müstahdemlerinden birine, meslek veya sanatını evinde icra edenlerin memur ve müstahdemlerinden biri bulunmadığı takdirde aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır. Örneğin, doktora yapılacak tebliğde; doktor klinikte bulunmadığı takdirde daimî olarak çalışan sekreterine yapılabilir⁴⁹. (T.K. m.17)

2.3. Muhatabın Adreste Bulunmaması Ve Tebliğ İmkânsızlığı Hâlinde Tebliğ

Muhatabın geçici olarak bir yere gitmesi veya adreste hiç bulunamaması hâlinde tebligatın nasıl yapılacağı Tebligat Kanunu madde 20-21’de, Yönetmeliğin ise 29-30.maddelerinde belirtilmiştir. Tebligat Kanunu madde 20’ye göre; muhatabın adresten geçici olarak ayrılmış ve aynı gün içinde dönmeyecek olması şarttır. Buradaki ayrım önemlidir. Zira muhatabın adresten geçici olarak ayrılması ve adrese geri dönecek olması hâlinde tebliğ, Kanunun 13, 14, 16, 17 ve 18.maddelerinde yazılı şahıslara yapılacaktır. Örneğin, muhatabın markete gitmesi nedeniyle durumunda, geçici olarak adresten ayrıldığı sırada kendisine tebligat yapılması hâlinde, Kanunun 16.maddesi uyarınca aynı konutta ikamet eden kişiye tebligat yapılacaktır.

Kanunun 13, 14, 16, 17 ve 18.maddelerinde yazılı şahıslardan birisi, tebligat yapılacak muhatabın geçici olarak adresten ayrıldığını beyan ettikleri takdirde, tebliğ memuru muhatabın hangi sebepten dolayı ayrıldığını ve beyanda bulunan bu şahsın ad-soyadı ile sıfatını tebliğ tutanağına geçirir ve imzasını alır. Ardından tebliğ evrakını bu şahsa verir. Bu şahıslar tebliği almak zorundadırlar. Tebliğ, bu şahısların tebligatı aldığı tarihte yapılmış sayılır⁵⁰.

⁴⁹ “Davacı-karşı davalı kadın vekiline tebliğe çıkarılan bölge adliye mahkemesinin gerekçeli kararının “Tüzel kişilik temsilcisinin adreste bulunmaması nedeniyle”, davalı-karşı davacı kadın tarafın temyiz başvuru dilekçesinin ise muhatabın nerede olduğu belirtilemeksizin daimî çalışanı imzasına tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Vekil tüzel kişilik olmayıp, vekil adına daimî çalışanına yapılan iş bu tebligatlarda, tebliğ memuru tarafından tebligatın yapılması gereken avukatın, tevziat sırasında belirtilen adreste bulunup bulunmadığı ve bulunmama sebebi belirlenmeden, tebligatın muhatap olan vekil yerine, daimî çalışanına tebliğ edildiği görülmekte olup, bu durumda tebliğ işlemleri, 7021 sayılı Tebligat Kanunu’nun 17. maddesi ve Yönetmeliğin 26. maddesi hükümlerine uygun yapılmadığından usulsüzdür.” İnternet: Yargıtay 2 HD, 2018/7046 E. 2019/5916 K sayılı ve 14/05/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 12.03.2019.

⁵⁰ “Kanun maddesi bu yönden eleştirilmektedir. Buna göre; adresten geçici olarak ayrılan kişi adına tebliği almaya yetkili kişilerin tebliği alması ile tebligat yapılmış sayılacak ve yasal süreler işlemeye başlayacaktır. Örneğin; A, 15 günlük yurtdışı seyahatine gitmiştir. A’nın yurtdışına çıkmasının ikinci gününde A’ya bir tebliğ yapıldığında, A ile aynı adreste oturan eşi tebliği alır. Bu durumda yasal süreler işlemeye başlar. Söz gelimi bu tebligat yedi günlük ödeme emrini içeren bir tebligat ise A yurt dışından dönmeden bu süre

Beyanda bulunan şahsın, beyanına imzadan kaçınması ya da tebliğ evrakını almak istememesi hâlinde, bu durumu memur tebliğ tutanağına yazar, imzalar ve tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyesinden birine ya da kolluk amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim ettiği kişinin adresini içeren ihbarnameyi gösterilen adresin kapısına yapıştırır. İhbarname muhatabın görebileceği yere yapıştırılır. Tebliğ yapılacak adres bir apartman binası ise, ihbarname muhatabın adresindeki bağımsız bölümün kapısına yapıştırılır. Binanın giriş kapısına ya da bahçe kapısına yapıştırılan ihbarname usulsüzdür. Kanunun “*kapı*” ifadesi ile anlatmak istediği muhatabın adrese girerken ilgili belgeyi görmesini sağlayacak yerdir⁵¹. Bu halde tebligat, ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarihten itibaren 15 gün sonra yapılmış sayılır.

Tebliğat Kanunu madde 21’e göre ise; muhatap ya da muhatap yerine tebliğ alabilecek kişiler o adreste bulunmalarına rağmen tebliğ sırasında hiçbirisi belirtilen adreste bulunmaz ya da bunlar tebliğ almaktan kaçınırsa; tebliğ memuru tebliğ edilecek evrakı, o yerin muhtar ya da ihtiyar heyeti azasından birisine ya da kolluk amiri veya memuruna imzası karşılığında onlara teslim eder. Teslim ettiği şahsın adresi ve bilgilerini belirttiği ihbarnameyi gösterilen adresin kapısına yapıştırılır. Bu durum, muhataba haber verebilecek en yakın komşusuna ya da varsa yönetici veya kapıcıya bildirilir. Tebliğ, ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarihte yapılmış sayılır.

Muhatap o adreste hiç oturmamış ya da muhatap o adresten kesin olarak ayrılmış ve tebliğ adresi de muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi ise tebliğ memuru tebliğ evrakını o yerin muhtar ya da ihtiyar heyeti azasından birine ya da kolluk amiri veya memuruna imzası karşılığında teslim eder ve teslim ettiği kişinin adresini bildiren ihbarnameyi, tebliğ adresinin kapısına yapıştırır. Burada dikkat edilecek husus yukarıda da belirttiğimiz üzere, adres eğer bir apartman dairesi ve birden çok daire var ise, ihbarname muhatabın adresinin olduğu bağımsız bölümün kapısına yapıştırılır.

Muhataba, öncelikle bilinen en son adresine tebliğ denenmelidir. Bu adrese tebliğ denenmeden adres kayıt sistemindeki adrese tebligat çıkarılamaz. Uygulamada en sık yapılan hatalardan birisi de muhatabın bilinen en son adresine değil, adres kayıt sistemindeki adresine tebliğ yapılması ve muhataba adreste ulaşılabilmesi hâlinde Tebligat

dolacaktır. Tebligatın amacı, muhatabın tebliğ evrakını öğrenmesi ve ilgili işleme ilişkin yasal süreler içinde hakkını kullanabilmesidir. Bu nedenle 13, 14, 15, 16, 17 ve 18.maddedeki kişilere tebliğ yapıldıktan belli bir süre geçmesiyle tebliğ yapılmalıdır.” Yılmaz, E. (2014). “Adresinden Geçici Olarak Ayrılanlara Tebliğ Yapılması”, *Makaleler (1973-2013)*” (1.Cilt). Ankara: Yetkin, s.516-519.

⁵¹ Yılmaz ve Çağlar, s.393-394.

Kanunu m.21/2'ye göre işlem yapılmasıdır. Adres kayıt sistemindeki adresine çıkartılacak tebligatın Teb.K.md.21 / 2 hükmüne göre yapılabilmesi için, bilinen en son adrese çıkartılacak ilk tebligatın iade edilmiş olması gereklidir. Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığının tespiti durumunda da tebligat, MERNİS adres kayıt sistemindeki adresine, açık mavi zarfla çıkartılır⁵². Bu halde de yine muhataba ulaşılamaması hâlinde Tebligat Kanunu madde 21/2'ye göre tebliğ yapılabilir⁵³.

2.4. Türk Mevzuatına Göre Uluslararası Tebligat

2.4.1. Genel Olarak

Yukarıda belirtilen hususlar Türkiye içinde yapılacak tebligatlar için geçerli olacaktır. Türkiye'den yurt dışına tebligatların yapılması ise iç hukuk mevzuatımızda Tebligat Kanunu madde 25, 25/a, 27.maddelerinde; yine Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 38-43.maddelerinde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra yabancı ülkelere tebligatta, Türkiye iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalar da yapmıştır. Ayrıca Türkiye'den yabancı ülkelere yapılacak tebligatlara ilişkin detayları, Adalet Bakanlığı tarafından çıkartılan tebliğ ve genelgeler vasıtasıyla da açıklanmaktadır⁵⁴.

⁵² Salgırtay, 2013, a.g.d., s.302.

⁵³ “7201 sayılı Tebligat Kanunu, 19.01.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6099 sayılı Kanunla değiştirildikten sonra, gerçek kişilere yapılacak tebligatla ilgili olarak iki aşamalı bir yol benimsenmiştir.

- 1) Bu kanun değişikliğine göre, muhatabın adres kayıt sistemindeki adresine, Kanunun 21/2. maddesi uyarınca doğrudan tebligat yapılması mümkün değildir. Muhataba çıkarılan ilk tebligat, öncelikle bilinen veya gösterilen en son adresine, mavi renkli zarf kullanılmaksızın ve adres kayıt sistemindeki adres olduğuna ilişkin şerh verilmeksizin Kanunun 10. maddesine göre normal bir şekilde çıkarılmalıdır. Muhatabın bu adreste bulunmaması durumunda, tebliğ memurunca Kanunun 20 ve 21. maddesinin birinci fıkrası ile Tebligat Yönetmeliğinin 29. maddesi uyarınca, muhatap lehine olan araştırmalar yapılarak tebligatın kendisine ulaşması ve bilgilendirme işlemlerinin yerine getirilmesi gerekir.
- 2) Muhatabın gösterilen adresten sürekli olarak ayrılması ve yeni adresinin de tebliğ memurunca tespit edilememesi durumunda, tebliğ evrakının tebligatı çıkaran mercie geri gönderilmesi gerekir. Ancak bu aşamadan sonra, Kanunun 10/2 ve Yönetmeliğin 16/2. maddeleri nazara alınarak, tebliğ evrakının açık mavi renkli zarfla, adresin muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu belirtilerek, Kanunun 21/2. maddesine göre tebliği mümkün olabilecektir.

Tebligat Kanununun 10/2 ve 21/2. maddeleri farklı şekilde yorumlanarak, başka adresi bilinmediği gerekçesiyle muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine doğrudan doğruya 21/2. maddesine göre tebligat çıkartılması ve bu hükme göre tebliğ edilmesi, yukarıda belirtilen hükümlere aykırı olduğundan ve muhatabın savunma hakkını kısıtlayacağından usulüne uygun değildir.” İnternet: Yargıtay 14 HD, 2016/12179 E. 2019/4606 K sayılı ve 21/05/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 05.04.2019.

⁵⁴ Yurt Dışı Tebligat ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ R.G., Tarih: 26 Aralık 2019, Sayı : 30990, Sayfa : 121.. Bknz. Adalet Bakanlığı Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün Hukuki Alanda Uluslararası Adli Tebligat İşlemlerine İlişkin 63/3 Sayılı ve 16.11.2011 Tarihi Genelgesi.

Türkiye ile yabancı devlet arasında Tebligat Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine göre tebligat yapılabilmesi için öncelikle Türkiye ile o Devlet arasında iki taraflı veya çok taraflı sözleşme imzalanmamış olması gereklidir. Eğer böyle bir sözleşme yoksa yabancı ülkedeki kişiye tebliğ, karşılıklı adlî yardım ilkeleri ve nezaket kuralları doğrultusunda Tebligat Kanunu'nun ve Yönetmeliğin ilgili maddelerine göre yapılır.

Yabancılarla tebligat ile ilgili bir husus da Türkiye'de olmasına rağmen kendisine tebliğ yapılamayacak kişilerdir. Büyükelçi, konsolos, maslahatgüzar, ateşe gibi diplomatik bağışıklıktan faydalanan kişilere Türkiye'de tebliğ yapılamaz⁵⁵. Bu kişilere tebliğ, Yönetmeliğin 45.maddesine göre yapılır. Ancak bu kişilere yapılacak tebligat Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin⁵⁶, 22, 30, 31⁵⁷, ve 37'nci maddesi uyarınca; özel hukuk ilişkilerinden doğan⁵⁸ ve yargı bağışıklığı⁵⁹ kapsamı dışındaki uyuşmazlıklarda⁶⁰ tebligat, Yönetmeliğin 45.maddesine göre yapılır. Ayrıca tebliğ adresinin “memleket

⁵⁵ MÖHUK madde 49: “(1) Yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukukî uyuşmazlıklarda yargı muafiyeti tanınmaz. (2) Bu gibi uyuşmazlıklarda yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebligat yapılabilir.”

MÖHUK'un bir diğer yeniliği ise, yabancı devletlere karşı açılacak davalarda, yabancı devletin Türkiye'deki diplomatik temsilcisine tebligatın yapılmasını kabul etmesidir. Bu düzenlemenin milletlerarası hukuka uygunluğu ve uygulanması noktasında sorunlara yol açacağıdır. Buna göre, taraf teşkili sağlanmadan özel hukuk ilişkilerinden doğan davalar mahkeme tarafından tefrik edilmeli ve buna göre tebliğin yapılması gereklidir. Bu ise, taraflar dinlenmeden davanın niteliği hakkında karar vermek gibi bir sonuca varmak olacaktır. Yargı bağışıklığında, devletler, önceden veya daha sonra yargı bağışıklığından vazgeçerek, yabancı devletin yargılama yapmasını kabul edebilirler. Söz konusu uyuşmazlıktaki ilişkiye bakılarak, bu davanın bir özel hukuk ilişkisinden kaynaklanmadığı düşünülerek; diplomatik yoldan tebligat yapılması da yine hâkimin ihsası reyde bulunması olacaktır. Gündüz, A. (2009). *Milletlerarası Hukuk* (5.Bası). İstanbul: Beta, s.585-586.

⁵⁶ 18 Nisan 1961 tarihinde imzalanarak 24 Nisan 1964 tarihinde yürürlüğe giren Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi, R.G. 29.05.1975, Sayı : 15249.

⁵⁷ “Viyana Sözleşmesi'nin, 31. maddesinin 1. fıkrasında, misyon şefi ve misyonun diplomatik kadrosunun bir üyesi olarak tanımlanan diplomatik ajanın, ceza yargısından bağışık olduğu tespit edildikten sonra; yine aynı fıkra, diplomatik ajanın, Sözleşme'de öngörülen hususlar dışında medenî ve idarî yargılamadan da bağışık olduğu hükme bağlanmıştır. Maddenin ilgili hükmünden de anlaşılacağı üzere, cezaî bağışıklık mutlak iken; idarî ve medenî yargılamadan bağışıklık, Sözleşme'de açıkça sayılan bazı hallerle sınırlı olarak kaldırılmış bulunmaktadır.” Sargın, F. (2003). “1961 Tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesi Hükümleri Dahilinde MÖHUK'un 33.Maddesinin Uygulanabilirliği Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(1), 13-36, s.20.

⁵⁸ Bakınız, Nomer, E.(2017). *Devletler Hususi Hukuku* (22. Baskı). İstanbul: Beta, s.434-435.

⁵⁹ “Yabancı devletleri yargı bağışıklığı bir devletin, milletlerarası hukukun öngördüğü ölçüde, başka bir devlet üstünde yargı yetkisini kullanmayı engelleyen bir milletlerarası hukuk prensibidir.” Gündüz, A. (1984). *Yabancı Devletin Yargı Bağışıklığı ve Milletlerarası Hukuk*. Ankara: Üçdal Neşriyat, 1984, s.33.

⁶⁰ Örneğin diplomatik misyon şefinin, diplomatik ajanın, kabul eden devlet ülkesinde resmi görevleri dışında icra ettiği bir mesleki ya da ticari faaliyet ile ilgili davalarda, yargı bağışıklığı bulunmamaktadır.

dışı⁶¹” sayılan yerlerden olması hâlinde tebligat, Tebligat Yönetmeliğinin 45.maddesine göre yapılır⁶².

2.4.2. Türkiye’den Yurt Dışındaki Yabancıya Tebliğ

Her devletin, ülkesi üzerindeki egemenlik yetkisine bağlı olarak sahip olduğu bazı haklar vardır. Yargı yetkisi de bu haklardan birisidir. Devletler egemenlik ve dolayısıyla yargı yetkisini, ülke sınırları içinde kullanabilirler. Hiçbir devlet, başka bir devletin ülkesinde, o devletin izni olmadıkça yargı faaliyetinde bulunamaz⁶³. Bu nedenle devletler ve devletin mahkemeleri yargı yetkilerini sadece kendi ülkeleri sınırları içinde kullanabilirler⁶⁴. Bir devletin ülkesinde yapılan tebligat işlemi de bir egemenlik işlemidir. Buna bağlı olarak herhangi bir devlet, başka bir devlet toprağında, delil ikame edemez, tanık dinleyemez ve tebligat yapamaz. Bu nedenle devletler hukukî dinlenilme hakkı ve savunma hakkı gibi birçok hakkın olumsuz etkilenmemesi ve yerine getirilememesi gibi sorunlar sebebiyle, bu konudaki zorluğu aşmak amacıyla uluslararası adlî yardımı kabul etmişlerdir⁶⁵.

Uluslararası adlî yardım bir devletin kendi ülkesinde, başka bir devletin adlî işlemlerinin ifa edilmesi veya mahkeme ya da mahkeme dışındaki kurumların yargılama usulü konusunda yabancı devlet makamlarıyla iş birliğidir⁶⁶. Yabancı devlete yapılacak

⁶¹ Yabancı bir ülkeye ait, büyükelçilik, konsolosluk ve misyon şeflikleri gibi binalar, bulundukları ülkeler içinde memleket dışı sayılan yerler olarak kabul edilir. Viyana Sözleşmesi’nin 22.maddesinde; kabul eden devlet yetkililerin, misyon binasına, diplomatik misyon şefinin izni olmadıkça giremeyeceği düzenlenerek bu husus belirtilmiştir.

⁶² Tebligat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik’in 45. maddesi “(1) Türkiye’de kendisine tebligat yapılamayacak olan bir yabancıya tebligat çıkarılması durumunda muhatap, tebliğ memuruna kendisine tebligat yapılamayacağını beyan eder veya tebliğ memuru bu hususu bizzat öğrenirse keyfiyet tebliğ mazbatasına şerh edilerek evrak iade olunur. (2) Muhatap, tebliğ yapılabilecek kişilerden olmasına rağmen, muhatapın adresi, “ülke dışı” muamelesi gören bir yer ise ve tebliğ memuru tebligatı yapamazsa birinci fıkra gereğince işlem yapılır. (3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hallerde, tebellüğden kaçınma gibi bu Yönetmelik hükümlerine göre diğer bir işlem yapılmaz. (4) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hallerde tebligatı çıkaran merci, tebliğ evrakını, bağlı olduğu bakanlık kanalıyla Dışişleri Bakanlığına gönderir. (5) Türkiye’de kendilerine tebligat yapılamayacak olan elçi, elçilik katibi gibi kişiler Dışişleri Bakanlığı tarafından belirlenir.” düzenlemesini içermektedir. Bu düzenleme ve Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün Hukuki Alanda Uluslararası Tebligat İşlemlerine Dair 63/3 no.lu genelgesi de göz önünde bulundurulduğunda, tebligatın diplomatik temsilciye yapılmasına karar verilmesi doğru değildir. Diplomatik temsilciye doğrudan tebligat yapılması istemini içeren alacak başvurusunun reddi yerine yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. İnternet: Yargıtay 8 HD, 2013/12683 E. 2013/19986 K sayılı ve 26/12/2015 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 26.12.2019

⁶³ Nomer, 2017, a.g.e., s.59.

⁶⁴ Ruhi, A. C. (2016). *Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe* (2.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.184.

⁶⁵ Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s.490.

⁶⁶ Bahadır, s.491 Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s.489.

tebligat da uluslararası adli yardımın konusunu oluşturur. Kendisinden uluslararası adli yardım istenen devlet bu işlemleri kendi hukukuna (lex fori) göre yerine getirecektir⁶⁷.

Türkiye’den yurtdışındaki yabancıya yapılacak tebliğ eğer tebligat yapılacak devletle Türkiye arasında ikili bir anlaşma yoksa Tebligat Kanunu’nun 25.maddesi ve Tebligat Yönetmeliğinin 36.maddesine göre yapılır. Tebligat Kanunu 25.maddesinde düzenleme bulan usul kuralı sadece Türkiye için geçerli bir hukuk kuralıdır. Yabancı ülke sınırları içinde tebliğ ise o ülkenin hukuk düzenlemelerine göre yapılacaktır. Burada tebligat devletlerarası yardım ve nezaket kuralları çerçevesinde yapılmakta ve bir gönüllülük esasına dayanmaktadır. Hem tebligatın yapılmasını isteyen hem de tebligatın yapıldığı devlet bakımından karşılıklı bir gönüllülük esastır⁶⁸.

Tebligat Kanunu 25.maddesine göre düzenlenen tebligat usulü konsüler ya da diplomatik yolla tebligat yöntemidir. Diplomatik yolla kastedilen, tebliğ talep eden makamın tebliğ evrakını, bağlı bulunduğu bakanlık vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığı ya da doğrudan tebliğ talep edilen Devlet nezdindeki elçilik aracılığıyla o devletin Dışişleri Bakanlığına iletilmesidir⁶⁹. Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri, Filipinler, Endonezya, Katar, Küba, Şili, Yemen ve Yeni Zelanda arasında yapılacak tebligatlar karşılıklı yardımlaşma ilkesi çerçevesinde diplomatik yolla yapılmaktadır⁷⁰.

Tebligat Kanunu 25.maddesinde; *“Yabancı memlekette tebliğ o memleketin salahiyyetli makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma veya o memleket kanunları müsaait ise, o yerdeki Türkiye siyasî memuru veya konsolosu tebligat yapılmasını salahiyyetli makamdan ister. Yabancı memleketlerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran merciin bağlı bulunduğu vekalet vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da memuriyet havzası nazarı itibara alınarak ilgili Türkiye Elçiliğine veya Konsoloslughuna gönderilir.”* Kanunun 25.maddesinde yabancı memleketlerde bulunanlara yapılacak tebligatı düzenlemiştir. Tebligat Yönetmeliğinin 38-41 maddeleri yabancı ülkede bulunan kişilere yapılacak tebligatın yapılışı ve tebliğ belgelerinin hazırlanması sürecini daha detaylı düzenlemiştir.

⁶⁷ Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s.491, Nomer, 2017, a.g.e., s.591.

⁶⁸ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.173. *yabancı ülkeye yapılacak hukuki yardımın bir yükümlülük olup olmadığına ilişkin görüşlere bkz.* Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s.491.

⁶⁹ Bahadır, s.58.

⁷⁰ İnternet: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/genelgeler.html>, Son Erişim Tarihi: 15 Eylül 2019. Devletlere göre uygulanacak tebligat esaslarına ilişkin bakınız Ek-9.

Örneğin; Birleşik Arap Emirlikleri'nde ikamet eden yabancı kişiye Kozluk Asliye Hukuk Mahkemesinden yapılacak tebligatta uygulanacak esas; Kozluk Cumhuriyet Savcılığından bağlı bulunduğu Batman Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilecektir. Batman Cumhuriyet Başsavcılığı tebligatı Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü aracılığı ile Dışişleri Bakanlığı'na gönderilecektir. Dışişleri Bakanlığı tebligatı ilgili Türkiye Büyükelçiliğine veya Konsoloslukuna gönderilir. Kanun maddesinin 3.fıkrasına⁷¹ göre Dışişleri Bakanlığının aracılığına lüzum görülmeyen hâllerde Adalet Bakanlığı tarafından doğrudan ilgili Büyükelçilik veya Konsolosluka gönderilebilir⁷².

Bu prosedür çok uzun zaman aldığından, geleneksel olarak bu şekilde yapılan tebligat “sümüklü böcek” postasına benzetilmektedir⁷³. Bu duruma ilişkin olarak Avrupa Birliği sorunu çözmek için 29 Mayıs 2000 tarih ve 2000/1348 sayılı Tüzüğü⁷⁴ kabul etmişlerdir. Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üyelik için Avrupa Birliği müktesabatına uyum çerçevesinde Avrupa Birliği tarafından yapılan tebligat düzenlemelerini dikkate almalıdır⁷⁵.

Bu prosedür ve süreç göz önüne alındığında yurtdışına yapılan tebligat uzun zaman alacağından ve muhatabın hak kaybına uğramaması sebebiyle; tebliğ edilen evrakta bir süre tayin edilecekse bu süre örneğin duruşma günü tebliği söz konusu ise, duruşma gününden en az üç ay önce Adalet Bakanlığı Hukuk Ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne gönderilmesi gerekecektir. Mahkemeler bu durumu da gözeterek en az üç ay sonrası için duruşma günü vermeleri gerekecektir⁷⁶. (Tebliğat Yönetmeliği madde 41).

“Davalıya dava dilekçesi Almanya adresinde 1965 tarihli Lahey Tebligat Sözleşmesi uyarınca tebliğ edilmiş ise de; duruşma günü 5.6.2007 olduğu halde yanlışlıkla duruşma günü olmayan 26.6.2007 tarihi bildirilmiş olup, davalının

⁷¹ Tebligat Kanunu madde 25/3 “Şu kadar ki, Dışişleri Bakanlığının aracılığına lüzum görülmeyen hallerde tebligat evrakı, ilgili Bakanlıkça doğrudan doğruya o yerdeki Türkiye Büyükelçiliğine veya Başkonsoloslukuna gönderilebilir.”

⁷² Doğan, V. (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk* (4.Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi, s.98

⁷³ Ruhi, A. C., Ruhi, C. (2016). *Tebliğat Hukuku (En Son Yargıtay İçtihatları ile)* (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.637.

⁷⁴ Deliduman, S. (1999-2000). “Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayriadli Evrakın Tebliğine İlişkin Avrupa Topluluğu Konseyinin 29 Mayıs 2000 Tarih ve 2000/1348 Sayılı Tüzüğü”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan*, Yıl 19-20, 1-2, 249-262.

⁷⁵ Stadler, A. ve Ruhi, A. C. (2002). “Yeni Avrupa Tebligat Hukuku”, *AÜEHFD*, VI, 1-4.

⁷⁶ Avusturya Devleti bu sürenin altı aydan az olmamasını istemektedir. Bu nedenle tebligat taleplerini iade etmektedir. Avusturya'ya yapılacak tebliğlerde altı aydan az olmamak üzere bir süre göz önüne alınarak duruşma tarihi verilmelidir. Uygulamada Almanya'ya tebliğler çok hızlı yapılması nedeniyle duruşma tarihi üç aydan az bir süre dikkate alınarak verilmişse, Adalet Bakanlığı bu talepleri reddetmeyip, tebligatları yaptırmaktadır. Almanya'ya 20-25 gün arasında tebliğler yapılmaktadır. Ancak süre bir aydan da kısa olması hâlinde talepler Bakanlık ya da Almanya Devleti tarafından iade edilmektedir.

yokluğunda, davalı delilleri toplanmadan yargılama yapıp hüküm kurulmuştur. Bu yanlışlık davalının savunma hakkını kullanmasını engellediğinden kararın bozulması gerekmiştir⁷⁷.”

2.4.3. Yabancı Ülkedeki Türk Vatandaşlarına Tebligat

2.4.3.1. Resmî memur veya askerî şahıs sıfatı bulunmayan Türk vatandaşlarına tebligat

Kanun değişikliğinden önce⁷⁸; yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarına, Türk büyükelçiliği veya konsoloslugu tarafından tebligat yapılabilmesi için, öncelikle muhataba tebliği alması için bir çağrı çıkarılırdı. Muhatabın elçiliğe ya da konsolosluğa gelip tebliğ evrakını alması gerekirdi. Muhatap eğer bu çağrıya uyup kendi rızasıyla elçilik ya da konsolosluğa gelmez ya da gelmesine rağmen tebligat evrakını almaktan imtina ederse, tebliğ yapılamamış olmaktadır. Çünkü yurt dışında bulunan Türk vatandaşına iradesi dışında elçilik veya konsolosluğa zorla getirilerek tebliğ yapılması söz konusu değildi⁷⁹. Muhataba daha sonra uluslararası ikili veya çok taraflı sözleşmelere göre tebligat çıkarılmaktaydı. Uygulamada ilk yöntem hazırlanacak evrak ve bürokrasi göz önüne alındığında daha hızlı olduğundan yargı mercilerince bu yol seçilmekteydi. Ancak kötü niyetli muhataplar tebligatı almaktan imtina ediyorlar ve tebligat süreci uzuyor, muhataba ilgili sözleşmeler çerçevesinde tekrar tebligat çıkarılıyordu. Bu durum da tebligatın daha da gecikmesine ve pahalılaşmasına sebebiyet vermektedir⁸⁰. 4829 Sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeye göre, siyasî temsilciliğe gelmeyen ya da gelmesine rağmen tebliğ evrakını almaktan imtina eden kötü niyetli muhatapların tebliğ yapılması imkânı getirilmiştir⁸¹.

Yeni düzenlemeye göre; Tebligat Kanunu madde 25/a'ya çerçevesinde tebligat yapılabilmesi için tebligat yapılacak kişinin Türk vatandaşı olması gerekir. Türk vatandaşı olmayan muhatapların, Türk siyasî temsilciliklerine davet edilerek tebligat yapılması mümkün değildir. Bu nedenle tebligat yapılmasını isteyen mercii, göndermiş olduğu yazıda muhatabın Türk vatandaşı olduğunu yazmalıdır. Aksi takdirde Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü özellikle muhatabın isminin yabancı olması hâlinde sözleşmeler çerçevesinde tebligat yapma yoluna gidiyor ve tebliğ evrakını

⁷⁷ İnternet: Yargıtay 2 HD, 2009/3669 E. 2009/5737 K sayılı kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 03.01.2020.

⁷⁸ 4829 Sayılı Kanun ile Tebligat Kanunu 25/2.maddesi yürürlükten kaldırılmış ve 25/a maddesi eklenmiştir. R.G. 27/03/2003, S.25061.

⁷⁹ Ruhi, Milletlerarası Usul Hukukunda Tebliğ, s.49.

⁸⁰ Aytaç, M., s.4.

⁸¹ Yılmaz ve Çağlar, s.492., Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s.500.

iade ederek, sözleşmeler çerçevesinde tebliğ evrakın hazırlanması istenmektedir. Yine aynı şekilde muhatap Türk vatandaşlığından çıkmış olması hâlinde de isminin Türk olması nedeniyle 25/a'ya göre tebliğ yapılması söz konusu olmaktadır⁸². Bu tebliğ ise usulsüz olması nedeniyle sürecin uzamasına sebebiyet verebilir⁸³.

“Dosyadaki belgelerden; Almanya'da ikamet eden davalının, mülga 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 20. maddesine göre Türk Vatandaşlığından çıkmasına izin verildiği, çıkma belgesini aldığı 18.11.2002 tarihinde Türk Vatandaşlığını kaybettiği anlaşılmaktadır.

Buna göre; davalının tespit edilen yurtdışı adresine Tebligat Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca tebligat yapılması gerekmektedir. Somut olayda ise; davalıya, yabancı ülkedeki Türk Vatandaşları hakkında uygulama yeri bulan aynı kanunun 25/a maddesi uyarınca tebligat çıkartılmış, ancak tebligat yapılamamıştır.

Bu durumda, mahkemece; dava dilekçesinin, duruşma gün ve saatini bildirir davetiye ile birlikte Tebligat Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca davalıya tebliğ edilmesi ve bu

⁸² Uygulamada Türk vatandaşlığından çıkan ve mavi kart sahibi olan muhatapların adresleri yanlış ya da hiç bildirilmeden tebliğ çıkarılmaktadır. Bu durumda ilgili dış temsilciliğimiz tarafından kişinin adresi Türk vatandaşı olmadığından tespit edilemediğinden iade edildiği durumlar yaşanmaktadır. Mavi kart Türk Vatandaşlık Kanunu madde 28'de düzenlenmiştir. “Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.”

⁸³ “Adalet Bakanlığının 16/11/2011 tarih ve 63/3 sayılı genelgesi ile, Yurt dışı tebligat işlemleriyle ilgili olarak "Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin" Yabancı Memleketlerde Tebliğine dair 15/11/1965 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca taraf devletlerin, tebliğ edilecek belgelerin kaynaklandığı devletin uyrukları dışındaki kişilere kendi ülkesinde tebligat yapılmasına izin vermeme yetkisinin bulunmakta olduğu, bu çerçevede bir devletin ülkesinde bulunan kişilere konsolos aracılığı ile tebligat yapılabilmesinin uluslararası hukukun genel kurallarınca da kabul edildiği ve uygulamasının yerleştiği şekli ile ancak konsolosun devletin uyrukları açısından kesin bir yetki olduğunun söylenebileceği, Konsolosluk İşlemlerine İlişkin Viyana Sözleşmesi 5 (j) hükmünün, kabul eden devletin kanunlarına ve düzenlemelerine uygun olarak, konsolosun tebligata ilişkin yetkilerini belirlediği, bu konuda Türkiye'nin akdetmiş olduğu çok taraflı sözleşmelerin ve çok sayıdaki ikili Adli Yardım Sözleşmeleri ile konsolosluk sözleşmelerinin dikkate alınması gerektiği, Ülkemiz bakımından "özel statülü yabancı" konumunda bulunan mavi kart sahibi kişilere vatandaşı oldukları ülkede yapılacak tebligatların, bu kişilerin vatandaşı olduğu ülkenin mahalli makamları kanalıyla yapılması gerektiği, Türk vatandaşlığından izinle çıkarak diğer ülkelerin vatandaşlığına geçen kişilerin, hukukumuz açısından özel statülü yabancı olup, başka devletlerin vatandaşları oldukları, devletlerin bağımsızlığı ve eşitliği ilkesinin diğer devletlerin egemenlik alanı içinde bulunan, hukuki yetki ve sorumluluğun altında olan konulara karışılmasından imtina edilmesini gerektirmekte olduğu, söz konusu yabancılara (mavi kart sahibi kişilere) yurt dışında yapılacak tebligatlar bakımından bu kişilerin dış temsilciliklerimizce doğrudan tebligata tabi tutulmaları hâlinde bunun ilgili devlet açısından yetki aşan bir eylem olarak kabul edilebileceği, uluslararası hukuk açısından tebligata ilişkin konuların devletlerin münhasır yetkisi içinde bulunduğu, bu çerçevede bu kişilere yapılacak tebligatın yabancı ülke vatandaşlarına yapılan usulle yapılmasının daha uygun olacağı bildirilmiştir.” İnternet: İzmir Bölge Adliye Mahkemesi, 5 HD, 2017/1556 E. 2018/211 K sayılı ve 14/02/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 05.01.2020.

*suretle taraf teşkili sağlandıktan sonra davanın esasına girilerek hasil olacak sonuca göre bir hüküm kurulması gerekirken, taraf teşkili sağlanmadan yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*⁸⁴,

Muhatabın aynı zamanda çifte vatandaş olması hâlinde; muhatabın hem Türk vatandaşı hem de yabancı ülke vatandaşı ise Türk vatandaşlığı esas alınacak ve muhataba Tebligat Kanunu madde 25/a'ya göre tebliğ yapılacaktır⁸⁵.

Madde 25/a'ya göre yapılacak tebligatta, tebligatı alan Türk Büyükelçiliği ya da konsoloslugu, tebligatı muhataba tebliğ etmeyecek, kendi nezdinde alıkoyacaktır. Muhataba tebligat ile ilgili bilgileri içeren bildirimin hangi makamdan yapıldığı, içeriğinin ne olduğu ve 30 gün içinde ilgili siyasî temsilcilığe başvurup tebligatı almadığı takdirde tebligatın yapılmış sayılacağına ilişkin ihtarı içerir bildirimi iletacaktır. Bu bildirim o yabancı ülkenin yerel mevzuatının izin verdiği usule göre yapılacaktır⁸⁶. Bu halde bildirim ilgili Türkiye büyükelçiliği veya Konsoloslugu ya da bunların görevlendireceği bir memur vasıtasıyla yapılır. Bildirim o ülkenin yerel mevzuatının izin verdiği usule göre yapıldığı belgelendirildiğinde bildirimi alan Türk vatandaşı ise duruma göre;

⁸⁴ İnternet: Yargıtay 14 HD, 2016/8936 E. 2017/13664 K sayılı ve 10/10/2017 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 05.04.2019.

⁸⁵ Günay, E. (2012). "Türkiye'den Yabancı Ülkeye Yapılan Tebligat ve Esasları", TAAD, 3(11), 267.

⁸⁶ "Mahkemeye taşınan niza; borçluya gönderilen Yurtdışı tebligatının usulüne uygun olup olmadığı hususunda toplanmaktadır.

Yurt dışında oturan Türk vatandaşlarına yapılacak tebligatlar Teb.K.m.25, m.25/A ve Teb. Yön. m. 38-41 ve m. 43 hükümlerine tabidir. Türkiye'den yurt dışına tebligatı çıkaran merciin bağlı olduğu bakanlık ve Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla gönderilen tebliğ olunacak evrak, yabancı ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşına tebliğ edilecek ise, tebliğ, Teb. K. m.25 hükmüne göre, yabancı ülkenin yetkili makamı vasıtasıyla yapılabileceği gibi yabancı ülkedeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugu vasıtasıyla da yapılabilir. Muhataba önce bir bildirim yapılır. Bildirimde, tebliğin konusu ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgileri ve 30 gün içinde Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluguna başvurmadığı takdirde tebliğin yapılmış sayılacağı ihtarı yer alır. Bu bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatına uygun şekilde gönderilir. Bildirimin, o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği bir tutanak düzenlenerek belgelendirilir. Muhatap, bildirimin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde Türk Büyükelçiliği veya Konsolosluga başvurmaz ise, tebligat 30. gün bitiminde yapılmış sayılır.

Oysa somut olayda, borçluya tebliği istenen evraka ilişkin tebliğ bildirim yazısının ABD mevzuatına göre, adı geçen adresine iadeli taahhütlü olarak gönderildiği, ABD posta görevlisince, tebliğ adresinde kimse bulunmadığından "Unclaimed" (yani sahibi çıkmamış) şerhi basılarak, posta idaresince Konsolosluga iade edildiği anlaşılmıştır. Bu durumda Borçluya usulince tebligat yapıldığından bahsedilemez. (Yargıtay 3.H.D.'nin 16.10.2018 tarih ve 2016/21789 Esas ve 2018/10096 Karar sayılı içtihadı) Yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre yurt dışı tebligatlarında ilgili ülkenin posta sistemi aracılığıyla tebligatın muhataba teslim edilmesi ya da teslim yerine geçen bir işlemin yapılması gerekir. Muhatap bulunmadığından tebligatın iadesi durumunda ilgilinin 30 gün içinde konsolosluga başvurmadığı ve tebligatı almış sayılması gerektiği sonucuna varılamaz.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; ilk derece mahkemesinin bu gerekçeyi esas alarak şikayeti reddetmesinde usul ve yasaya aykırılık tespit edilemediğinden istinaf talebinin HUMK'nun 353/b-1. maddesi uyarınca, oy birliği ile reddine karar verilmesi gerekmiştir." İnternet: Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi, 8 HD, 2018/30 E. 2018/29 K sayılı ve 11/12/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 5 Nisan 2019'da alınmıştır.

- 30 gün içinde siyasî temsilciliğe ya da görevli memura gelerek tebligatı alabilir. Bu durumda tebliğ işlemi, gelip aldığı o tarihte yapılmış sayılır.
- Yine otuz gün içinde gelip tebligat evrakını almaktan kaçınırsa bu durumda, temsilciliğe gelip evrakı almaktan imtina ettiği tarihte tebligat yapılmış sayılır.
- Muhatap otuz gün içinde ilgili temsilciliğe gelmez ya da görevli memura başvurmazsa, bu durumda tebliğ evrakı merciine iade edilir. Tebligat ise bildirimin yapıldığının belgelendirildiği tarihten itibaren otuzuncu günün bitiminde yapılmış sayılır⁸⁷.

Tebliğat Kanunun 25/a maddesine 6099 Sayılı Kanun ile eklenen son fıkrasında, yargı mercileri tarafından yurtdışındaki Türk vatandaşlarına yapılacak tebligatlarda, Adalet Bakanlığı aracılığıyla kılınmadan doğrudan ilgili siyasî temsilciliğe tebligat evrakını gönderilebileceği düzenlenmiştir. Burada gönderilebilir denilerek Adalet Bakanlığı tamamen aradan çıkarılmamaktadır. Yine bu yöntemle de tebligat yapılmaya devam edilebilir. Bu düzenlemeyle yeni bir yöntem daha getirilmiştir⁸⁸.

Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan 63/3 Sayılı Genelgenin 36.bendinde ise, yabancı ülkede bulunan Türk vatandaşlarına yapılacak tebliğde, eğer o yabancı ülke ile Türkiye arasında ikili veya çok taraflı bir sözleşme varsa, bu sözleşme hükümlerine göre de tebligatın yapılabileceğidir⁸⁹.

⁸⁷ Bakınız Yılmaz ve Çağlar, s.492-494, Ruhi, Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat, s 35-76., Budak, A.C., Kararslan, V. (2018), *Medeni Usul Hukuku*, (2.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 127, Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.162-165.,

⁸⁸ Akil, 2012, a.g.e., s.259., Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.495.

⁸⁹ "...hükümün davalıya 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 25. Maddesi uyarınca tebliği ile tebliğ evrakının dosyasına eklenmesi, ondan sonra dosyanın gönderilmesi için dosya mahalline geri çevrilmiştir. Mahkemece geri çevirme kararı üzerine Amerika Birleşik Devletleri New York Başkonsolosluğuna yazı yazılarak gerekçeli karar evrakının tebliğinin istenmesi üzerine Tebligat Kanunu'nun 25/a maddesi uyarınca New York Başkonsolosluğu tarafından ilgilinin adresine gönderilen ihtarlı bildirim ABD posta idaresince "muhatap gönderilen ihtarlı tebliğ bildirimini postaneden teslim almaya gelmedi" gerekçesi ile konsolosluğa iade edildiği görülmüştür. Evrakın Tebligat Kanunu'nun 25/a maddesi uyarınca ilgisine tebliğ edilmiş sayılabilmesi için o ülke mevzuatı çerçevesinde iadeli taahhütlü olarak gönderilen ihtarlı çağrı bildiriminin ilgiliye teslimi zorunlu olup, ihtarlı çağrı bildirimini teslim alan muhatapın 30 gün içinde konsolosluğa başvurmaması hâlinde tebliğ işleminin yapılmış sayılacağı kabul edilmelidir. Somut olayda New York Konsolosluğunca iadeli taahhütlü olarak gönderilen, çağrı kağıdı "muhatap gönderilen ihtarlı tebliğ bildirimini postaneden teslim almaya gelmedi" şerhi ile iade edilmiş olup bu durumda tebliğ işlemi yapılmış sayılamaz.

Öte yandan Dairemiz geri çevirme kararında muhataba Tebligat Kanunu'nun 25. Maddesi uyarınca hükmün tebliğ edilmesi gerektiği belirtilmiş ise de mahkemece yine Tebligat Kanunu'nun 25/a maddesi uyarınca konsolosluk aracılığıyla tebligat yapılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu yöntemle muhataba tebligat yapılamadığı dosya arasında bulunan ve New York Başkonsolosluğunca farklı tarihlerde gönderilen yazılardan anlaşılmaktadır. Davalının yurtdışı yerleşim yeri adresinin bulunduğu Amerika Birleşik Devletleri, 1965 tarihli Hukuki ve Ticari konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine dair sözleşmenin tarafı olup, Tebligat Kanununun 25. Maddesi, 1965 tarihli Lahey Tebligat

“Aynı zamanda; yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarına iki taraflı veya çok taraflı sözleşme hükümleri ya da uluslararası adli yardımlaşma kuralları çerçevesinde de tebligat yapılması mümkündür. Ancak; bu yolla yapılan tebligatın mutlaka yabancı devletin yetkili makamı aracılığıyla yapılması ve evraka tercüme eklenmesi gerekir⁹⁰.”

2.4.3.2. Türk memurlarına tebligat

Tebliğat Kanunu madde 27; *“Yabancı bir memlekette resmî bir vazife ile bulunan Türk memurlarına tebligat, Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılır.”*

“Resmî görevle yabancı ülkede bulunan Türk memurlarına 38 inci maddenin birinci fıkrası veya 43’üncü madde hükümlerine göre tebliğ yapılır.” (Tebliğat Yönetmeliği madde 46)

Tebliğat Yönetmeliği’nin 46.maddesinde yurtdışında resmî görevde bulunan Türk resmî memurlarına yapılacak olan tebligatı düzenlemiştir. Buna göre yabancı ülkede resmî görevde bulunan yapılacak tebligat Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılabileceği gibi yabancı ülkede bulunan Türk vatandaşlarına yapılan tebligat usulüne göre de yapılabilir.

2.4.3.3. Türk askerî şahıslarına tebligat

“Yabancı memleketlerde bulunan askerî şahıslara yapılacak tebligat bağlı bulundukları Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Kumandanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı vasıtasıyla yapılır.” (Tebliğat Kanunu madde 27/2)

Bu komutanlıklar, yapılacak tebliğ evrakını, muhatap askerî şahsın bulunduğu yabancı ülkedeki birlik veya müessese komutanı veya amirine gönderir. Tebligatı, kıta komutanı ya da müessese amiri yapar. Bir müessese yoksa tebligatı en yakın amir yapar. Eğer bu durum söz konusu değilse tebligatı, Kara, Hava, Deniz Komutanlıkları ya da Jandarma Genel Komutanlığı tarafından Dış İşleri Bakanlığı’na gönderilir ve bu şahıslara tebligat, yabancı ülkedeki Türk vatandaşlarına yapılacak tebligat usulüne göre yapılır.

“(1) Yabancı ülkede bulunan Türk askerî şahıslarına yapılacak tebligat bağlı bulundukları Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı vasıtasıyla yapılır.”

Sözleşmesi ve Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün 63/3 sayılı genelgesinin 36. Maddesi gereğince hükmün ve davacı vekilinin temyiz dilekçesinin adı geçen davalıya usulüne uygun olarak tebliği için...” İnternet: Yargıtay, 6 HD, 2015/5093 E. 2015/6505 K sayılı ve 25/06/2015 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 05.08.2019.

⁹⁰ Bakınız; 63/3 Sayılı Genelge s.5/8.

- (2) *Bu komutanlıklar tebliğ evrakını, tebligat yapılacak şahsın bulunduğu yabancı ülkedeki birlik veya kurum komutan veya amirine gönderirler.*
- (3) *Tebliğatı, kıta komutanı, kurum amiri gibi en yakın üst yapar. Kıta veya bir kurum yoksa tebligat en yakın amiri tarafından yapılır.*
- (4) *Üçüncü fıkradaki haller dışında yurt dışında bulunan asker kişilere tebligat, 46 ncı madde hükmüne göre yapılır.” (Tebliğat Yönetmeliği madde 47)*

2.4.4. Yabancı Devletten Türkiye’ye Yapılan Tebligat

Yabancı ülkeden Türkiye’deki kişilere tebligatta, kişinin Türk vatandaşı ya da yabancı olması arasında bir ayrım gözetilmemiştir. Bunlar bakımından aynı usulde tebligat yapılacaktır (Tebliğat Kanunu 26.maddesinde ve Yönetmeliğin 44.maddesi). Bu madde gereğince tebligat yapılabilmesi için, tebligat yapılacak kişinin Türkiye’de yerleşim yerinin olması zorunludur⁹¹.

Yabancı ülkeden, Türkiye’ye yapılacak tebligatlarda öncelikle dikkat edilecek husus, o ülke ile Türkiye arasında akdedilmiş iki veya çok taraflı anlaşma olup olmadığıdır. Eğer varsa tebligat, bu anlaşma hükümlerine göre yapılacaktır. Yabancı ülke ile Türkiye arasında bir anlaşma yoksa, bu durumda tebligat, milletlerarası yardım ve nezaket kuralları çerçevesinde diplomatik yolla yapılacaktır.

Yabancı devletin elçiliğinden ya da (bağlı bulunduğu yer valilik vasıtasıyla) konsolosluğundan tebliğ evrakı, diplomatik yolla Dışişleri Bakanlığına tebliğ olunur. Dışişleri Bakanlığı evrakı, Adalet Bakanlığına, Adalet Bakanlığı ilgilinin adres olarak bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderir⁹². Cumhuriyet Başsavcılığı evrakı PTT aracılığıyla Tebligat Kanunu hükümlerine göre yaptırır⁹³. Tebliğ işlemi bitince, tebliğ mazbatasını aynı yol izlenmek suretiyle gönderen yabancı ülkeye iade edilir.

⁹¹ Çatalkaya, 2018, a.g.e., s. 165.

⁹² Uygulamada Adalet Bakanlığı Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından mahal Cumhuriyet Savcılıklarına tebliğ için gönderildiğinde; Cumhuriyet Savcılıkları Tebligat Kanunu ve Yönetmeliğindeki usuller çerçevesinde değil, kolluk marifetiyle tebliği yaptırmaktadır. Bu usulle yapılan tebliğler hukuka aykırı olması nedeniyle tebliğ yapılamadığına ilişkin talepname formu, tebliğ isteyen yabancı devlete iade edilmektedir. Bu da kişilerin mağduriyetine ve yargılamanın uzamasına sebep olmaktadır. Kolluk marifetiyle yaptırılan tebliğde eğer kişi tebliği bizzat tebliğ almışsa Türkiye merkezî makamı mağduriyet yaşanmaması açısından tebliğin yapıldığını kabul etse de çözüm bu olmayıp, adli makamların bu konuda usulü doğru uygulamaları gerekmektedir. Ayrıca Tebligat Kanuna göre yapılan tebliğlerde, Kanunun 21.maddesinin uygulanmasında yaşanan sorunlar uluslararası tebligatlarda da yaşanması nedeniyle yargılamanın uzamasına sebebiyet veren bir diğer aktördür.

⁹³ Özkan I. Tütüncübaşı, U. (2017), *Uluslararası Usul Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.127.

Yabancı ülkeden Türkiye'ye yapılan tebliğde, eğer yabancı uyruklu kişinin, Türkiye'de ikamet ettiği ispat edilemezse; tebliğ, Tebligat Kanunu 25.maddesine göre yapılır⁹⁴.

Yabancı ülkeden Türkiye'ye yapılan tebliğ, eğer Türkiye'nin bağımsızlığını ve/veya kamu güvenliğini zarara uğratacak nitelikte ise, yabancı devletin bu talebi reddedilir ve durum derhal yabancı devlete bildirilir⁹⁵.

2.5. İlânen Tebligat

2.5.1. Genel Olarak

Adresi bilinmeyen, kişilere tebligat, ilânen yapılır (Teb. Kan. md.28). İlânen tebliğin şartları Tebligat Kanunu madde 28'de sayılmıştır. Tebligat yapılacak kişiye, Tebligat Kanunu uyarınca tebliğ yapılamamış olması ve ikameti, meskeni, işyeri de bulunamayan kişinin adresi meçhul sayılır ve bu kişiye ilânen tebliğ yapılabilir. İlânen tebligat yapılabilmesi için;

- a) Tebligat yapılacak kişinin kimliğinin bilinmesi,
- b) Tebligat yapılacak kişinin adresinin meçhul olması,
- c) Tebligat yapılacak kişinin adresinin araştırılmış olması,
- d) İlânen tebligat yolunun son çare olması gerekir.

Muhataba tebligat yapılamaması sebebiyle adresinin meçhul olmasından bahsedilemez. Muhatabın adres araştırması için tebliği çıkaran yargı merci öncelikle, muhatabın adresini resmî veya özel adreslerden soruşturmalıdır. Buradan sonuç alamazsa ilgili kolluk vasıtasıyla adresi araştırılmalıdır. Bütün bu çalışmalara rağmen eğer muhatabın adresi bulunamıyorsa adresi meçhul sayılır. Örneğin, muhatabın adres kayıt sisteminde adresinin bulunmadığı, ilgili kolluk birimince bilinen son adresinde yapılan araştırmada Suriye'ye göç ettiği bildirildiği, İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresinden veya Dış İşleri Bakanlığından yapılan sorgulamada muhataba ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanılmaması hâlinde artık muhatabın adresinin meçhul olduğu kabul edilir.

Uygulamada tebliğ imkânsızlığı ile adresin meçhul olması hâlinde ilânen tebligat yapılması karıştırılmaktadır. Tebliğ imkânsızlığı hâlinde, muhatabın adresi bilinmekte ve

⁹⁴ Muşul, 2016, a.g.e., s.475.

⁹⁵ Bakınız; 09.07.197 gün 1483 Sayılı Kanun ile uygun bulunup, 17.06.1972 tarih ve 14218 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, Türkiye tarafından 11/07/1973 tarihinde yürürlüğe giren 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi madde 13.

muhabata ulaşılammamaktadır. Tebligat Kanunu madde 21'deki bu halde tebligat, bu adresin kapısına yapıştirılmaktadır. Ancak ilânen tebligatta ise geniş manada bir tebliğ imkânsızlığı söz konusu olmaktadır. Muhatabın adresi hiç bilinmemektedir⁹⁶.

2.5.2. Yurt Dışında İlânen Tebligat Yapılması

Yurtdışında oturan yabancı ya da Türk hakkında ilânen tebligat, eğer varsa ilgili uluslararası sözleşme çerçevesinde yapılır. Eğer sözleşme çerçevesinde ilânen tebligat ya da yabancı devlet ile Türkiye arasında bir sözleşme yoksa Tebligat Kanunu madde 28/3 ve Yönetmeliğin 49/2. maddesine göre yapılır. Buna göre; yurt dışında bulunan muhatap eğer Türk vatandaşı ise ve adresi meçhul ise, bu halde muhabatın yurt dışında bulunduğı ya da bulunması ihtimal dahilinde olan yabancı ülkedeki bir gazete vasıtasıyla ilân yapılabilir. Muhatabın yurtdışında olduğı biliniyor ancak adresi meçhul ise bu durumda, bulunduğı bilinen son yabancı ülkedeki dış temsilcilik vasıtasıyla adres araştırması yapılmış ancak adres tespit edilemiyorsa ilânen tebligat yapılır.⁹⁷.

İlânen tebligat yurt dışı temsilciliklerimiz tarafından yapılmaktadır. Yurt dışındaki Türk vatandaşına yapılacak ilânen tebligat, Türkçe yapılması gerektiğinden, öncelikle Türkiye'de yayın yapan ve yurt dışında da Türkçe yayın yapan bir gazetede ilân yapılması gerekecektir⁹⁸.

Tebligat yapılacak kişi Türk vatandaşı değil bir yabancıysa; bu durumda kişiye öncelikle uluslararası sözleşmeler çerçevesinde tebligat yapılması denenir. Ancak bu yolla tebligat yapılamıyorsa, bu durumda ilgili Türk siyaset temsilciliğı, muhabatın bulunduğı ülkenin yetkili makamlarından adresinin tespitini isteyecektir. Adres araştırmasının da sonuçsuz çıkması hâlinde, dış temsilciliğimiz vasıtasıyla ilânen tebligat yapılacaktır. İlân için, ilgili ülkenin dilinde, ilân metninin tercüme ettirilmesi gerekecektir.

Yabancı ülkede ilânen tebligat yapılması hâlinde muhabatın, Türk vatandaşı⁹⁹ ya da yabancı olması fark etmeksizin, tebliğ olunacak evrakın ve ilân suretlerinin, muhabatın yurtdışındaki bilinen en son adresine iadeli taahhütlü mektupla tebliğ edilmesi gerekir.

⁹⁶ Turan, s.170.

⁹⁷ Ruhi Adli Yardım, Tebligat Ve İstinabe, s. 213.

⁹⁸ Çatalkaya, 2018, a.g.e., s.61.

⁹⁹ “ Türk vatandaşı olup da adresi yurtdışında olan taraflara öncelikle Tebligat Kanununun 25/a maddesi gereğince Konsolosluk aracılığı ile tebligat çıkartılması, tebligatın yapılamaması hâlinde Konsolosluk aracılığı ile adres araştırması yaptırılması, yeni adresin temin edilememesi hâlinde 17/06/1972 gün ve 14218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve kısaca Lahey Sözleşmesi olarak adlandırılan sözleşme hükümleri gereğince tebligat yapılması, bunun da yapılamaması hâlinde ise Tebligat Kanunun 28.maddesi gereğince muhabatın yurtdışındaki bilinen son adreslerinde yayımlanan Türkçe bir gazetede Konsolosluk aracılığı ile

“Davacı, Alman Mahkemesince verilen boşanma kararının tenfizi ve tanınmasını talep etmiş, mahkemece davalının yokluğunda yabancı boşanma kararının tanınması ve tenfizine karar verilmiştir. Hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Tanıma ve tenfiz istemine ilişkin dava dilekçesinde, davalının adresi, İstanbul Bahçelievler'de gösterilmiş, bu adreste "davalıya adresten ayrıldığından ve yeni adresinin tespit edilemediğinden " bahisle tebligat yapılamamış, bundan sonra mahkemece tanınması ve tenfizi talep edilen yabancı ilâmdaki davalının yurtdışı adresinde Tebligat Kanununun 25/a maddesi uyarınca, o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugu aracılığıyla tebligat yapılması için Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne yazı yazılmış, Mainz Başkonsoloslugu dosyaya gönderdiği cevapta muhatabın gösterilen adreste ikamet etmediği gerekçesiyle bildirimin tebliğ edilemeden Alman makamlarınca iade edildiğini bildirmiştir. Bunun üzerine mahkemece davalının dosyaya alınan nüfus kaydında gösterilen yurtdışındaki yerleşim yeri adresinde ilânen tebliği yoluna gidilmiştir. İlânen tebliğin geçerli kabul edilmesi için ilgilinin adresinin meçhul olması, tebliği çıkaran merciin muhatabın adresini resmî veya hususi müessese ve dairelerden gerekli gördüklerinden sorması ve zabıta marifetiyle tahkik ve tespit ettirmesi gerekir. (Tebligat Kanunu md. 28/3) Yapılan adres araştırması yeterli olmadığı gibi, ilânen tebliğin zorunlu unsuru olan tebliği çıkaran merciin divanhaneinde tebliğ evrakının askıya çıkarıldığına ilişkin bir tutanak da bulunmamaktadır. Öte yandan, yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarına ilânen tebligat yapılması icabeden durumlarda, tebliği çıkaran merciin, tebliğ olunacak evrak ile ilân suretlerini yabancı memlekette bulunan kimsenin bilinen adresine ayrıca iadeli taahhütlü mektupla gönderip buna ilişkin posta makbuzunu dosyaya koyması da gerekir.(Tebligat Kanunu md 28/son) Davalının yurtdışında bilinen adresine tebliğ olunacak evrak ve ilân sureti iadeli taahhütlü mektupla gönderilmemiştir ve askı ilân tutanağı da düzenlenmemiştir. Bu bakımdan davalıya dava dilekçesi ve duruşma gününün ilânen tebliği usulsüz ve eksiktir. Davalıya usulüne uygun tebligat yapılmadan, göstermesi hâlinde delilleri toplanmadan yokluğunda

ilân yapılması ve sonrasında ise tebliği istenen evrak ile ilâna ilişkin gazete suretlerinin, muhatabın son bilinen adresine iadeli taahhütlü posta ile gönderilip bila tebliğ dönse dahi bu tebligat evrakının ve Tebligat Kanunun 29.maddesi gereğince divanhane asma tutanağının dosya içerisine alınması gerektiği anlaşılmıştır.” İnternet: Gaziantep BAM 3 HD, 2018/1007 E. 2018/1132 K sayılı ve 15/11/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 14 Nisan 2019’da alınmıştır.

hüküm kurulması savunma hakkını kısıtlayan önemli bir usul hatası olup bu husus bozmayı gerektirmiştir¹⁰⁰.”

Tebliğat Kanunun yurtdışında ilânen tebligat düzenlemesi eleştirilmekte ve kanun maddesinin değiştirilmesi gerektiği savunulmaktadır. *Ruhi* bu görüşü savunmaktadır¹⁰¹. Tebligatın bir egemenlik işlemi olduğunu kabul edildiğinden, o ülkenin hukuk sisteminde kabul edilmeyen bir yöntemle o ülkede ilânen tebligat yapılması, hukuken geçerlilik yönünde tartışılabilir¹⁰². Kanaatimizce de bu görüş yerindedir. Bu nedenle Tebligat Kanunun 28/4.maddesinde değişikliğe gidilmelidir.

2.5.3. İlânen Tebligatın Şekli ve İçeriği

“İlân suretiyle tebliğ, tebliği çıkartacak merciin mucip sebep beyanıyla vereceği karar üzerine aşağıdaki şekilde yapılır.

1.İlân alakalının ıttılaina en emin bir şekilde vasıl olacağı umulan ve varsa (...) tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde intişar eden birer gazetede ve ayrıca elektronik ortamda yapılır.

2.Tebliğ olunacak evrak ve ilân sureti, tebliği çıkaran merciin herkesin kolayca görebileceği bir yerine de asılır”. (Tebliğat Kanunu madde 29)

¹⁰⁰ İnternet: Yargıtay 2 HD, 2011/3684 E. 2011/21778 K sayılı ve 12/12/2011 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 14 Nisan 2019’da alınmıştır. Bakınız; Yargıtay 3HD, 28/02/2019, 2017/13110 E., 2019/1727 K.

¹⁰¹ *Ruhi*, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.216., “*Tebliğat Kanunu hükümleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde uygulanabilir. Tebligat Kanunu’nda düzenlenen bir hükmün yabancı bir ülkede uygulanması mümkün değildir. Örneğin, İngiltere’nin Londra şehrinde olduğu bilinen adresini terk eden ve adresi meçhul olan bir Türk vatandaşına, İngiliz Kanunlarında bulunmayan bir yöntemle ilânen tebligat yapılamaz. Yapılsa dahi Türk mahkemelerinde bu yöntemle tebligat yapılarak verilen bir mahkeme kararının İngiltere’de tanıma veya tenfizi, İngiltere’nin hukuk düzenine açıkça aykırı olduğundan yapılmayabilir.*” *Ruhi*, Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat, s.83.

¹⁰² Uygulamada ilânen tebligatta sorunlar yaşanmaktadır. Buna göre uygulamada yabancı ülkede ikamet eden yabancının adresi tespit edilemiyor bu durumda kişinin adresini tespiti yönelik herhangi bir yöntem bulunamıyor. O ülkedeki dış temsilcilikler veya konsolosluklar vasıtasıyla tebligat yapılmaya çalışıldığında ise adresin eksik olmasından bahisle, tebligat talepleri iade ediliyor. Bu nedenle yurtdışında ilânen tebliğ yoluna gidiliyor. Bu da çoğu zaman usulsüz kabul edilerek üst mahkemelerce bozuluyor. İlânen tebliğ bakımından detaylı bir araştırmanın ardından adresin meçhul olması hâlinde yapılması istenmekte ve yapılan ilândan sonra gazete suretlerinin bir örneğinin muhatabın bilinen son adresine iadeli taahhütlü posta yoluyla gönderilmesi istenmektedir. Ancak uygulamada bu yol izlenmeden sadece gazetede ilân ile yetinilmekte. Bu da üst mahkemelerce hükmün bozulmasına sebebiyet vermektedir.

İlânen tebliğ yapılabilmesi için, öncelikle tebliğ isteyen ilgilinin, ilânen tebligat için gerekli giderleri yatırması gerekir¹⁰³. Ardından ilânen tebligat kararı veren mahkeme merciince, ilânen tebligat için iki şekli koşulun sağlanması gerekir.

- 1- Gazetede ilân
- 2- İlânın bir örneğinin, tebliğ çıkaran mahkeme merciinin uygun bir yerine (mahkeme divanhanesi) asılması.

Tebliğat Yönetmeliği'nin 49.maddesinde ilânen tebligatın yapılış şekline ilişkin detaylı bilgiler verilmiştir:

“İlânen tebliğ, 48 inci madde gereğince ilgili merciin sebebini göstermek suretiyle vereceği karar üzerine aşağıdaki şekilde yapılır:

- a. *İlân, kendisine tebliğ yapılacak kişinin en güvenilir bir şekilde öğrenmesini sağlayabilecek ve varsa tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde yayımlanan bir gazetede ve elektronik ortamda Basın İlân Kurumu vasıtasıyla yapılır. Muhatabın en güvenilir bir şekilde öğrenmesini sağlayabileceği umulan gazete, tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde yayımlanan bir gazete ise, ayrıca bir diğer gazete ile ilân yapılmaz.*
- b. *Tebliğ olunacak evrak ve ilân sureti bir ay süreyle tebliği çıkaran mercide herkesin kolayca görebileceği bir yere asılır.*
- c. *Merci, gerekirse, ikinci defa ilân yapılmasına karar verebilir. İkinci ilân da (a) ve (b) bendi hükümlerine göre yapılır. İki ilân arasındaki süre bir haftadan az olamaz. İkinci ilân, gerekiyorsa yabancı ülke gazeteleriyle de yaptırılabilir.”*

Tebliğat müessesesi biçimsel bir hukukî müessese olması nedeniyle, ilânen tebligat bakımından da Kanun hükümlerinin buyurduğu şekilde, biçim kurallarına aynen uyulması gerekmektedir. Aksi halde söz konusu ilân amacına ulaşamadığı gibi yapılan işlem de usulsüz olacaktır¹⁰⁴.

İlânen tebligatta yapılacak ilânın neler içermesi gerektiği de yine Kanun'un 30.maddesiyle Yönetmeliğin 51.maddesinde belirtilmiştir.

¹⁰³ Tebligat giderinin zamanında yatırılmamış hâlinde, Tebligat Kanunu madde 5'e göre; talep eden taraf talebinden vazgeçmiş sayılır. Bakınız, Deliduman, S. (2004). *“Tebliğat Giderinin (Zamanında) Yatırılmamasının Sonuçları”*, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, s.307-322.

¹⁰⁴ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.547.

İlgililerin;

- Ad ve soyadları,
- İşi,
- İkametgâh, mesken yahut işyerleri,
- Tebliğ olunacak evrakın özeti, tebliğin anlaşılabilirlikte şekilde konusu ve sebebi,
- İlânın hangi merciden verildiği,
- İlân bir daveti kapsıyorsa, ne zaman, nerede, niçin ve hangi saatte muhatabın hazır bulunması gerektiği bildirilmelidir.

Bu konulardan birini içermemesi hâlinde ilânen tebligat usulsüz kabul edilir. Ancak doğrudan sonuca etkisi bulunan, muhatabın kimlik bilgileri, tebliğ mercii, tebliğin konusu ve özeti ve davetiyenin gün ve saati gibi içerikler bildirilmemesi hâlinde, tebliğ usulsüz olacaktır¹⁰⁵.

2.5.4. İlânen Tebligatta Tebliğ Tarihi

“İlânen tebliğ, son ilân tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. İlânen tebliğe karar veren merci, icabına göre daha uzun bir müddet tayin edebilir. Ancak, bu süre 15 günü geçemez.” (Teb. Kan. m. 31)

İlânen tebliğ, son ilânın yapıldığı tarihten 7 gün sonra yapılmış sayılacaktır. Yani ilân 8.gün yapılmış sayılacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken yedinci günde değil, sekizinci günde tebliğin yapıldığıdır. (Yönetmelik m.52 ve T.K m.31.)

2.6. Tebligatın Usulsüz Olmasının Sonuçları

Usulüne aykırı tebligat, yapılmamış sayılır. Tebligat Kanunu veya tebligata ilişkin düzenlemeler içeren diğer kanun ve yönetmelik hükümlerine göre yapılmayan tebligatlar usulsüzdür. Ancak usulüne uygun olmayan tebligat öğrenildiği takdirde; tebligatın usulsüz olması sonuçları ortadan kalkacak ve tebligat yapılmış sayılacaktır. Kanuna göre tebligatın usulsüz sayılması, tebligatın yokluğuna değil; yapılmamış sayılmasına sebebiyet vermektedir. Eğer tebligat usulsüz yapılması hâlinde, yok hükmünde olduğu kabul edilirse,

¹⁰⁵ Çatalkaya, 2018, a.g.e., s. 71.

<muhatap tebligatı öğrense dahi> yapılan işlem hukuken hiç var olmamış gibi olacağından, öğrenme hâlinde tebligatın yapılmış sayılacağı kabul edilmeyecektir¹⁰⁶.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 26.02.2019 tarih ve 2017/12-765E. 2019/216K. Sayılı kararında konuya detaylı şekilde anlatılmıştır¹⁰⁷. Kararda da belirtildiği üzere tebliğ,

¹⁰⁶ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.576.

¹⁰⁷ “Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki belgeler okunduktan sonra gereği görüldü:

İstem, genel haciz yolu ile yapılan icra takibinde usulsüz tebliğ şikâyetine ilişkindir.

Borçlu vekili; 01.05.2009 tarihinden beri adres kayıt sisteminde kayıtlı olan Şehit Cevdet Özdemir Mah.... Çankaya/Ankara adresinde ikamet etmesine ve Başkent ... A.Ş.'de çalışmasına rağmen, ödeme emrinin dava dışı borçlu Star ... A.Ş. nin adresine usulsüz olarak tebliğ edildiğini, şirketin ortağı veya yetkilisi olmadığını, icra takibini İİK'nın 103. maddesi gereğince kendisine gönderilen davetiye tebliği ile öğrendiğini belirterek, ödeme emri tebliğ tarihinin 24.04.2013 olarak düzeltilmesini talep etmiştir.

Alacaklı vekili; takip konusu alacağın dayanağı olan kira sözleşmesinde şikâyetçinin müteselsil borçlu olup, sözleşmenin 16. maddesinde sözleşmedeki adreslerin tebligat adresi olduğunu tarafların kabul ve beyan ettiklerini, sözleşmede belirtilen adrese ödeme emri tebligatı çıkarıldığını, borçlunun ödeme emrinden aylar önce haberdar olduğunu beyan ederek, şikâyetin reddini savunmuştur.

Mahkemece; icra takibinin alacaklı ile dava dışı borçlu Star ... A.Ş. arasında adi şekilde düzenlenen kira sözleşmesine dayalı olarak başlatıldığı, şikâyetçi borçlunun, bu sözleşmede "müteselsil borçlu" sıfatıyla isim ve imzasının yer aldığı, kira sözleşmesine konu edilen taşınmazın adresinin aynı zamanda kiracı-dava dışı borçlu şirketin ticaret sicil gazetesinde yer alan adresi olduğu, ödeme emri tebligatının dava dışı borçlu şirketin ticaret siciline yer alan ve kira sözleşmesinde bahsi geçen adrese gönderildiği, aynı adreste hangi sıfatla bulunduğu yönünde bir açıklama yapılmaksızın A. Ç. imzasına tebliğ edildiği, ödeme emri tebliğ adresinin dava dışı borçlu Star ... A.Ş.' nin adresi olduğu, şikâyetçinin bu şirketin ortağı ya da yetkilisi olmadığı, bu itibarla 7201 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanamayacağı, tebligatın borçlunun ikamet ettiği adrese gönderilmediği, yapılan tebligatın usulsüz olduğu, borçlunun icra takibini daha önce öğrendiği hususunun alacaklı vekilinin sunduğu delillerle ispatlanamadığı gerekçesiyle şikâyetin kabulü ile şikâyetçi borçluya gönderilen ödeme emri tebligatının usulsüz olduğunun tespitine karar verilmiştir.

Alacaklı vekilinin temyiz itirazları üzerine Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde gösterilen nedenlerle yerel mahkeme kararı bozulmuştur.

Yerel Mahkemece, önceki gerekçelere ek olarak adres değişikliği yapılması hâlinde bu hususun bildirileceği yönünde bir ibarenin sözleşmede yer almadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı alacaklı vekili tarafından temyize getirilmektedir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; şikâyetçi borçlu M. K.'ya ödeme emri tebliğinin usulüne uygun olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Konunun açıklığa kavuşturulması için, uyuşmazlığın çözümünde uygulanması gereken yasal düzenlemelerin ve ilkelerin incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

Tebliğatin anlamı bildirimdir. Tebligatın, yazılı bildirim ve belgelendirme olmak üzere iki ana unsuru vardır. Tebligat savunma hakkı ile sıkı sıkıya bağlıdır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30.12.2009 tarih ve 2009/12-563 E. 2009/600 K. sayılı kararında da açıkça vurgulandığı üzere, icra takibinin sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi, itirazların yapılabilmesi ve takibin süratle sonuçlandırılabilmesi, ancak tarafların icra takibinden usulünce haberdar edilmesi ile mümkündür. Takip borçlusunun, hangi icra dairesinde aleyhine takip bulunduğunu, hakkındaki taleplerin nelerden ibaret olduğunu bilmesi ve varsa itirazlarını zamanında ve doğru merciiye yöneltebilmesi usulüne uygun olarak yapılacak tebligat ile sağlanabilir.

Ödeme tebliğinin usulsüz olduğu ve öğrenme tarihine göre düzeltilmesi talebi 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 16. maddesine göre şikâyet niteliğinde olup, şikâyetin aynı maddenin 1. fıkrası uyarınca usulsüz tebliğ işleminin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde yapılması zorunludur. Hukuk Genel Kurulunun 5.6.1991 tarih ve 1991/12-258 Esas 1991/344 Karar sayılı ilâmında da açıklandığı üzere “..usulsüz tebliğ işlemini öğrenen muhatapın bu tebliği öğrendiği tarihten itibaren yedi gün içinde şikâyet

yolu ile tebligatın usulsüzlüğünü icra mahkemesi önüne getirmesi gereklidir." Borçlunun bildirdiği öğrenme tarihi esas olup, bu tarihin aksi karşı tarafça ancak yazılı belge ile ispatlanabilir. Hukuk Genel Kurulunun 12.02.1969 tarih ve 1967/172 E.-107 K. sayılı kararında da benimsendiği üzere beyan edilen öğrenme tarihinin aksi tanık beyanıyla ispat edilemez.

Tebliğat Kanunu ve Tebliğat Yönetmeliği, tebliğ belgesindeki işlemin aksinin iddia edilmesi hâlinde bunun tahkik şeklini ve yöntemini göstermemiştir. Mahkemece, her somut olayın özelliği, cereyan şekli, gerçekleşen maddi olgular en ufak ayrıntılarına kadar göz önünde bulundurup iddia tahkik edilmelidir. HGK'nın 7.4.1982 tarih ve 1377-337 sayılı kararında da benimsendiği üzere, tebliğat parçasında yazılı olan hususun aksi her türlü delille ispatlanabilir. İİK'nın 21/1. maddesinde "İcra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile ve Tebliğat Kanunu hükümlerine göre olur....düzenlemesi ve aynı kanunun 57/1. maddesinde "İcraya ait tebliğlerde Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır....." düzenlemesi yer almaktadır.

7201 sayılı Tebliğat Kanunu'nun 10. maddesinde "Tebliğat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır. Şu kadar ki; kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartıyla her yerde tebliğat yapılması caizdir.

(Eklenmiş Fıkra Rgt: 19.01.2011 Rg No: 27820 Kanun No: 6099/3) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır." hükmünü, aynı kanunun "Belli bir yerde veya evde meslek ve sanat icrası" başlıklı 17. maddesinde "Belli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenler, o yerde bulunmadıkları takdirde tebliğ aynı yerdeki daimî memur veya müstahdemlerinden birine, meslek veya sanatını evinde icra edenlerin memur ve müstahdemlerinden biri bulunmadığı takdirde aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır." hükmünü ve yine aynı kanunun 32. maddesinde "Tebliğ usulüne aykırı yapılmış olsa bile, muhatabı tebliğe muttali olmuş ise muteber sayılır.

Muhatabın beyan ettiği tarih, tebliğ tarihi addolunur. " hükmünü içermektedir.

Tebliğat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 16. maddesi "Tebliğat, öncelikle tebliğ yapılacak şahsın bilinen en son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tespitinde, tebliğ isteyen beyanı, muhatabın veya diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınır..." şeklinde, aynı yönetmeliğin "Meslek ve sanat erbabına tebliğat" başlıklı 26. maddesi "Belirli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenlere, o yerde de tebliğat yapılabilir.

Muhatabın iş yerinde bulunmaması hâlinde tebliğ, aynı yerde sürekli olarak çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır...." şeklinde ve yine aynı yönetmeliğin 53. maddesi "Tebliğ, usulüne aykırı yapılmış olsa bile, muhatabı tebliği öğrenmiş ise geçerlidir. Aksi takdirde tebliğat yapılmamış sayılır. Muhatab, her ne şekilde olursa olsun tebliğ evrakını veya davetiyeyi alırsa ya da bunların içeriğini öğrenirse tebliği öğrenmiş sayılır.

Muhatabın tebliği öğrendiğini beyan ettiği tarih, tebliğ tarihi olarak kabul edilir.

Tebliğin usulüne aykırı yapılmış olması hâlinde, muhatabın tebliği öğrendiğinin ve bunun tarihinin iddia ve ispatı mümkün değildir." şeklinde düzenlenmiştir.

Bu yasal düzenlemeler ve yukarıda açıklanan ilkeler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; alacaklı vekilinin kira alacağına dayalı olarak, borçlular M. K., Star ... A.Ş. ve Z. Ç. hakkında genel haciz yoluyla ilâmsız icra takibi başlattığı, şikâyetçi borçluya Hoşdere Cad. ...Çankaya/Ankara adresine şikâyet konusu ödeme emrinin tebliğe çıkarıldığı ve 02.05.2012 tarihinde "tebliğat, adreste muhatabın işe gittiğini beyan eden ve aynı çatı altında birlikte çalışan ehil ve reşit daimî işçisi A. Ç. imzasına tebliğ edildi" şerhiyle tebliğ edildiği, alacaklı vekilinin talebiyle şikâyetçi borçlunun mal ve haklarına haciz konulduğu, alacaklı vekilinin icra takip dosyasında 08.04.2013 tarihinde borçlunun T.C. kimlik numarası sorgusu yapılarak adres kayıt sisteminde kayıtlı adresine İİK'nın 103. maddesine göre davetiye gönderilmesini talep ettiği, İİK'nın 103. maddesine göre düzenlenen davetiyenin borçlunun adres kayıt sistemindeki adresi olan "Şehit Cevdet Özdemir Mah. ... Çankaya/Ankara" adresine tebliğe çıkarıldığı ve aynı konutta eşine 24.04.2013 tarihinde tebliğ edildiği, borçlunun 02.05.2013 tarihinde şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurduğu, şikâyetçi borçlunun ödeme emri tebliğ işlemini daha önce öğrendiğine dair bir bilgi ve belgenin de icra takip dosyasında bulunmadığı görülmektedir. Alacaklı vekilinin cevap dilekçesi ekinde sunmuş olduğu telefon ve e-mail kayıtları yazılı belge niteliğinde olmayıp, öğrenme tarihinin tespitinde dikkate alınamaz. Bu durumda, şikâyetçi borçlunun icra mahkemesine 02.05.2013 tarihinde yaptığı başvuru, İİK'nın 16/1. maddesinde öngörülen yasal yedi günlük sürededir.

muhatapın öğrendiğini iddia ettiği tarihte yapılmış sayılır. Usulsüz tebligatın öğrenilmesi hâlinde, tebliğ tarihi, muhatapın beyan ettiği tarih tebliğ tarihi sayılır ve ilgili yasal süreler bu tarihin ertesi günü işlemeye başlar. Tebligat usulüne uygun olarak yapılmasa bile, muhatap tebligata göre birtakım işlemlerde bulunması hâlinde, tebligatı öğrenmiş olduğu anlaşılr. Bu durumda tebligat geçersiz olarak kabul edilmemelidir.

Tebliğat Yönetmeliği'nin 53/3.maddesine göre;

“Tebliğin usulüne aykırı yapılmış olması hâlinde, muhatapın tebliği öğrendiğinin ve bunun tarihinin iddia ve ispatı mümkün değildir.”

Muhatabın öğrendiğini ve öğrenme tarihi olarak beyan ettiği tarihin aksi ispat edilmez. Buna ilişkin tanık vs. delillere başvurulamaz.

Şikâyet konusu ödeme emri tebliğ işlemine gelince; şikâyetçi borçluya ödeme emri tebliğ edilen adresin, dosya kapsamında bulunan ticaret sicil gazetesine göre dava dışı borçlu Star ... A.Ş. nin ticaret sicilinde kayıtlı adresi olduğu, alacaklının 12.06.2013 tarihli cevap dilekçesinde beyan ettiği üzere A. Ç.'ın Star... A.Ş. nin daimî işçisi olduğu anlaşılmaktadır.

Tebliğat Kanunu'nun 17. maddesine göre tebligat yapılabilmesi için tebligat yapılmak istenen adresin muhatapın devamlı olarak mesleğini ya da sanatını icra ettiği iş yeri adresi olması, muhatapın adreste bulunamaması hâlinde, bu durumun tespit edilerek daimî çalışanına tebligat yapılması gerekmektedir. Somut olayda ise dosya kapsamına göre ödeme emri tebliğ edilen adres, şikâyetçi borçlunun iş yeri adresi olmadığı gibi muhatap adına tebligatı alan A.Ç. şikâyetçi borçlunun çalışanı değildir. Açıklanan bu nedenlerle Tebligat Kanunu'nun 17. maddesine göre yapılan ödeme emri tebliğ işlemi usulsüzdür.

Her ne kadar, alacaklı vekili takip konusu alacağın dayanağı olan kira sözleşmesinde şikâyetçinin müteselsil borçlu olduğunu ve sözleşmenin 16. maddesinde, sözleşmedeki adreslerin tebligat adresi olduğunu tarafların kabul ve beyan ettiklerini, sözleşmede belirtilen adrese ödeme emri tebligatı çıkarıldığını ileri sürmüş ise de alacaklı tarafından sunulan kira sözleşmesinde, kiralananın vasfı işyeri olup, kiracı dava dışı borçlu Star ... A.Ş. dir. Şikâyet konusu ödeme emri tebliği, tüzel kişinin adresinde, gerçek kişiye yapıldığından, Tebligat Kanunu'nun 17. maddesinde belirtilen şartlar oluşmadığından ödeme emri tebliğ işlemi yukarıda açıklanan nedenlerle usulsüzdür.

Hâl böyle olunca mahkemenin, şikâyetin kabulüne dair kararı usul ve yasaya uygun olup, direnme kararının açıklanan nedenlerle onanması gerekir.” İnternet: Yargıtay HGK, 2017/12-765E. 2019/216K. sayılı ve 26/02/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 14 Nisan 2019'da alınmıştır

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YAPILACAK ULUSLARARASI TEBLİGATLARIN 15 KASIM 1965 TARİHLİ LAHEY SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

3. 15 KASIM 1965 TARİHLİ “HUKUKÎ VEYA TİCARÎ KONULARDA ADLÎ VE GAYRÎ ADLÎ BELGELERİN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİNE DAİR LAHEY SÖZLEŞMESİ”

3.1. Genel Olarak

Adlî belgelerin tebliği, yurtdışına yapılan tebligatların en yoğun olduğu türdür. Özellikle adlî belgeler içerisinde dava dilekçeleri, duruşma gününü bildirir davetiyeler önde gelen tebliğ evrakıdır. Yukarıda da değindiğimiz üzere; tebligat, yargılamanın temel ilkelerinden olan hukukî dinlenilme hakkının ve savunma hakkının en önemli silahıdır¹⁰⁸.

Yurtdışına yapılan tebligatların kaynakları ise 7201 Sayılı Tebligat Kanunu, iki taraflı veya çok taraflı sözleşmeler, ilgili mevzuatlar ve uluslararası adlî yardımlaşma kuralları oluşturmaktadır. Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliği yurt dışına yapılacak tebligatı ve yine yurtdışından ülkemize yapılacak tebligatı düzenlemesine rağmen, usulî bir işlem olan tebligat devletlerin yargı yetkisine ilişkin bulunduğundan yurt dışında yaptırılması istenen tebligat, talep edilen ülkenin kurallarına göre yapılmak zorundadır. Bu nedenle iç hukuk mevzuatımız, yurt dışına tebligat ihtiyacını tam olarak karşılayamamaktadır¹⁰⁹. Türkiye, birçok devletle yurt dışı tebligat ihtiyaçlarını karşılamak için iki taraflı yardımlaşma anlaşmaları yapmış ve milletlerarası tebligat konusunda en önemli çok taraflı sözleşmelere taraf olmuştur¹¹⁰.

Türkiye, milletlerarası tebligat konusunda çok taraflı yapılan iki sözleşmeye taraf olmuştur. Bunlar, 1954 Tarihli Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi ile 15 Kasım 1965 Tarihli Adlî ve Gayri Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey

¹⁰⁸ “...Davalıya dava dilekçesi Almanya adresinde 1965 tarihli Lahey Tebligat Sözleşmesi uyarınca tebliğ edilmiş ise de; duruşma günü 5.6.2007 olduğu halde yanlışlıkla duruşma günü olmayan 26.6.2007 tarihi bildirilmiş olup, davalının yokluğunda, davalı delilleri toplanmadan yargılama yapıp hüküm kurulmuştur. Bu yanlışlık davalının savunma hakkını kullanmasını engellediğinden kararın bozulması gerekmiştir...”
İnternet: Yargıtay 2 HD, 2009/3669 E., 2009/5737 K. sayılı ve 30/03/2009 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 2 Temmuz 2019’da alınmıştır

¹⁰⁹ Aytaç, M., s.2.

¹¹⁰ Toker, A. G. (2011). “15 Kasım 1965 Tarihli “Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi Uyarınca Tebligat Yapılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2), s.107-152, (Basım Yılı:2013), s.107.

Sözleşmesi'dir¹¹¹. Tebligat işleminde çok taraflı ve geniş uygulama bulan, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi, hukukî ve ticarî konularda adlî veya adlî olmayan belgelerin tebliğini düzenlemektedir. Türkiye 1 Mart 1954 Tarihli Hukuk Usulüne dair sözleşmeye taraftır. 2017 itibarıyla bu sözleşmeye taraf devlet sayısı 49'tur¹¹². Sözleşmenin 1 ilâ 7.maddeleri tebligat hususunu düzenlemektedir. Devamı maddelerinde genel olarak hukuk muhakemesine ilişkin istinabe, teminat gibi konular işlenmiştir. 15 Kasım 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesinin 22.maddesine göre; *“İşbu Sözleşme, tasdik eden Devletler arasındaki ilişkilerde, Hukuk Muhakemeleri Usulü ile ilgili olarak Lâhey'de sırası ile 17 Temmuz 1905 ve 1 Mart 1954'de imzalanan Sözleşmelerin biri veya diğerinde taraf oldukları nispette bunların 1 ila 7'nci maddelerinin yerine kaim olacaktır.”* hükmü ile 1965 Tarihli Sözleşmenin 1954 Tarihli Sözleşmenin tebligata ilişkin düzenlemeleri de kapsadığı ve tebligata ilişkin 1965 Tarihli Sözleşme hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

3.2. Sözleşme Hakkında Genel Bilgiler

3.2.1. Sözleşmenin Amacı

Adlî veya Gayri Adlî Belgelerin Tebliğine Dair 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi'nin konusu, öncelikle adlî veya adlî olmayan belgelerin âkit tarafı bir devletler arasında iletilmesidir¹¹³. Söz konusu Sözleşme, 1905 ve 1954 Tarihli Lahey Sözleşmeleriyle kabul edilen tebligatın içeriğini değiştirerek; tebligatın çok daha hızlı ve kolay yapılmasını amaçlamış ve tebligata ilişkin yeni sistemler ve tebliğ şekilleri getirmiştir¹¹⁴. Sözleşme, sadece belgelerin iletim sistemlerini düzenlemektedir. Pratikte nasıl iletilmesi gerektiğine ilişkin maddî hukuk düzenlemeleri içermemektedir¹¹⁵.

Sözleşmenin başlangıç kısmında; *“yabancı memleketlerde tebliğ edilecek adlî ve gayri adlî belgelerin muhatabına vaktinde tebliğini sağlayacak uygun vasıtalar ihdas etmek ve bu amaca hizmet için usulleri basitleştirmek ve süratlendirmek sureti ile karşılıklı adlî yardımlaşmayı ıslâh etmek üzere iş bu sözleşme imzalanmıştır”* diyerek sözleşmenin amacını açıkça ortaya koymaktadır¹¹⁶. Sözleşme milletlerarası özel hukuk alanında, usul

¹¹¹ 09.07.1971 gün 1483 Sayılı Kanun ile uygun bulunup, 17.06.1972 tarih ve 14218 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, Türkiye'de 11/07/1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹¹² <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=33>, Erişim tarihi 14.04.2019.

¹¹³ Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law, Practical Handbook on the Operation of the Hague Service Convention (Permanent Bureau, Practical Handbook), <https://assets.hcch.net/docs/aed182a1-de95-4eaf-a1ae->

¹¹⁴ Erdem, B. B. (1992). *Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat*. İstanbul: İnternet Erişim; <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Son Erişim Tarihi; 17 Eylül 2019, s.77.

¹¹⁵ Practical Handbook, s.45.

¹¹⁶ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.473.

hukuku kurallarıyla ilgili kural ve uygulamaların kanunlaştırılması ve yeknesaklaştırılması gayretlerinin en üst seviyesidir¹¹⁷.

Tebliğatin temel amacı, adlî olan ve olmayan evrakın tebliğidir. Ancak sözleşme tebligatı tanımlamamıştır. Bu nedenle tebligatı anlamıyla yani; belgelerin usulüne uygun yollarla ilgili muhatabına iletilmesini ifade eder¹¹⁸.

3.2.2. Sözleşmenin Tarihi

Küreselleşen dünyada, uluslararası gelişen ilkeler ve buna bağlı olarak yabancılik unsuru taşıyan davaların artması, devletlerin yürütülen yargısal faaliyetle ilgili işlemlerinin diğer devletler nezdinde gerçekleştirilebilmesi için global devletleri, birtakım uluslararası iş birliği ve anlaşmalar yapmaya sevk etmiştir¹¹⁹.

1954 Tarihli Lahey Sözleşmesinin kabul edilmesinin üzerinden on bir yıl gibi kısa bir sürenin geçmesinin ardından yeni bir uluslararası sözleşme yapma nedeni, devletlerin birbirleriyle artan ve gelişen ilişkilerine bağlı olarak, 1954 Tarihli Sözleşmenin uluslararası tebligatta yetersiz olmasıdır¹²⁰. Ayrıca 1954 Tarihli Lahey Sözleşmesinin kabul edildiği VII. Lahey Konferansına Amerika Birleşik Devletleri davet dahi edilmemiş ve Amerika bu sözleşmeye taraf olmamıştır. Çünkü Amerika o tarihe kadar milletlerarası usul hukukuna ilişkin uluslararası alanda yapılmak istenen sözleşme çağrılarını hep reddetmesi nedeniyle bu konferansa davet dahi edilmemiş ve bu sözleşme Kara Avrupası sistemine göre hazırlanmıştır.¹²¹

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından Amerika ile Avrupa ülkeleri arasındaki hukukî ilişkiler ve ticaret artmıştır. Buna bağlı olarak yabancı unsurlu davalar artmıştır. Anglo Amerikan Hukuku ile Kara Avrupası Hukukunun farklı olması nedeniyle özellikle davası olan Amerikan vatandaşları, yürütülen yargılamadan haberdar olamıyordu. Bu durumdan rahatsız olan Amerika, Avrupa ülkeleriyle yeknesak kuralları benimsemek amacıyla bir sözleşme yapma konusunda Avrupa ülkeleriyle mutakabata vardı¹²².

¹¹⁷ Erdem, 1992, a.g.e., s.77.

¹¹⁸ “Tebliğat, görülecek bir dava bakımından tarafları haberdar etmeye yetecek hukuki yeterliliğe sahip belgelerin usulüne uygun yollarla taraflara ulaştırılmasını ifade eder.” Bozdağ, G.G.(2016), “1965 Tarihli, Lahey Sözleşmesi Bakımından Tebligat Kanunu’na İlişkin Bazı Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Sa. 2, S.269-310, s.275.

¹¹⁹ Aytaç, M., s.2.

¹²⁰ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.473; Erdem, 1992, a.g.e., s.77.

¹²¹ Ataman Figanmeşe, İ. (2003). “Hukuki ve Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında 1970 Tarihli Lahey Sözleşmesi”. *MHB*, 23, s.23.

¹²² Toker, 2011, a.g.d., s.109.

1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi, 10 Şubat 1969 yılında yürürlüğe girmiştir. Lahey Devletler Hususi Konferansının onuncu oturumunda kabul edilmiştir. Sözleşmenin Türkiye bakımından kabulü ise, 9 Eylül 1971 tarih ve 1483 sayılı Kanunla uygun bulunması üzerine Bakanlar Kurulunun 23/10/1971 tarih ve 7/8303 sayılı Kararıyla onaylanan «Hukukî veya Ticarî Mevzularda Adli ve Mahkeme Dışı Gayri Adli Evrakını Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Sözleşme» nin 24 Aralık 1971 tarih ve 14052 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkçe metninin yürürlükten kaldırılarak Fransızca metin esas tutulmak suretiyle yeniden hazırlanan ve Adalet Bakanlığınca da uygun bulunan Sözleşmenin Türkçe metninin yürürlüğe konulması; Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunca 3/5/1972 tarihinde kararlaştırılmıştır. 17 Haziran 1972 tarihli 14218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Sözleşme Türkiye bakımından 28.04.1972 tarihinden beri yürürlüktedir.

3.3. Sözleşmenin Uygulanması

Sözleşme'nin uygulanabilmesi adına birtakım şartların mevcut olması gerekir. Bu şartları birkaç başlık hâlinde toplarsak; sözleşmenin yer bakımından, konu bakımından uygulanması, kişi bakımından uygulanması ve zaman bakımından uygulanmasıdır.

3.3.1. Yer Bakımından

Sözleşmenin uygulanabilmesi için, öncelikle hem tebligatı isteyen hem de tebligatın yapılacağı ülkenin sözleşmeye taraf olması gerekmektedir. 2019 itibariyle sözleşmeye taraf devlet sayısı 74'tür¹²³. Bu devletler; Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Andorra, Antigua ve Barbuda, Arjantin, Arnavutluk, Avustralya, Barbados, Bahamalar, Belarus (Beyaz Rusya), Belçika, Belize, Bosna Hersek, Birleşik Krallık (İngiltere) ve Kuzey İrlanda, Botswana, Brezilya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Fas, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hindistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İzlanda, İtalya, Japonya, Kanada, Karadağ, Kazakistan, Kıbrıs Rum Kesimi, Kolombiya, Kore Cumhuriyeti (Güney Kore), Kosta Rika, Kuveyt, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malawi, Malta, Meksika, Mısır, Monako, Moldova Cumhuriyeti, Norveç, Pakistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, San Marino, Saint Vincent ve Grenadinler, Seyşeller, Slovakya, Slovenya, Sırbistan, Sri Lanka, Tunus, Türkiye, Ukrayna, Venezüella, Vietnam ve Yunanistan'dır.

¹²³ İnternet:<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/print/?cid=17>, Son Erişim Tarihi:16 Eylül 2019.

Türkiye’den bu devletlere yapılacak olan tebligatlarda eğer Türkiye bu âkit devletlerle, tebligata ilişkin herhangi bir ikili yardımlaşma sözleşmesi imzalamamışsa tebligat, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine göre yapılacaktır.

3.3.2. Kişi Bakımından

Sözleşmenin kişi bakımından uygulanmasına bakarsak ise; Sözleşmeye göre yapılacak tebligatta önemli olan tebligatı isteyen devlet ile tebligatın yapılacağı ülkenin durumudur. Tebligat yapılacak muhatap o ülkede yaşamasına rağmen, o ülkenin vatandaşı olmayabilir. Tebliğ yine de eğer tebliğ yapılacak devletin, Sözleşmeye taraf olması halinde, 1965 Tarihli Sözleşmeye göre yapılacaktır. Kişinin tebliğ yapılacak ülkenin vatandaşı olmaması nedeniyle Lahey Sözleşmesinin uygulanmaması söz konusu olmaz. Muhatap eğer o ülkede ikamet ediyorsa ve tebliğ adresi olan ülke Lahey Sözleşmesine taraf olan bir ülke olması hâlinde, kişi bakımından artık Lahey Sözleşmesi uygulanacaktır¹²⁴.

Sözleşme muhatabın vatandaşlığı hususunda ayrıma 8.maddede değinmiştir. Buna göre; Sözleşme’ye göre asıl tebliğ usulü ve sözleşmenin getirdiği yenilik, merkezî makam marifetiyle tebliğdir. Ancak, âkit devletlerden her biri, yabancı ülkedeki diplomatik veya konsolosluk ajanları vasıtasıyla da yapabilir, düzenlemesi getirmiştir¹²⁵. Tebliğ yapılacak devlet, kendi topraklarında bu şekilde tebligat yapılmasına muhalefet edebilir. Fakat âkit devlet, kendi vatandaşına tebliği, yabancı ülke bu konuda çekince koysa dahi, diplomatik yolla yapabilir.

Sözleşme, tebliğ yapılacak muhatabı sadece gerçek ve tüzel kişiler olarak sınırlandırmamış, kamu tüzel kişilerine de bu Sözleşmenin yorumundan ve lafzından tebliğ¹²⁶ yapılabileceği çıkarılmaktadır¹²⁷.

3.3.3. Konu Bakımından

Sözleşmenin uygulanabilmesi için; Sözleşmenin 1.maddesinde Sözleşmenin konusu açıkça belirtilmiştir. “*İşbu sözleşme, tebliğ edilmek üzere yabancı memleketlere ticarî veya*

¹²⁴ Toker, s. 112.

¹²⁵ Bakınız; yukarıda, 2.2.Tebliğatin Çeşit ve Şekilleri.

¹²⁶ Bozdağ, s.301.

¹²⁷ Bu konuya ilişkin olarak Hollanda Yüksek Mahkemesi tarafından verilen bir kararda Sözleşmenin yabancı memlekete tebligat yapılması hâlinde de uygulanacağı karara bağlanmıştır. Bu durumda devletin yargı bağımsızlığı gündeme gelebilir. Sözleşmenin 13.maddesine göre de tebliğ, devletin egemenlik ve güvenliğini zedeleyici olması hâlinde, o devlet, tebliğ talebini reddedebilecektir. Permanent Bureau, *Practical Handbook*, s.61-62.

hukukî, adlî veya gayrî adlî belgeler gönderilmesi söz konusu olan bütün hâllerde uygulanır. İşbu Sözleşme, muhatabın adresinin bilinmediği hâllerde uygulanmaz.”

Sözleşmede hukukî veya ticarî konuların neler olduğuna dair net bir belirleme bulunmamaktadır. Bunun sebebi ise Anglo-Amerikan hukuku ile Kıta Avrupası hukukunun farklılığından kaynaklanmasıdır. Kıta Avrupa siteminde özel hukuk ve kamu hukuku zemininde ayrılmışken, Anglo-Amerikan hukukunda ise, hukukî konu ve ceza konu zemininde ayrılmaktadır. Sözleşmenin konu kapsamında uygulanmasına dair üye devletlerin delegasyonlarıyla yapılan 1977 Tarihli toplantıda¹²⁸, hukukî ve ticarî konunun kapsamı tartışılmıştır. Anglo-Amerikan hukukunda, cezai konulara girmeyen tüm uyuşmazlıklar, hukukî veya ticarî konulara girmektedir. Kıta Avrupası sisteminde ise hukukî veya ticarî konu kapsamı daha dar yorumlanmaktadır¹²⁹.

3.3.4. Zaman Bakımından

Sözleşmenin uygulanması ise, üçüncü tasdik belgesinin Hollanda Dışişleri Bakanlığına gönderilmesinden 60 gün sonra yürürlüğe girer (Sözleşme m.26). Türkiye, 28.02.1972 tarihinde Hollanda Dışişleri Bakanlığına onay belgelerini tevdi ettikten 60 gün sonra 28.04.1972’te Sözleşme Türkiye bakımından yürürlüğe girmiştir¹³⁰.

Sözleşmenin yürürlük süresi hakkında bilgi ise 30.maddesinde verilecektir. Buna göre; Sözleşme, herhangi bir fesih bildirimini söz konusu olmaması hâlinde her beş yılda bir zımnen yenilenir. Fesih halinin ise, bu beş yıllık süre dolmadan altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığı’na yapılması gerekmektedir. Âkit devlet, Sözleşmeyi egemen olduğu topraklarının bir kısmı bakımından da feshedebilir. Yani belli bölgeler bakımından Sözleşmenin devamını sağlayabilir. Fesih hâlinde bu durum sadece fesih bildiriminde bulunan âkit devleti bağlar. Sözleşme diğer âkit devletler için yürürlükte kalmaya devam edecektir.(Sözleşme m.30/V.)

3.4. Sözleşmeye Uyarınca Yapılacak İşlemler

3.4.1. Genel Olarak

Sözleşmenin yapılmasındaki en önemli etken diğer adlî yardım sözleşmelerini de kapsayacak şekilde, uygulamada daha hızlı ve kolay bir şekilde uluslararası tebligatın

¹²⁸ İnternet: Reports on the Work of the Special Commission on the Operation of the Hague Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters/Report of the United States Delegation 1977. Web: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=4063>, Son Erişim Tarihi: 30.04.2019.

¹²⁹ Toker, s.113-114.

¹³⁰ Erdem, s.77.

yapılmasının istenmesidir. Bu nedenle uygulamada daha hızlı ve pratik olması amacıyla Sözleşme merkezî makam kurumunu getirmiştir. Aşağıda ayrıntılı bir şekilde belirtileceği üzere her ülke kendi merkezî makamını oluşturacaktır. Bunun yanı sıra Sözleşmeye göre bir takım tebligat usulleri de benimsenmiştir. Bu usullerin uygulanabilmesi ve tebligatın yapılabilmesi amacıyla öncelikle birtakım işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Sözleşmenin 3.maddesine göre, Sözleşmenin ekinde yer alan talepname formu¹³¹, tebliğ edilmesi istenen asıl belgeye eklenerek usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmesi düzenlenmiştir. Bu evrakın neler olduğu ve nasıl oluşturulması gerektiği aşağıda ayrıntılı şekilde incelenecektir. Talepname ve belgeden ikişer adedi tebliğ edilmek üzere birer adedi de esas dosyada saklanmak üzere üç nüsha hâlinde düzenlenir.

3.4.2. Örnek 184 Formun Hazırlanması

Sözleşmenin 6.maddesine göre, tüm dünyada Sözleşmeye üye devletler bakımından yeknesaklığı sağlayabilmek amacıyla sözleşmenin ekinde bulunan tebliğ talepnamesinin, usulüne uygun olarak doldurulması gerekmektedir. Uygulamada tebliğ talepnamesine, “184 form” ya da “örnek 184 form” denilmektedir¹³². Bu form Sözleşmenin ekinde yer aldığı gibi, Adalet Bakanlığı tarafınca matbu olarak basılmış ve adliye yazı işleri müdürlüklerinden temin edinilebilir. Adalet Bakanlığı Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün 2011 Tarihli 63/3 No.lu Genelgesinin ekinde de bu form yer almaktadır¹³³.

Talepnamenin dijital ortamda hazırlanması hâlinde daha sağlıklı sonuç elde edilecektir¹³⁴. Bu nedenle günümüzde uygulamada dijital olarak hazırlanmakta ve ilgililerin ıslak imzasına sunularak, ülkemizde Adalet Bakanlığı Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne gönderilmektedir.

3.4.2.1. Örnek 184 formu ve içeriği

Örnek 184 formu dört sayfadan oluşmaktadır. Birinci sayfa; “talepname sayfası”, ikinci sayfa; “tasdikname sayfası”, üçüncü sayfa; “tebliğ edilecek evrakın özeti” ve dördüncü sayfasında ise “muhatapın kimliği ve adresi” bulunmaktadır.

¹³¹ T.C. Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün 16.11.2011 Tarihli, B.03.0.00.06/010.06.02/1-3 Sayılı, “Hukuki alanda Adli Tebligat İşlemleri” Konulu 63/3 Nolu Genelge, s.2/8. Web; https://www.adalet.gov.tr/Genelgeler/genelge_pdf/63-3.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.12.2018.

¹³² Toker, 2011, a.g.d., s.117.

¹³³ Bakınız: Aşağıda **EK-2**.

¹³⁴ Ruhi, Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat, s.106.

3.4.2.1.1. Talepname sayfası

Talepnamenin birinci sayfasında; “talep edenin kimliği ve adresi” başlığına; talep eden mercii mahkeme ise, mahkemenin adı, icra müdürlüğü, noterlik gibi merciin adı, bulunduğu yer ve dosya numarası yazılmalıdır.

“*Muhatap makamın adresi*” başlıklı talepnamenin birinci sayfasında sağ üst köşeye, tebliğ edilecek evrakın tebliğ edileceği muhatabının açık adresi yazılır.

“*Kimlik ve Adres*” başlıklı kısmına, yabancı ülkede bulunan ve kendisine tebliğ yapılacak olan muhatabın (gerçek ya da tüzel kişi) adı, soyadı, kimliğini belirten bilgiler ve adresi yazılır.

“*Tebliğ şekli*”; kısmına ise Sözleşmenin 5.maddesinde yer alan tebliğ şekillerine göre “a” ya da “b” şıkkı işaretlenir. 63/3No.lu Genelgede, tebliğ şekli olarak, “a” şıkkı işaretleneceği belirtilerek, “b” şıkkı işaretlenmemesi gerektiği belirtilmiştir. 5. Maddedeki tebliğ şekillerinden “a” şıkkına göre tebliğ usulü, tebliğ talep edilen yabancı devletin kabul ettiği tebliğ usulüdür.

“*Evrak Listesi*” başlıklı kısma ise, talepnamenin eki niteliğinde olan ve tebliğ edilecek belgelerin neler olduğu liste hâlinde yazılır¹³⁵.

“*Talep Eden Makamın Adı ve Adresi*” başlıklı kısma, tebliğ talep eden makamın bulunduğu yer, adresi, talep eden mercii mahkeme ise hâkimin, icra müdürlüğü ise icra müdürünün, noter ise noterin sicil numarası, imzası ve o merciin mührü basılır ve düzenlenme tarihi yazılır.

3.4.2.1.2. Tasdikname sayfası

Tasdikname sayfası ya da tebliğ tasdiknamesi, tebliğ edilmesi istenen evrakın tebliğ edildiğini bildiren ve tebliği gerçekleştiren ülkenin, tebliğde uyduğu usul ile tebliğin yapıldığı yer ve tarihi gösteren belgedir¹³⁶. Tasdikname, tebligatın yapıldığını veya, herhangi bir sebeple yapılamamışsa bunun sebebini gösteren belgedir. Tebligat işlemi talep edilen devlet, Sözleşmenin ekindeki formüllere uygun olarak, tebliği yapmakla görevli mercii tarafından bu kısım doldurulacaktır. Bu nedenle 63/3 No.lu Genelgede bu kısmın boş bırakılacağı yazılmıştır.

¹³⁵ Mahkemeler talepname sayfası doldururken ekler kısmına, “EK 1: Örnek 184 Formu” yazmaktadırlar. Burada doldurulması gereken ekler, 184 formu dışındaki ekteki evrakdır. Bu şekilde doldurulan talepnamlar Türkiye merkezî makamı ya da gönderilen ülkenin merkezî makamları tarafından iade edilmektedir.

¹³⁶ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.238.

Tebliğ işleminin talep edildiği devletin tebliğ yapmakla görevli makamı, bu kısma hangi usul kullanılarak tebliğ edildiği, tebliğ tarihini ve saatini yazacaktır. Aynı şekilde tebliğ edilememişse niçin tebliğ edilemediği tasdiknameye yazılacaktır. (Sözleşme m.6/I-II).

Türkiye’den yurtdışına yapılacak tebliğlerde, örnek 184 formun ikinci sayfasında tasdikname sayfası bulunmaktadır. Tebliğ talep edilen devletin merkezî makamı veya bir adlî mercii tarafından doldurulmamışsa, tebliğ talep eden, tebliğ talep edilen devletin bu makamlarından biri tarafından tasdiknamenin doldurulmasını isteyebilir. (Sözleşme m. 6/III). Tebliğ tasdiknamesi doğruca tebliğ talebinde bulunana gönderilir. (Sözleşme m. 6/IV).

Sözleşmenin 21/a maddesine göre, âkit devletler, tasdikname düzenleyecek makamın tayinini Hollanda Dışişleri Bakanlığı’na bildirir.

3.4.2.1.3. Tebliğ edilecek evrakın özeti

Tebliğ isteğinin Sözleşmede ekli bulunan formüle göre düzenlenmiş ve tebliğ edilmesi istenen asıl belgenin esas unsurlarını içeren kısımdır. Bu kısım belge ile birlikte muhataba tebliğ edilir ve örnek 184 formun üçüncü sayfasında bulunur. Bu kısımda belgeler adlî evrak ve gayri adlî evrak olmak üzere sınıflandırılmıştır.

“*Tebliğ eden makamın adı ve adresi*”: tebliğ edilecek evrakın özet kısmında yer alır. Buraya tebliğ isteyen makamın adı ve adresi yazılır.

“*Tarafların kimlikleri*”: dava veya işin taraflarının ad ve soyadları ile adresleri yazılır.

Adlî evrak için;

“*Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği*”: adlî evrak gönderilmesi söz konusu ise buraya adlî evrakın içeriği ve niçin gönderildiği yazılır. Örneğin dava dilekçesi ise dava dilekçesi, karar ise karar olduğu ve bunların tebliği gibi.

“*Davanın mahiyeti ve amacı ile var ise ihtilaf konusu meblağ*”: Dava dilekçesi var ise bunun konusu örneğin alacak davası, tazminat davası gibi. Ve söz konusu davanın varsa mahiyeti örneğin icra takibi ise bunun miktarı.

“*Duruşmanın yeri ve tarihi*”: Duruşmanın yapılacağı mahkemenin adı, yeri ve zamanı yazılır.

“*Kararı veren mahkeme*”: Eğer bir karar tebliği söz konusu ise kararı veren mahkemenin adı yazılmalıdır.

“*Karar tarihi*”: Verilen kararın tarihi yazılır.

“*Evrakta belirtilen müddetler*”: Kararın tarihi bakımından varsa yasal yolların süresi de eklenmelidir. İstinaf yasa yolu süresi ya da temyiz yasa yolu süresi gibi ya da icra ödeme emri tebliği söz konusu ise itiraz süresi yazılmalıdır.

Gayri adlî evrak için;

“*Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği*” adlî nitelikte olmayan belgenin içeriği ve niçin gönderildiği yazılır. Sözleşme adi ve gayri adlî belge ayrımı yapılmamıştır. Bu husus lex fori’ye göre belirlenecektir.

“*Evrakta belirtilen müddetler*”: İlgili evraka ilişkin bir süre söz konusu ise yazılır.

3.4.2.1.4. Muhatabın kimliği ve adresi

Talepnamenin son sayfasında tebliğ yapılacak olan muhatabın kimlik bilgileri ve tebligatın yapılacağı yurtdışı adresi yazılır.

3.4.2.2. Talepname (örnek 184 form) kullanılan dil

Sözleşmenin 7.maddesinde ekli formüldeki terimlerin İngilizce veya Fransızca olarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Örnek 184 formun boş kalan kısımların ise muhatap devletin dili ile ya da İngilizce veya Fransızca düzenlenmelidir. Sözleşmenin bu maddesine devletler çekince koyması hâlinde formun kendi resmî diline veya dillerinden birinin kullanılarak doldurulmasını veya bu dillerde tercüme edilmiş bir örneğinin eklenmesini isteyebilir. Almanya, Kanada, İngiltere gibi ülkeler bu hususta maddeye çekince koyarak gönderilecek talepnamenin kendi dillerinde doldurulmasını veya bu evrakın kendi dillerinde tercüme edilmiş bir örneğinin talepnameye eklenmesini istemişlerdir. İskandinav ülkeleri; Finlandiya, Norveç, İsveç gibi ülkeler evrakın kendi dilinde olmaması hâlinde, evrakı iade etmekte ve kendi dillerinde tercümelerini talep etmektedirler¹³⁷.

3.4.3. Tebliğ Edilecek Evrakın Hazırlanması ve Evrakın Dili

Sözleşmenin 3.maddesinin 2.fıkrasına göre tebliğ edilecek evrak, iki takım gönderen devletin dilinde <ikişer takım da> muhatabın bulunduğu ülkenin kabul ettiği

¹³⁷ Ruhi, Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat, s. 107.

dilde¹³⁸ düzenlenir¹³⁹. Türkiye’den gönderilecek tebliğlerde iki nüsha Türkçe ve ikişer nüsha gönderilecek ülkenin kabul ettiği dilde tercümeleri talepnameye eklenecektir. Uygulamada tercümesi gerekmeyen evrakın da tercüme ettirildiği ve bu durumun gereksiz bir maliyete neden olduğu görülmektedir.¹⁴⁰ Örneğin, yurtdışına yapılacak tebliğ için yapılacak masrafa ilişkin alınan makbuz da tercüme ettirilmektedir¹⁴¹.

Tebliğ edilecek evrak eğer bir mahkeme kararıysa sadece bu ilâm tercüme ettirilecektir. Duruşma günü tebliği söz konusuysa, duruşma gününü bildirir davetiyenin tercüme ettirilmesi gereklidir.

Tebliğ evrakı hazırlanırken tebliğ yapılacak devletin bildirdikleri bu dilde tercümesinin eklenmesi hususunda beyanda bulunup bulunmadığı belirlenerek, sonuca göre tebliğ edilecek evrak hazırlanır. Uygulamada birçok devlet beyanda bulunmuştur¹⁴².

Kural olarak tebliğ talepnamesinin tebliğ yapılacak ülkenin talep ettiği resmî dilinde veya dillerinden birinde tercümesinin bulunması gerekir. Ancak asıl evrakın tercümesi Sözleşmeye göre zorunlu değildir. Tebliğ talep edilen ülkenin resmî makamı, kendinin resmî dilinde veya dillerinden birinde evrakın tercümesini talep edebilir. Burada

¹³⁸ İnternet: Taraf devletlerin kabul ettiği diller için bakınız, 63/3 Sayılı Genelge Ek;2, Web; https://www.adalet.gov.tr/Genelgeler/genelge_pdf/63-3.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.12.2018.

¹³⁹ Uygulamada tercüme işleminin yargı işlemi mi yoksa hukuk yargısında kabul edilen taraflarca getirilme ilkesi kapsamında bir taraf işlemi mi olduğu tartışmalıdır. Bazı yerel mahkemeler yargı işlemi olması nedeniyle mahkeme tarafından tercüman bilirkişilere tercüme ettirilmektedir. Ancak bunun aksine taraflarca getirilme ilkesi kapsamında kabul edip, tebliğ talep eden taraf tarafından tercüme ettirilerek getirilmesini kabul eden yerel mahkemeler de bulunmaktadır. Bu konuda Adalet Bakanlığı tarafından bir kural getirilerek yeknesaklık sağlanmalıdır. Yargı işlemi olarak kabul edilmesi hâlinde ayrıca tercüme işlemi için de bir gider avansı alınması gerekeceğinden, gider avansının yatırılmaması sebebiyle davaların usulden reddedildikleri ve yargılamanın uzaması söz konusu olduğu durumlar meydana gelmektedir.

“Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava YİDK kararının iptali istemine ilişkin olup mahkemece, verilen kesin mehile rağmen davacının 640 TL tercüme ücretini yatırmadığı gerekçesiyle HMK 114/1 (g) ve 120/2 maddesi gereğince davanın, dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir.

Mahkemenin 06.11.2014 günlü tensip 11 no.lu ara kararı ile davacıya 640.00 TL tercüme bilirkişi ücreti ile yurtdışı davetiye giderini yatırmak ve makbuzunu ibraz etmek için 2 haftalık kesin süre verilmiştir.

Dava şartı olarak belirlenen gider avansına yönelik ara kararında gider avansını oluşturan ve gider gerektiren işlemlerden olan yurtdışı tebligat gideri miktarı açıklanmamış olup kesin sürenin bu nedenle bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Usulüne uyulmaksızın verilen kesin mehile dayanılarak yazılı şekilde tesis olunan kararda yasal temelden yoksun olduğu için davacı vekilinin temyiz isteminin kabulü ile kararın bozulması gerekmiştir.” İnternet: Yargıtay 11 HD, 2017/2324 E., 2018/7772 K. sayılı ve 10/12/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 03 Ocak 2020’de alınmıştır.

¹⁴⁰ Tercüme konusunda bir diğer sorun ise, hukuk konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan kişiler tarafından tercüme yapılması hâlinde yanlış tercüme yapılmakta bu da hak kayıplarına neden olmaktadır. Tercümenin nerede yaptırılacağı uygulamada yaşanan sıkıntılardan birisidir. Zira her yerde tercüman ve tercüman büroları bulunmadığı için tercüme için de ayrıca beklenilmektedir.

¹⁴¹ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.241.

¹⁴² Bakınız; İnternet: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=17, Son Erişim Tarihi: 10.04.2019.

Sözleşmenin 5.maddesinin 3. Fıkrasındaki bu talebin asıl nedenin; Sözleşmenin 13.maddesine göre, tebliğ talep edilen devletin tebliğ edilecek evrakı kamu düzenine aykırı görmesi hâlinde tebliğ talebini reddetme hakkı vardır. Bu nedenle tebliğ edilecek evrakın kendi resmî dilinde tercümesinin olması bu evrakın, kamu düzenine aykırılık teşkil edip etmediğinin denetimini sağlamak olduğu düşüncesidir¹⁴³.

Tebliğ evrakı, talep edilen devletin dilinde düzenlenmemiş veya tercüme ettirilmese dahi, tebliğ alan kişi bu dili biliyorsa bu durumda bu tebliği geçerli kabul etmek gerekecektir. Örneğin, Türkiye’den yabancı bir ülkeye yapılan tebliğde, evrak Türkçe hazırlanmış ve muhatap Türkçe biliyorsa, tebliğ evrakının tercümesi olmadığını ve bu nedenle tebligatın geçersiz olduğunun ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması olacaktır. Yine Türk vatandaşı ile çıkma kararı ile Türk vatandaşlığından çıkan bir kişiye yapılan tebligatta, tebliğ evrakının Türkçe düzenlendiği ve bu nedenle bunun geçersiz olduğunu ileri sürmek hakkın kötüye kullanılmasıdır¹⁴⁴.

Sözleşmeye göre bu konuda beyan ileri sürmeyen devletlere yapılacak tebliğlerde, tebliğ edilecek belgeler Fransızca veya İngilizce olarak düzenlenebilir. Bu durumda muhatap bu belgeleri almaktan imtina edebilir. Bu hâlde, o ülkenin yasalarında yer almayan zorlayıcı tedbirler uygulanmaz. Yine yurtdışından Türkiye’ye yapılan bir tebliğ söz konusu olduğunda, muhatap bu belgelerin Türkçe olmadığı gerekçesiyle tebliği almaktan imtina edebilir. Bu durumda muhatapın bu tebliği alması için Tebligat Kanunu hükümleri uygulanmaz. Bu nedenle evrakın, gönderilecek ülkenin dilinde tercümesinin olması, sağlıklı ve hızlı tebligat için gereklidir¹⁴⁵. Örnek 184 formu ve doldurulmuş örnek hali UHDİGM’in internet sayfasında bulunmaktadır¹⁴⁶.

3.5. Yurt Dışı Tebligat Taleplerinde Giderler Ve Masraf Talep Eden Devletler

3.5.1. Yatırılması Gereken Giderler

Yurt dışı tebligat taleplerinde her yıl Bakanlıkça Yurt Dışı Tebligat Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ çıkarılmaktadır¹⁴⁷. Buna göre; 2020 yılı için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne yapılacak tebliğ taleplerinde 50 TL posta gideri alınmaktadır. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu’nun 25/a maddesi

¹⁴³ Erdem, 1992, a.g.e., s. 84.

¹⁴⁴ Toker, 2011, a.g.d., s.123-124.

¹⁴⁵ Aytaç, M., s.8.

¹⁴⁶ Bakınız aşağıda **EK-1**.

¹⁴⁷ 26.12.2019 Tarih ve 30990 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak 2020 yılı için uygulanacak Tebliğ yürürlüğe girmiştir.

gereğince tebliğ talebinde bulunulması hâlinde giderler, ilgilisince Maliye Bakanlığının “Muhtelif Gelirler” hesabına yatırılmalı ve buna dair makbuz örneğinin Lefkoşa Büyükelçiliğine gönderilen evraka eklenmesi veya tarih ve sayısının sevk yazısında belirtilmesi gerekir. Bunun dışındaki tebliğ talepleri KKTC Yüksek Mahkemesi Başkanlığına doğrudan iletilmeli ve Tebligat evrakına pul yapıştırılmaması veya eklenmemesi gerekir. Diğer ülkeler için ise 90 TL posta gideri alınmaktadır. İlgilisince Maliye Bakanlığının “Muhtelif Gelirler” hesabına yatırılmasının sağlanması ve buna dair makbuz örneğinin, Tebligat Kanunu’nun 25/a maddesi gereğince tebliğ talebinde bulunulması hâlinde ilgili ülkede bulunan dış temsilciliğe gönderilen evraka eklenmesi veya tarih ve sayısının sevk yazısında belirtilmesi gerekmektedir¹⁴⁸. Bunun dışındaki tebliğ taleplerinin ilgili ülke yetkili makamlarına doğrudan gönderilmesi ve Tebligat evrakına pul yapıştırılmaması veya eklenmemesi gerekir. (Yurt Dışı Tebligat Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ, II/A-1,2.)

Uygulamada, yurt dışına tebligat yapılmasını isteyen taraf, yurt dışı tebliğ harcını ayrıca yatırarak buna ilişkin belgeyi mahkemeye sunması gerekir. Yurt dışı tebligat giderlerinin de yurt içinde yapılan tebligatlar gibi posta gideri olarak gider avansının içinde hesaplanması nedeniyle ayrıca tebligat gideri olarak yatırılmamaktadır. Yurt dışı tebligat giderinin eksik olması ve tamamlanması amacıyla duruşmalar bir celse uzamakta ya da tamamlanması adına talep eden tarafa muhtıra yazılmaktadır. Bu da yargılama sürecini uzatmakta ve usulî eksikliklerle yargılamanın yavaşlamasına neden olmaktadır.

“Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamı uyarınca davalılardan Kul. F. Inc. şirketine Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü aracılığıyla yurt dışı tebligat yapılması için gerekli tercüme evrak ile masrafları yatırmak üzere davacı vekiline verilen süreye rağmen gerekli tercüme işlemleri ile masrafların yatırılmadığı ve taraf teşkilinin sağlanamadığı gerekçesiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararların tazmini talebine ilişkin olup, mahkemece davalı tarafa yapılması gereken uluslararası

¹⁴⁸ “Hükmü duruşmalı temyiz eden bir kısım davalılar F.Y. vd. vekilinden yurt dışında ikamet eden davalı E.D. ’ye yurtdışı tebligat yapılabilmesi amacıyla yurtdışı tebligat ücretinin Maliyeye yatırılarak makbuzunun temin edilmesi,” İnternet: Yargıtay 14 HD, 2017/6241 E., 2019/8033 K. sayılı ve 28/11/2019 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 03 Ocak 2020’de alınmıştır.

tebligat için masraf yatırılmadığından bahisle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir¹⁴⁹.”

Kararda da görüldüğü üzere yurt dışı tebligat giderlerinin yatırılmaması sebebiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiş, henüz yargılamaya başlanılmadan yargılamanın en az iki yıl uzamasına sebebiyet verilmiştir.

3.5.2. Masraf Talep Eden Devletler

Sözleşmenin 12.maddesine göre;

“Âkit Devletlerden birinden gelen adli belgelerin tebliği, talep edilen Devletçe görülen hizmetler dolayısıyla harç veya masraf ödenmesine ve bunların iadesine yol açamaz. Tebliğ isteğinde bulunan: Tebligat yapmağa yetkili bir kimse veya varış yeri Devletin kânununa göre yetkili bir kimsenin müdahalesi; Tebligat için özel bir usul kullanılması, hallerinde yapılan masrafları ödemek veya iade etmek zorundadır”.

Bu hükme Sözleşme kapsamında yapılacak olan tebliğlerde herhangi bir harç veya masraf alınmayacağı ancak tebliğ talep eden özel bir tebliğ usul veya yetkili bir kimsenin müdahalesi istenmiş ise masraf alınacaktır. Bu hükme dayanarak bazı devletler masraf talep etmektedirler. Masraf talep eden devletler 2020 yılı için Yurt Dışı Tebligat Ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ’de ¹⁵⁰ II/A-3.maddesinde belirtilmiştir¹⁵¹.

3.6. Sözleşmede Öngörülen Tebliğ Usulleri

3.6.1. Merkezî Makam Vasıtasıyla Tebligat Yapılması

“Âkit Devletlerden her biri, diğer Âkit Devletlerden gelecek tebliğ isteklerini kabul etmediği 3 ila 6 no maddeler hükümlerine göre yükümlenecek bir Merkezî Makam tayin eder.

Talep edilen Devlet, bu Merkezî Makamı kendi kanunlarına göre kurar,”(Sözleşme m.2)

Sözleşmenin ikinci maddesinin Türkçe metni tam net anlaşılmamaktadır. Maddeye göre anlatılmak istenen; *“âkit devletlerden her biri, diğer âkit devletlerden gelecek tebliğ taleplerini kabul etmek ve Sözleşmenin 3 ile 6’ncı maddeler hükümlerine göre işlem*

¹⁴⁹ İnternet: Yargıtay 11 HD, 2017/525E., 2018/6402 K. sayılı ve 17/10/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 03 Ocak 2020’de alınmıştır.

¹⁵⁰ R.G., Tarih: 26 Aralık 2019, Sayı : 30990, Sayfa : 121

¹⁵¹ Bakınız aşağıda; **EK-1**.

*yapmak üzere bir merkezî makam tayin eder.*¹⁵²” âkit devletler, bu merkezî makamları kendi kanunlarına göre kurarlar. Federal devletler bakımından ise, Sözleşmenin 18.maddesi özel bir düzenleme getirmiştir. Federal devletler, birden çok merkezî makam tayin etmekte serbesttir¹⁵³.

Sözleşmeyi diğer uluslararası tebligatla alakalı sözleşmelerden ayıran en çarpıcı yenilik bu madde dahilinde getirilen, merkezî makam kurulmasıdır. Bu sayede yurt dışına yapılan tebliğler, çok daha hızlı, kolay ve pratik bir şekilde yapılabilecektir¹⁵⁴. Türkiye adına bu görevi yerine getiren merkezî makam, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’dür¹⁵⁵. 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir¹⁵⁶. Ancak bu düzenleme henüz uygulanmamakla birlikte Lahey Sözleşmesi kapsamında bildirilen merkezî makamımız UHDİGM olup; çalışmamızda UHDİGM olarak belirtilmiştir.

Sözleşme’nin 3.maddesine göre, talep eden devletin tebliği yapmakla yetkili makamı, örneğin bir dava dilekçesinin tebliği söz konusu ise mahkeme zabıt katibi ya da mübaşiri ya da bir ihtarnamenin tebliği söz konusu ise noterlik, herhangi bir vasıta olmaksızın, doğrudan tebliğ yapılacak devletin merkezî makamına tebliğ evrakını gönderebilecektir. Avrupa Birliği’ne üye devletlerin uygulamalarına bakıldığında, tebliğ evrakını çıkaran mahkeme tarafından doğrudan doğruya tebliğ yapılacak yabancı memleketin merkezî makamına gönderilmektedir. Ancak ülkemiz bakımından uygulamada bu madde hükmü kullanılamamıştır. Çünkü Adalet Bakanlığı tarafından uluslararası tebligata ilişkin çıkarılan genelgelerde, bu madde hükmünün uygulanmayacağı ve tebliğ evrakının talep belgeleri ile birlikte öncelikle Adalet Bakanlığı UHDİGM’e gönderileceği belirtilmiştir. Burada yapılmak istenen, tebliğ talep formlarının ve tebliğ evrakının usulüne uygun ve doğru bir şekilde tertip edilip edilmediğinin denetlenerek, tebligatların iade edilmesini aza indirmeye çalışmak ve yabancı ülkeler nezdinde, düzensiz ve özensiz belgelerin gönderilmesi önlenerek, Devletimizin itibarının korunması hedeflenmektedir¹⁵⁷. Ancak bu durum, Sözleşmenin de temel ruhunu oluşturan hızlı, kolay ve pratiklik olgusuna

¹⁵² Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.576

¹⁵³ Bakınız, Reports on the Work of the Special Commission, s.322.

¹⁵⁴ Erdem, 1992, a.g.e., s. 79.

¹⁵⁵ 20.02.1973 Tarih, 14454 Sayılı Resmi Gazete.

¹⁵⁶ 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 799 uncu maddesiyle, “Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler” ibaresi “Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁵⁷ Bozdağ, s. 277.

ters düşmektedir. 2011 yılında çıkarılan 63/3 Sayılı Genelgeye kadar bu maddenin uygulanmayacağını belirten Bakanlık, bu Genelge ile birlikte bu maddenin uygulanmasının önünü açmıştır. Artık adli evrakın tebliğinde, mahkemeler doğrudan, tebliğ yapılacak ilgili muhatabın bulunduğu ülkenin merkezî makamına, tebliğ talebini ve tebliğ evrakını gönderebilecektir¹⁵⁸.

“...H. Z.’in Danimarka adresine çıkarılan tebligat kişinin Almanya’ya taşındığından bahisle iade edilmiş, “Davacı Vekili S. I.” imzalı bir dilekçe üzerine davalı H. Z. adına Trabzon adresine tebligat çıkarılmış ve bu tebligat, mazbatadan kim olduğu okunamayan bir kişiye yapılmışsa da bu tebligat usulsüzdür. Bu nedenle Danimarka Krallığı vatandaşlığına geçen davalı H. Z.’in tebliğe yarar adresi gerekirse uluslararası istinabe suretiyle tespit edilip mahkeme hükmünün ve temyiz dilekçesinin 1965 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî ve Gayri Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Sözleşme hükümlerine uygun olarak tebliğ edilip gerekli temyiz süresinin beklenmesi;

Ayrıca, iade kararının bizzat mahkeme hâkimi tarafından titizlikle incelenerek dava ekonomisine aykırı düşecek şekilde yeniden yazışma ve yargılama giderlerine meydan verilmeksizin eksikliklerin yerine getirilmesi...¹⁵⁹”

Kanaatimizce de, bu şekilde taleplerin öncelikle UHDİGM’e gönderilmesi, tebliğ işlemlerini yavaşlatıp gecikmesine sebebiyet verse de, ülkemizin güncel ve gerçek problemlerini göze aldığımızda konumuz gereği mahkemelerden yapılacak tebliğlerde bu gereklidir. Özellikle adliyelerdeki personellerin, ulusal tebliğlerde dahi yeterli bilgi ve eğitime sahip olmamaları nedeniyle uzayan yargılama süreleri, uluslararası tebliğlerde daha da ortaya çıkmaktadır. Uluslararası tebliğlerde, tebliğ taleplerinin yanlış veya eksik olması gibi bir nedenle iade edilmesi hâlinde, UHDİGM tarafından denetlenip gönderilmesine göre daha çok zaman alacaktır. Bu nedenle doğru ve usulüne uygun yapıldığından emin olunmadığı sürece, yabancı ülkenin merkezî makamına doğrudan tebliğ talepleri gönderilmemelidir.

Adalet Bakanlığı UHDİGM tarafından gönderilen talepler değerlendirildikten sonra usulüne uygun düzenlenmesi hâlinde talep ilgili tebliğ talep edilen devletin merkezî makamına iletmektedir.

¹⁵⁸ Toker, 2011, a.g.d., s.127-128.

¹⁵⁹ İnternet: Yargıtay 20 HD, 2018/77 E., 2018/3941 K. sayılı ve 17/05/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 17 Haziran 2019’da alınmıştır.

Merkezî makam vasıtasıyla tebliğ uygulama da şu şekilde yapılmaktadır; Eşme Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından, Sözleşmeye âkit bir Devlete yapılacak tebliğ için örneğin, dava dilekçesinin tebliği söz konusu ise öncelikle söz konusu tebliğ evrakının, o ülkenin resmî dilinde tercümesi yaptırılacaktır¹⁶⁰. Tebliğ evrakı ve talepname üç nüsha düzenlenir. Bir nüshası talep eden mahkemenin esas dosyasında kalır ve diğer iki nüsha ise yurtdışına gönderilmek üzere hazır edilir. Bu evrak usulünce doldurulmuş olan örnek 184 formuna eklenecek ve Adalet Bakanlığı UHDİGM'ne gönderilmek üzere bağlı bulunduğu Eşme Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilecektir. Savcılık, bu evrakı ve talepnameyi muhabere kanalıyla bağlı bulunduğu Uşak Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderecektir. Başsavcılık ise bir üst yazı ile evrakı ve talepnameyi, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne iletecektir.

Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından yapılan incelemeler neticesinde eğer eksiklik veya noksanlık bulunmuyorsa, tebliğ evrakı ve talepname tebliğ yapılacak muhatabın bulunduğu yerdeki Türkiye Başkonsolosluğu'na gönderilir. Başkonsolosluk yoksa Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği Konsolosluk Şubesi'ne gönderilir. Başkonsolosluk bu evrakı, o ülkenin yetkili merkezî makamına teslim eder. Yabancı ülkenin merkezî makamı iki nüsha hâlinde gönderilen talepname ve evrakı Sözleşme hükümlerine uygun bulduğu takdirde; bir nüshasını bizzat veya bir aracı vasıtasıyla ilgili muhataba tebliğ eder. Diğer nüshası ise, yetkili makam tarafından tebliğe ilişkin gerekli hususlar işlendikten sonra ilgili Başkonsolosluğumuza verilir. Başkonsolosluk yeniden aynı silsile içerisinde evrakı göndererek, tebliğ yapıldığına ilişkin belgeler yerel mahkemeye gönderilir.

Örnekte de görüldüğü üzere birden çok aşamaya ve prosedüre sahip olan bu işlem nedeniyle yargılamalar yavaşlamakta ve sürüncemede kalmaktadır. Tebliği çıkaran mercii bakımından doğrudan muhatabın bulunduğu yer Başkonsolosluğumuza talepname ve evrakın gönderilmesi, süreci daha da hızlandıracaktır. Ancak usulsüz ve noksan düzenlenerek, yabancı ülke merkezî makamı tarafından tebliğ talebinin reddedilmesi hâlinde, aynı süreç ikinci kez yaşanacak ve daha çok hak kaybına sebebiyet verecektir.

Sözleşme'nin 4.maddesinde; *“Merkezî Makam talepnameyi işbu Sözleşme hükümlerine uygun bulmadığı takdirde, talepnameye karşı ileri sürdüğü itirazları belirtmek sureti ile, istekte bulunanı keyfiyetten derhal haberdar eder.”* demek suretiyle,

¹⁶⁰ 63/3 Sayılı Genelge EK-2, taraf devletlerin merkezî makamları ve resmi dilleri belirtilmiştir. Bakınız aşağıda EK-

tebliğ talep edilen merkezî makamın, tebliğ taleplerini bir öninceleme yaparak, Sözleşmeye uygunluğunun denetleneceği düzenlenmiştir. Eğer tebliğ talebi, ilgili devletin merkezî makamınca Sözleşmeye uygun olmadığı gerekçesi ile iade edilirse, iade nedenini tasdiknameye yazarak aynı silsile hâlinde yetkili makamımıza gönderecektir. Tebliğ talep edilen merkezî makam, tebliğ taleplerini sözleşmeye uygun bulmadığı takdirde, iade etmek yerine, eksik bilgi ve belgelerin, yetkili merkezî makamdaki istenmesi daha doğru olacaktır ¹⁶¹ . Merkezî makam bu belgeyi tebliğ talep eden yerel mahkemeye göndermektedir. Burada iade nedeninin ne olduğunun tespiti yerel mahkemeye bırakılmaktadır. Yerel mahkeme bu evrakı tercüme ettirerek eksikliği tespit edip, tamamlayarak yeniden tebliği isteyecektir. Bu da eğer tamamlanabilir bir eksiklik ise sürecin bu denli uzaması yine uygulama bakımından yargılamayı uzatan bir kamburdur¹⁶².

Merkezî makamlara, taraf devletlerin tebliğ taleplerinin hızlandırılması amacıyla, Özel Komisyon 2009 yılındaki raporunda birtakım tavsiyelerde bulunulmuştur¹⁶³. Bu tavsiyeler özetle;

- Tebliğ talep eden devletin merkezî makamı, 30 gün geçmesine rağmen, tebliğ ile ilgili herhangi bir bilgi alamadıysa, talep eden yetkili makamdaki bu konuda bilgi istemelidir. Bu talebe ilgili merkezî makam, makul sürede yanıt vermelidir.
- Tebliğ talebi, bir belge veya bilginin eksikliği nedeniyle yerine getirilemiyorsa, talep edilen merkezî makam, talep eden devletin yetkili makamını eksikliklerin giderilmesi için en kısa sürede haberdar etmesi gerekir.
- Merkezî makam, tebliğ taleplerini Sözleşmeye uygun olmaması nedeniyle reddetmesi hâlinde, itirazlarını da bildirerek, talep eden yetkili makama 30 takvim günü içinde haberdar etmelidir.
- Tebliğin yerine getirilmesini geciktiren bir hal olması durumunda, merkezî makam, talep eden devletin yetkilileriyle hemen irtibata geçmelidir.
- Sözleşme uyarınca, tebliğlerin en hızlı biçimde yapılabilmesi için Âkit Devletler, gerekli önlemleri almalıdırlar.

¹⁶¹ Reports on the Work of the Special Commission, s. 316.

¹⁶² Yine merkezî makamlar tarafından eksikliklerin kısa ve maktu formlar doldurulmak suretiyle bildirilmesi de yerel mahkemeler tarafından eksikliklerin tespiti ve tamamlanması hususunda gecikmelere ve hatta eksikliğin anlaşılabilmesi nedeniyle tamamlanamamasına neden olmaktadır.

¹⁶³ Conclusions and Recommendations of the Special Commission on the Practical Operation of the Hague Apostille, Service, Evidence and Access to Justice Conventions, 2 to 12 February 2009, no. 23, s.6.

- Tebliğ talep eden devlet, tebliğ işleminin artık gerekli olmadığını talep edilen merkezî makama bildirene kadar, talep edilen merkezî makam, tebliğin gerçekleştirilmesi için gerekli olan tüm gayretleri göstermelidir.
- Tebliğin yapılmasının artık gerekli olmaması hâlinde ise, talep eden makam derhal talep edilen merkezî makamı bu konuda haberdar eder¹⁶⁴.

Sözleşmenin 9.maddesine göre; Âkit devletler, tebligatın, diğer Âkit Devletin yetkili makamınca yapılması için, tebliğ evrakının bu makamlara iletilmesi için Konsolosluklarını kullanabilir. Konsolosluklar tarafından gönderilen bu belgeleri almaya yetkili makamı tespit için Sözleşmenin 21.maddesine göre Hollanda Dış İşleri Bakanlığı'na bildirecektir. Türkiye, bu maddeye göre evrakı almaya yetkili makam olarak, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İşleri Genel Müdürlüğü'nü bildirmiştir.

3.6.2. Diplomatik Memurlar veya Konsolosluk Görevlileri Vasıtasıyla Tebligat Yapılması

Sözleşmenin 8.maddesinde düzenlendiği üzere merkezî makam dışında, âkit devletlerden her biri tebliğ işini zor kullanmaksızın, doğrudan o ülkedeki diplomatik veya konsolosluk memurları vasıtasıyla yapabilirler¹⁶⁵. Tebligat yapılacak devlet, ülkesinde bu şekilde tebligat yapılmasına muhalefet edebilir¹⁶⁶. Ancak tebliğ talep eden devletin kendi vatandaşlarını bu durumun istisnasıdır. (Söz. Madde 8)

Sözleşmenin 8.maddesi tebliğ talep eden devletin, tebliğ yapılacak devletin ülkesindeki diplomatik veya konsolosluk memurları vasıtası ile tebliğ yapılmasını düzenlemiştir¹⁶⁷. Ancak taraf devletler kendi ülkelerinde bu şekilde tebliğ yapılmasına

¹⁶⁴ Toker, 2011, a.g.d., s.130.

¹⁶⁵ “Yabancı bir mahkeme kararının tenfiz edilmesi için öncelikle kararın usulünce kesinleşmiş olması gerekmektedir. Türkiye ile Bulgaristan arasında 28.10.1978 tarihinde yürürlüğe giren 1965 tarihli Adli Yardımlaşmaya İlişkin Lahey Sözleşmesi hükümleri gereğince tebligatların diplomatik yolla yapılacağı kararlaştırılmış olup bu yolla tebliğ edilmeyen bir yabancı mahkeme ilâmının kesinleşmesi mümkün bulunmamaktadır. Dosyaya sunulan tebliğ evrakından davalı tarafa duruşma gününü bildirir evrakın diplomatik yolla tebliğ edildiği anlaşılmakta olup kararın bu yolla tebliğ edildiği anlaşılamamaktadır.

O halde, mahkemece tenfizi istenilen kararın usulünce kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.” İnternet: Yargıtay 11 HD, 2014/16661 E., 2015/1675 K. sayılı ve 11/02/2015 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 25 Temmuz 2019'da alınmıştır.

¹⁶⁶ Sözleşmenin Türkçe metninde muhalefet edebilir denmiştir. Ancak biz çalışmamızda çekince konulması olarak belirteceğiz. Zira bu ifade de taraf devletlerce konulacak çekinceleri ifade etmektedir.

¹⁶⁷ “Somut olayda yabancı mahkemece, dava dilekçesi ve ekleri davalıya 1965 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adli ve Gayrı Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi'ne uygun olarak ve diplomatik yolla davalı vekiline tebliğ edilmiş, davalının davaya karşı savunma yapmak isteğini göstermemesi nedeniyle, Alman Usul Yasası'nın 331/3. ve 276. maddeleri uyarınca, davacının talebi üzerine, sözlü yargılama yapılmaksızın “gıyabi karar” verilmiştir. Buraya kadar olan gelişmelerin Türk kamu düzenine aykırı veya davalının savunma hakkını kısıtlar nitelikte olmadığı, benzer olaylarda Yargıtay

çekince koyabilir. Çekince koysa bile muhatap, tebliğ talep eden ülkenin vatandaşı ise bu şekilde tebliğ yapılabilir. Tebligat Kanunu madde 25/a burada uygulanabilecektir¹⁶⁸. Türkiye Sözleşmenin bu maddesine çekince koymuştur¹⁶⁹. Yabancı devletler Türkiye'de yapılacak tebliğlerde, kendi vatandaşlarına diplomatik yoldan tebliğ yapabilecekken, kendi vatandaşı olmayanlara Türkiye'de diplomatik yoldan tebliğ yapamayacaktır.

3.6.3. Doğrudan Tebliğ Usulü

“Talep edilen Devlet itiraz etmedikçe işbu Sözleşme:

- a) Adli belgelerin yabancı memleketlerdeki kişilere doğrudan posta vasıtası ile gönderilmesinde;*
- b) Menşe Devletindeki adalet görevlileri, Devlet memurları veya Devletin diğer yetkili kişilerinin adli belgelere ilişkin tebligatı doğrudan talep edilen Devletteki tebligat yapmağa yetkili kimseler Devlet memurları, Devletin yetkili diğer kişileri aracılığı ile yapmakta;*
- c) Bir dava ile ilgili herhangi bir kimsenin, adli belgelere ilişkin tebligatı doğrudan talep edilen Devletin tebligat yapmağa yetkili kimseleri, devlet memurları veya o Devletin diğer yetkili kişileri vasıtası ile yaptırmakta muhtar olmasına engel teşkil etmez.”(Sözleşme m.10)*

Sözleşmenin 10.maddesinde tebliğ usullerinden doğrudan tebliğ usulü düzenlenmiştir. Bu tebliğ usulünün tercih edilebilmesi için öncelikle muhatap Sözleşme tarafı ülkenin, bu madde kapsamındaki tebliğ usulüne çekince koymamış olması gerekir¹⁷⁰. Yargıtay’ın bir kararı ile bu konuya örnek verelim.

“1965 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesinde sözleşmeye taraf olan ülkeler arasında yapılacak tebligatların hangi makam tarafından ve hangi usul çerçevesinde yerine getirileceği belirlenmiş olup, hem Türkiye Cumhuriyeti hem de Amerika Birleşik Devletleri anılan sözleşmeye taraftır. 1965 tarihli Lahey Sözleşmesi ile kabul edilen

dairelerince verilen kararlarla da benimsenmiştir” (Yargıtay 13. HD. 01.10.1992 gün ve 5764 E.-7352 K., Yargıtay 11. HD. 06.07.2010 gün ve 2008/12797 E.- 2010/7992 K.).” İnternet: Yargıtay 11 HD, 2016/14069 E., 2018/7122 K. sayılı ve 19/11/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 21 Haziran 2019’da alınmıştır

¹⁶⁸ Bakınız yukarı; 1. Resmi Memur veya Askerî Şahıs Sıfatı Bulunmayan Türk Vatandaşlarına Tebligat.

¹⁶⁹ Diğer çekince koyan devletler için bakınız; <<https://assets.hcch.net/docs/6365f76b-22b3-4bac-82ea-395bf75b2254.pdf>>

¹⁷⁰ İnternet: Yargıtay 11 HD, 2016/13566 E., 2018/4748 K. sayılı ve 25/05/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 25 Temmuz 2019’da alınmıştır. Bakınız, Yargıtay 11 HD, 2018/1453 E., 2019/629 K. sayılı ve 23/01/2019 tarihli kararı

istisnai tebligat yöntemlerinden biri de doğrudan posta yolu ile tebligattır. Bu yöntem, sadece sözleşmenin 10. maddesine çekince koymayan ülkeler açısından başvurmak mümkündür. Türkiye, 10. maddedeki tebligat yöntemini kabul etmeyeceğini bu maddeye koyduğu çekince ile belirtmiştir. O halde, yabancı bir mahkeme ilâmının kesinleşmesi, ilâmın yukarıda anılan Sözleşme hükümlerine uygun biçimde tebliğ edilmiş olmasına bağlıdır. Bu durumda, 1965 tarihli Adli Yardımlaşmaya İlişkin Lahey Sözleşmesi hükümleri gereğince tebligatların diplomatik yolla yapılması gerekmekte olup bu yolla tebliğ edilmeyen, yani bir başka deyişle adi posta yoluyla yapılan tebligat sonucu bir yabancı mahkeme ilâmının kesinleşmesi mümkün bulunmamaktadır.

Somut olayda, davacı tarafından sunulan Nevada Bölge Mahkemesinin A-11-647756 Karar sayılı dosyaya ilişkin belgelerde kararın davalıya diplomatik yolla usulüne uygun olarak tebliğ edildiğine ve kararın kesinleştiğine dair bir bilgiye rastlanmamış...”

Sözleşmenin temel felsefesi, en hızlı ve etkili biçimde uluslararası tebliğin yapılmasıdır. Bu nedenle Sözleşme kapsamında kabul edilen tebligat usullerinden en hızlı ve etkili yöntem “*doğrudan tebliğ usulüdür*”. Bu yöntem çok uzun zaman alan ve adaletin teşkilini geciktiren uluslararası tebligatı hızlandıran ve uygulanması zaruret gerektiren bir yöntemdir.

Türkiye'den yapılacak tebliğlerde, bu maddeye çekince koymayan devletlere doğrudan tebligat usulü ile tebliğ yapılabilecektir. Sözleşmeye çekince koymayan ve doğrudan tebliğ yapılabilecek ülkeler; Amerika Birleşik Devletleri, Arnavutluk, Antigua ve Barbuda, Bahama Adaları, Barbados, Belarus, Belçika, Belize, Birleşik Krallık(İngiltere) ve Kuzey İrlanda, Bosna-Hersek, Botswana, Çin Hong-Kong ve Macao Özel Bölgeleri, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Fas, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kazakistan, Kolombiya, Letonya, Lüksemburg, Malavi, Pakistan, Portekiz, Romanya, Seyşeller, Slovenya, Saint Vincent ve Grenadines'tir.¹⁷¹.

¹⁶⁸ Bazı devletler ise, Sözleşmenin 10.maddesinin tamamına çekince koymayıp bazı bentlerine çekince koymuştur. Örneğin, Venezüella 10.maddenin “a” bendine çekince koyarken, Danimarka ve Estonya “c” bendine, Sırbistan ve Sri Lanka “a” ve “c” bendine çekince koyarken; Botswana, Finlandiya, İsrail, İsveç, İzlanda, Japonya, Letonya ve Seyşeller “b” ve “c” bendine çekince koymuşlardır. Almanya, Çin, Hindistan, İsviçre, Kore, Kuveyt, Litvanya, Malta, Mısır, Karadağ, Rusya Federasyonu, San Marino, Yunanistan maddenin tüm bentlerine çekince koymuşlardır.

¹⁶⁹ Bakınız, Web:<https://assets.hcch.net/docs/6365f76b-22b3-4bac-82ea-395bf75b2254.pdf>, Son Erişim Tarihi:11/01/2020.

Türkiye'de doğrudan tebligat usulüyle yapılan tebliğler usulsüzdür. Çünkü doğrudan tebliğ usulüyle muhataba yapılan tebliğlerin belgelendirilmesi hususunda ciddi sorunlar yaşanabilmektedir. Uluslararası tebliğ gibi ciddi ve önemli bir kurumda usulüne uygun olarak yapılamayan tebliğler, ciddi ve önemli hak kayıplarına sebebiyet verecektir. Ülkemizde, ulusal tebliğde dahi posta memurları vasıtasıyla yapılan tebliğlerde, önemli bir oranda usulsüz tebliğin yapıldığı ve yapılan tebliğlerin ise belgelendirilmesi hususunda problemler yaşanmaktadır. Uluslararası tebliğin uzun süreler alması ve prosedürler içermesi bakımından bu yol kısa ve hızlıdır. Türkiye'den yurtdışına yapılacak tebliğlerde bu yol tercih edilmelidir. Ülkemizde herhangi bir adli makamdan iadeli taahhüt yoluyla tebliğ yapılması kabul edilmemektedir. Ancak, Türkiye ile yabancı ülke aralarında iki veya çok taraflı bir sözleşme akdedilmişse bu yolla tebliğ yapılabilir. Anayasanın 90.maddesinde de usulüne göre yürürlüğe konmuş Uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir ve bunların anayasaya aykırılığına ilişkin Anayasa Mahkemesine başvurulamayacaktır. Bu nedenle çekince koymayan devletler yönünden yapılan doğrudan tebliğler geçerlidir¹⁷².

Türkiye'den yurtdışına yapılacak tebliğlerde Sözleşmenin 10.maddesine çekince koymayan devletlere doğrudan tebliğ yapılabilir mi? Daha açık bir ifadeyle Türkiye'nin çekince koyması kendisinin de bu yolla tebliğ yapmayacağını da kapsar mı? Doktrinde bu konuda aksine bir görüş bulunmamaktadır. Türkiye'den, Sözleşmenin 10.maddesine çekince koymayan âkit devletlere doğrudan posta yoluyla tebligat yapılabilir. Uygulamada aksine Fransa'ya yapılan tebliğlerde, Fransa yetkili makamı kendilerine yapılacak tebliğlerin doğrudan posta yoluyla yapılmasını talep etmektedir.

Türkiye'den bu yolla çekince koymayan devletlere yapılan tebliğ sayısı azdır. Çünkü Türkiye Sözleşmeye üye olduğu tarihten bugüne, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan Genelgede bu yolla tebliğ yapılacağı belirtilmemiştir¹⁷³. 2011 Tarihli 63/3 No.lu Genelgede Sözleşmenin 10.maddesine göre tebliğ yapılacağı belirtilmiştir. Genelgenin doğrudan tebliğe ilişkin düzenlemesi ise şu şekildedir;

“16. 1965 tarihli Sözleşmede kabul edilen tebligat yöntemi, kural olarak merkezî makam aracılığı ile tebligat olup. 8'inci madde ile taraf devletlere konsoloslukları aracılığı ile sadece kendi vatandaşlarına tebligat yapma olanağı tanınmış bulunmaktadır.

¹⁷² Toker, 2011, a.g.d., s. 135.

¹⁷³ Çelikel ve Erdem, 2016, a.g.e., s. 505-507

17. Sözleşmenin tanıdığı bir diğer tebligat yöntemi de doğrudan posta yolu ile tebligattır. Bu yönteme, sadece Sözleşmenin 10'uncu maddesine çekince koymayan devletler açısından başvurmak mümkündür. Türkiye, 10'uncu maddedeki tebligat yöntemini kabul etmeyeceğini bu maddeye koyduğu çekince ile belirtmiş bulunmaktadır.

18. Sözleşmenin 10/a maddesi uyarınca EK (5)'da¹⁷⁴ yer alan devletler, ülkelerinde muhataplara doğrudan posta vasıtasıyla tebligat yapılmasını kabul etmişlerdir. Buna göre, tebliği çıkaracak yetkili merci tarafından, tebliği istenen belgelerin Türkçesi ile muhatabın dilinde yapılmış çevirisinin, talepname ekinde, Bakanlığımız aracılığıyla kılınmaksızın iadeli taahhütlü posta yolu ile doğrudan muhatabın adresine gönderilmesi mümkündür¹⁷⁵."

Yabancı ülkelere Türkiye'ye yapılacak doğrudan tebligatlar usulsüzdür ve yapılmamış sayılır. Uygulamada en çok Almanya'dan Türkiye'ye yapılan tebligatlarda, Almanya'nın Türkiye'deki muhataplara iadeli taahhüt yoluyla doğrudan tebliğ yaptığı görülmektedir¹⁷⁶. Zira usulüne göre yürürlüğe giren uluslararası sözleşmelerin kanunlardan üstün tutulması gerekmektedir. Türkiye bu maddeye çekince koyması nedeniyle bu madde hükmü uygulanmayacaktır. Bu şekilde yapılan tebliğlerdeki en önemli sorun, yabancı ülke

¹⁷⁴ EK-5; 1965 Tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesinin 10/a maddesine Göre Doğrudan Tebligat Yapılabilen Devletler, İnternet: <http://www.diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/genelgeler/genelgeler.html>, Erişim Tarihi; 04/01/2020.

¹⁷⁵ 63/3 Sayılı Genelge b.16-17-78.

¹⁷⁶ "Davacı vekili, Almanya Darmstadt Asliye Mahkemesi tarafından verilen 13.01.2006 tarihli ... numaralı kararın kesinleştiğini ileri sürerek, tenfizine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre tenfizi istenen kararın 1965 tarihli Adli Yardımlaşmaya İlişkin Lahey Sözleşmesi'nde belirtilen usulde tebliğ edilmediği, doğrudan posta yolu ile tebligatın yapıldığı, bu itibarla kesinleşmiş bir kararın mevcut olmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili ve katılma yolu ile davalı vekili temyiz etmiştir.

1- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin vekâlet ücretine yönelik temyiz itirazları dışında kalan diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2- Dava, yabancı mahkeme kararının tenfizi istemine ilişkin olup, mahkemece, tenfizi istenilen kararın Türkiye ile Almanya arasında 28.04.1972 tarihinde yürürlüğe giren 1965 tarihli Adli Yardımlaşmaya İlişkin Lahey Sözleşmesi hükümlerine göre yapılmadığı, adi posta yolu ile kararın davalıya tebliğ edildiği, dolayısı ile kararın usulünce kesinleşmediği, kesinleşmeyen yabancı mahkeme kararının tenfizinin mümkün bulunmadığı gerekçesiyle yazılı şekilde hüküm tesis edilmiştir.

Oysa, davaya konu Almanya Darmstadt Asliye Hukuk Mahkemesi'nin yapmış olduğu yargılama sonucu verdiği karar Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü aracılığı ile davalının vekili Av. A. G.'e 01.06.2006 tarihinde tebliğ edilmiş olup, buna ilişkin tebliğ evrakı dosya içinde yer almaktadır. Bu durumda tenfizi istenen mahkeme kararı usulüne uygun olarak davalının vekiline tebliğ edilmiş ve süresinde yasal yollara başvurulmadan kesinleşmiş bulunmasına göre, mahkemece tenfize konu kararın kesinleşmediği gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır." İnternet: Yargıtay 11 HD, 2012/12950 E., 2018/4748 K. sayılı ve 25/05/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 25 Temmuz 2019'da alınmıştır. Yargıtay 11 HD., 18/05/2012 T., 2012/12950 E., 2012/8178 K., Yargıtay 11 HD., 18/05/2012 T., 2010/ 3711E., 2012/8178 K.,

mahkemeleri tarafından verilen kararların Türk mahkemelerince tenfizi hususunda sorun yaşanmasıdır. 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un tenfiz şartlarına göre usulüne uygun tebliğ yapıldığından, kararın tenfizi yapılamamaktadır¹⁷⁷.

Yargıtay 01/02/2016 Tarihli bir kararında, yerel mahkeme tarafından Lahey Sözleşmesi'nin üstün tutulması gerektiği ve Sözleşmeye göre tebliğ yapılmayarak ulusal mevzuata göre kesinleştirilen mahkeme kararının kesinleştiğini ve tenfizinin mümkün olabileceğine karar vermiştir.

“Davacı vekili, müvekkilinin İtalya merkezli bir şirket olduğunu, davalının 250.000 kg pamuk teslim etme yükümlülüğünü yerine getirmemesi üzerine, Udine Mahkemesi'nde dava konusu malın 3. kişilerden alınmak zorunda kalınması nedeni ile doğan fiyat farkına dayalı zararın tazmini için açılan dava sonucu 105.000 USD 'nin davalıdan tahsiline karar verildiğini, kararın kesinleştiğini belirterek, HMK 392 ve İİK 259. maddeleri gereği teminatsız tedbir kararı verilmesini, İtalya ve Türkiye arasında imzalanan 1926 tarihli 'Türkiye İle İtalya Arasında Adli Himaye, Adli Makamların Hukuk ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Müzahareti ve Adli Kararların Tenfizi Mukavelesnamesi' uyarınca Udine Mahkemesi'nin 12.09.2011 tarihli kararının tanınması ve tenfizini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, tenfizi istenen kararın davalıya tebliğ edilmediğini, bunun adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde olduğunu, MÖHUK 54/1-c ve 54/1-ç maddeleri uyarınca aranan tenfiz şartlarını taşımadığını, 1965 tarihli Lahey Sözleşmesi, MÖHUK ve HMK uyarınca kararın usulüne uygun tebliğ ve kesinleşmesinin aranması gerektiğini belirterek davanın reddini istemiştir.

¹⁷⁷ Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 54.maddesinde tenfiz şartları düzenlenmiştir. Buna göre; “MADDE 54 – (1) Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dâhilinde verir:

a) Türkiye Cumhuriyeti ile ilâmın verildiği devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan bir anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmın tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmünün veya fiili uygulamanın bulunması.

b) İlâmın, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması veya davalının itiraz etmesi şartıyla ilâmın, dava konusu veya taraflarla gerçek bir ilişkisi bulunmadığı hâlde kendisine yetki tanıyan bir devlet mahkemesince verilmiş olmaması.

c) Hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması.

ç) O yer kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyabında veya yokluğunda hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması.”

Mahkemece, İtalya Usul Kanunları gereğince , tebliğ edilmeden bir yıl bekletilmek sureti ile kararın kesinleşmesi mümkün ise de bu usul hükmünün tebligata ilişkin Lahey Sözleşmesine üstün tutulamayacağı gibi kamu düzeninden olan Türk tebligat yasasına aykırı olduğu MÖHUK 'un 54/ç maddesi uyarınca evrensel bir hak niteliğindeki savunma hakkının ihlâli olduğu gibi bu durumun kamu düzenine aykırılık teşkil ettiği, bu sebeple tanıma ve tenfiz koşullarının oluşmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir.

MÖHUK m. 53.'de tenfiz dilekçesine eklenecek belgeler sayılmış, m. 54.'de ise tenfiz şartları belirtilmiştir. Yabancı Mahkeme kararının o ülke adli makamlarınca uygulanan yabancı usul hukuku uyarınca usulüne uygun şekilde kesinleştirilmesi yeterli olup, kesinleşme usulünün kamu düzenine aykırılığı somut olayda bulunmamaktadır; mahkemece, kararın kesinleştirilmesinin davalıya kararın tebliğ edilmemesi nedeni ile kamu düzenine aykırı olduğu gerekçesi ile tenfiz isteminin reddine karar verilmesi yerinde olmayıp, diğer tenfiz şartları bulunup bulunmadığı incelenmeden karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir¹⁷⁸.”

Tebliğ yapılacak muhatap Türk vatandaşı olsa dahi, Sözleşmenin bu maddesine çekince koyan bir ülkede bulunuyor ve bu ülkeye tebliğ yapılacaksa dahi Türkiye'den bu kişiye doğrudan tebliğ yoluyla tebliğ yapılamaz¹⁷⁹. Tebligat yapıldığı takdirde, bu tebliğ usulsüz olacaktır¹⁸⁰.

63/3 No.lu Genelgede ise doğrudan tebliğ usulü düzenlenmiş ve Türkiye'nin 10.maddeye çekince koyduğu belirtilerek, yabancı ülkeden Türkiye'ye Sözleşme kapsamında doğrudan tebliğ usulü ile tebliğ yapılamayacağı belirtilmiştir. Türkiye'den yapılacak tebliğler hususunda ise, 10.maddeye çekince koymayan devletlere, Türkiye'den Sözleşmeye göre düzenlenmiş tebliğ evrakının, muhatabına iadeli taahhütlü göndermek suretiyle doğrudan tebliğ usulü ile gönderilebileceği belirtilmiştir¹⁸¹.

¹⁷⁸ İnternet: Yargıtay 19 HD, 2015/8907 E., 2016/1305 K. sayılı ve 25/05/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 26 Temmuz 2019'da alınmıştır.

¹⁷⁹ Toker, 2011, a.g.d., s.137.

¹⁸⁰ Yargıtay 23/01/2019 T. 11 HD., 2018/1453 E.2019/629 K., Y.,

¹⁸¹ “...Dava, yabancı mahkeme kararının tenfizi istemine ilişkindir.

Davacı vekili, davalı şirketin müvekkilinden tahsil ettiği parayı geri ödemediğini, müvekkilince davalı aleyhine Federal Almanya Cumhuriyeti Dortmund Asliye Hukuk Mahkemesi 7. Sivil Hukuk Dairesi'ne açılan davanın müvekkili lehine sonuçlandığını ve yabancı mahkeme kararının kesinleştiğini ileri sürerek, Dortmund Asliye Hukuk Mahkemesi 7. Sivil Hukuk Dairesi'nin 16.12.2009 tarih ve 7 O 347/08 numaralı kararının ve masraf tespit kararının tenfizine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Mahkemece, 1965 tarihli Hukuki ve Ticari konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesine Türkiye ve Almanya'nın taraf bulunduğu, Türkiye yönünden bu sözleşmenin 28.04.1972 tarihinde yürürlüğe girdiği, anılan Lahey sözleşmesi ile kabul edilen istisnai tebligat yöntemlerinden birinin de doğrudan posta yolu ile tebligata ilişkin olup, bu yöntemle sadece Sözleşmenin 10. maddesine çekince koymayan ülkeler açısından başvurunun mümkün olduğu, Türkiye'nin 10. maddedeki tebligat yöntemini kabul etmeyeceğini bu maddeye koyduğu çekince ile açıkça belirttiği, dosya kapsamı gereğince yabancı mahkeme kararının 15.01.2010 tarihinde postaya verilmek suretiyle ve iki hafta sonrası olan 29.01.2010 tarihi itibarı ile tebliğ edildiği kabul edilmek suretiyle 09.05.2011 tarihinde kesinleşme işleminin yapıldığı, buna göre söz konusu mahkemenin gıyapta verdiği dava ve tenfize konu kararın, doğrudan posta yolu ile tebliğ yoluna gidilmesi nedeni ile MÖHUK'nın 50. maddesi gereğince ortada kesinleşmiş bir karar olduğundan söz edilemeyeceği, davacı taraf her ne kadar 17.09.2010 tarihinde davalı şirkete tebligat yapıldığını iddia etmiş ise de; söz konusu tebligatın düzeltme kararının tebliğine ilişkin olduğu, tenfize konu 09.05.2011 tarihinde kesinleşen yabancı mahkeme kararının tebliğine ilişkin olmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir.

Karar taraf vekillerince temyiz edilmiş, Özel Dairenin 07.10.2013 tarih ve 2013/1224 Esas, 2013/17733 Karar sayılı kararıyla onanmıştır.

Yerel Mahkemece direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, tenfizi istenen asıl kararın 02.06.2010 tarihli düzeltme kararıyla birlikte tebliğe çıkarılıp çıkarılmadığı ve 17.09.2010 tarihinde davalıya usulüne uygun tebliğ edilip edilmediğinin araştırılmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

Hukuk Genel Kurulunda uyuşmazlığın esasının görüşülmesinden önce mahkemece direnme kararında, ilk karardaki gerekçe yanında kesinleşen kararın daha sonra yeniden tebliğe çıkartılmasının gerek Türk Usul Hukuku ve gerekse de Alman Usul Hukuku açısından mümkün olmadığı, böyle bir tebligatın çıkartıldığı varsayılsa dahi kararın kesinleşmesini ve sonuçlarını ortadan kaldırmayacağı, sonradan yapıldığı iddia edilen karar tebliğlerinin de Alman Usul Kanunları gereğince davalıya savunma ve temyiz hakkı kazandırmadığından ortada usulüne uygun kesinleşmiş karar bulunmadığı yönündeki gerekçesine de yer verilmiş olması karşısında, direnmeye konu kararın bozma kararından esinlenilerek yeni bir gerekçeye dayalı yeni hüküm niteliğinde olup olmadığı, varılacak sonuca göre temyiz incelemesinin Özel Dairece mi, Hukuk Genel Kurulunca mı yapılması gerektiği hususu ön sorun olarak tartışılmış ve belirtilen bu hususun yeni hüküm teşkil etmeyeceği dolayısıyla ön sorun bulunmadığı oy birliğiyle kabul edilerek işin esasına geçilmiştir.

...

Yukarıda da belirtildiği üzere, somut uyuşmazlık tenfizi istenen asıl kararın 02.06.2010 tarihli düzeltme kararıyla birlikte tebliğe çıkarılıp çıkarılmadığı ve 17.09.2010 tarihinde davalıya usulüne uygun tebliğ edilip edilmediğinin araştırılmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığa ilişkin olarak hukuki düzenlemelerin irdelenmesinde yarar vardır.

1965 tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi'nin (Lahey Sözleşmesi) 10'uncu maddesi ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 26'ncı maddesi hükümleri incelenmiştir.

Hukuki Alanlarda Uluslararası Adli Tebligat İşlemleri ne ilişkin Adalet Bakanlığı Uluslararası ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 16.11.2011 tarih ve 63/3 nolu Genelgesi'nde Yabancı Devletlerden Gelen Tebligat Talepleri'nde aşağıda belirtilen ilkeler uygulanır:

"46. Yurt dışından Türkiye'ye yapılacak tebligat taleplerinin dayanakları Tebligat Kanunu ile Türkiye'nin taraf olduğu ikili anlaşma veya çok taraflı sözleşmeler ve uluslararası adli yardımlaşma kurallarıdır.

47. Yabancı bir devletin Türkiye'den talep ettiği tebligatta, talep eden devlet ile Türkiye arasında herhangi bir ikili anlaşma veya çok taraflı sözleşme bulunmaması hâlinde, tebligat karşılıklılık ilkesi ve uluslararası adli yardımlaşma kuralları çerçevesinde yerine getirilir. Buna göre, adli evrakın tebliği, muhatabın bulunduğu yerdeki Cumhuriyet başsavcılığı vasıtasıyla Tebligat Kanunu'nun 26'ncı maddesine uygun olarak yapılır. Tebliğ yapıldıktan sonra düzenlenecek tasdikli tebliğ mazbatası, talep eden yabancı devlet makamına iletmek üzere Bakanlığımıza gönderilmelidir.

48. Yabancı bir devletten gelen tebliğ talebinde, Türkiye ile birlikte talepte bulunan devlet de. 1954 tarihli Lahey Hukuk Usulü Sözleşmesine veya 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesine katılmış veya iki devlet arasında ikili anlaşma var ise, tebligat işlemleri bu anlaşma veya sözleşmeler hükümlerine göre yerine getirilecektir. Bu şekilde, Bakanlığımıza gönderilen tebligat evrakı, tebliğ edilecek şahsın adresinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet başsavcılığına iletilmektedir.

49. Cumhuriyet başsavcılığınca tebligat, PTT aracılığı ile Tebligat Kanunu hükümlerine göre yaptırılır. Ancak evrakın Türkçe tercümesinin bulunmadığı hallerde, muhatap özellikle ve açıkça kabul ettiği takdirde tebligat yaptırılacaktır. Muhatap kabul etmediği ve rıza göstermediği takdirde Türkçe tercümesi bulunmayan

“1965 tarihli Sözleşmede kabul edilen tebligat yöntemi, kural olarak merkezî makam aracılığı ile tebligat olup. 8'inci madde ile taraf devletlere konsoloslukları aracılığı ile sadece kendi vatandaşlarına tebligat yapma olanağı tanınmış bulunmaktadır.

Sözleşmenin tanıdığı bir diğer tebligat yöntemi de doğrudan posta yolu ile tebligattır. Bu yöntem, sadece Sözleşmenin 10'uncu maddesine çekince koymayan devletler açısından başvurmak mümkündür. Türkiye, 10'uncu maddedeki tebligat yöntemini kabul etmeyeceğini bu maddeye koyduğu çekince ile belirtmiş bulunmaktadır.

Sözleşmenin 10/a maddesi uyarınca Tk (5)'da yer alan devletler, ülkelerinde muhataplara doğrudan posta vasıtasıyla tebligat yapılmasını kabul etmişlerdir. Buna göre, tebliği çıkaracak yetkili merci tarafından, tebliği istenen belgelerin Türkçesi ile muhatapın dilinde yapılmış çevirisinin, talepname ekinde, Bakanlığımız aracı kılınmaksızın iadeli taahhütlü posta yolu ile doğrudan muhatapın adresine gönderilmesi mümkündür¹⁸².”

3.6.4. Taraf Devletlerin Aralarında Başka Tebliğ Usûllerini Kararlaştırmaları

“İşbu Sözleşme, Âkit devletlerin, adli belgelerin tebliğinde, yukarıdaki maddelerde öngörülen intikal yollarından başkalarını ve özellikle, her birinin birbirine tekabül eden

evrak kesinlikle tebliğ edilmeyecektir. Sonuçla düzenlenecek tebliğ mazbatasının yabancı devlet makamına iletilmek üzere Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

50. Yabancı devlet makamından gönderilen tebligat evrakı içeriği itibarıyla, Türkiye'nin egemenliğine, güvenliğine veya kamu düzenine aykırı görülürse tebligat yapılmayarak, bu gerekçeler gösterilmek suretiyle tebligat istemi reddedilebilir”. Şeklinde.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde, mahkemece yabancı mahkeme kararının 15.01.2010 tarihinde postaya verilmek suretiyle kesinleştirildiği, doğrudan posta yolu ile tebliğ nedeniyle ortada kesinleşmiş bir karardan söz edilemeyeceği, davalı şirkete 17.09.2010 tarihinde Bakanlık aracılığıyla yapılan tebliğin ise düzeltme kararının tebliğine ilişkin olduğu, tenfiz istemine konu asıl kararın tebliğine ilişkin olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Ne var ki, davacı vekili yargılama sırasında, asıl kararın Lahey Sözleşmesi uyarınca Adalet Bakanlığı aracılığıyla 17.09.2010 tarihinde tebliğ edildiğini ve yabancı mahkeme kararının bu tarihten sonra kesinleştiğinden, adi posta ile yapılan tebligatın bir önem arz etmediğini ileri sürmüştür. Mahkemece bu husus üzerinde durulmadan karar verilmiştir.

Dosya kapsamından yabancı mahkemece verilen asıl kararın 16.12.2009 tarihli olduğu, 02.06.2010 tarihli düzeltme kararında ise asıl karar başlığında yer alan davalı şirket temsilcisinin soyadındaki maddi hatanın düzeltildiği anlaşılmaktadır.

O hâlde, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler uyarınca davacı vekilinin iddiası üzerinde durularak, düzeltme kararı ile birlikte asıl kararın da 17.09.2010 tarihinde davalıya usulüne uygun olarak tebliğ edilip edilmediğinin araştırılması; gerektiğinde düzeltme kararını tebliğ eden Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünden sorularak ya da kararı belgeyi veren yabancı mahkemeden istinabe suretiyle sorularak açıklığa kavuşturulması ve oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uymak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” İnternet: Yargıtay HGK, 2017/11-93 E., 2018/486 K. sayılı ve 14/03/2018 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 03 Temmuz 2019'da alınmıştır.

¹⁸² 63/3 No.lu Genelge, s.3/8.

*Makamları arasında doğruca ulaştırılması için aralarında anlaşmalarına engel teşkil etmez*¹⁸³.”

Sözleşmenin 11.maddesine göre, âkit devletler arasında tebligata ilişkin farklı usuller belirleyebilirler. Bu durum Sözleşmenin 24 ve 25.maddesinde de açıkça belirtilmiştir. Buna göre; Sözleşme, âkit devletlerin, Sözleşme ile düzenlenen hususlarda taraf olduğu veya olacağı başka Sözleşmeleri ihlâl etmez, diyerek açıkça devletlerin aralarında ikili anlaşmalar yapabileceğini düzenlemiştir.

3.7. Tebliğ Talebinin Reddedilebileceği Durumlar

Sözleşmenin 13.maddesinde; *“Talep edilen Devlet işbu Sözleşmeye uygun olarak yapılan bir tebliğ isteğinin yerine getirilmesini, ancak egemenlik veya güvenliği zedeleyici bulunduğu takdirde reddedebilir.”* hükmü ile, tebliğ talebinin reddedilebileceği halleri düzenlemiştir.

Sözleşmenin 13.maddesine göre tebliğ talebinin reddedilebileceği hallere örnekler ise; “yabancı bir devlet başkanının tutuklanmasının tebliği, anarşist veya ahlaka aykırı bir yazının tebliği, bir hâkim hakkında yargılama nedeniyle açılan tazminat davası ile ilgili¹⁸⁴ tebliğler”, o ülkenin egemenlik hakkını zedeleyici kabul edilerek reddedilebilir.

Yurtdışında verilen ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir talebinin uygulanacağı mallar, yabancı bir ülkenin hâkimiyeti altında bulunuyor ve bu ülkeden tedbir taleplerinin uygulanılmasının istenilmesi de yine o ülkenin egemenliğini zedeleyici olarak kabul edilebilir¹⁸⁵.

Tebliğat eğer o ülkenin hukuk sisteminde olmayan bir dava türüne ilişkin ise, bu sebebe dayanarak tebligat talebi reddedilmemelidir. Örneğin, Amerikan Anglo-Sakson hukukunda grup veya sınıf davaları¹⁸⁶ vardır¹⁸⁷. Türk Hukuku’nda grup davalarına benzer

¹⁸³ 1965 Tarihli Hukuki Ve Ticari Konularda Adli Veya Gayri Adli Belgelerin Tebliği’ne Dair Lahey Sözleşmesi madde 11.

¹⁸⁴ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.253.

¹⁸⁵ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.253.

¹⁸⁶ “Grup davası, birden fazla gerçek veya tüzel kişinin aynı davalıya karşı olan taleplerinin bir tek dava içinde karara bağlanmasını sağlayan bir dava türüdür. Bu davada bir veya birden fazla kişi (temsilci davacılar), kendi adlarına ve davalılarla aynı hukuki ilişki nedeniyle aralarında hukuki uyumsuzluk bulunan diğer şahıslar adına (grup üyeleri), davalıya karşı aynı veya benzer bir haksız fiilden dolayı dava açabilmektedirler. Sadece temsilci davacılar davanın tarafıdır.” Karaarslan, V., Eroğlu, M., (2009). “Kolektif Hukuki Himayenin Farklı Görünüm Şekilleri: Class Action Ve Topluluk Davaları”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIII(3-4), 203.

¹⁸⁷ Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.253.

bir dava türü 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da¹⁸⁸ düzenlenmiştir¹⁸⁹. Grup davası TKHK'daki düzenlemede, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ile tüketici örgütlerinin açtıkları davalar olarak örnek gösterilmektedir¹⁹⁰. Ülkemizde bu dava türlerine ilişkin olarak Amerika'dan yapılmasını istenilen tebligat talebi reddedilmemelidir. Zira Özel Komisyonun 2009 tarihli raporunda, açıkça bu dava türlerine ilişkin tebligatların yapılacağı belirtilmiştir¹⁹¹.

Talep edilen devletin ülkesinde geçerli olmayan bir tebliğ şeklinin yapılması istendiği takdirde, bu talep reddedilecektir. Örneğin, İngiltere'de, tebligatın posta kutusuna bırakılması ya da tebliğ alacak muhatabın, tebliği almaktan imtina etmesi hâlinde ayağının dibine bırakılması gibi tebliğ şekillerinin, Türkiye'den istenmesi hâlinde, Türk makamı bu tebliği yapmayı reddedecektir¹⁹². Zira Sözleşme hükümlerinde ve Türk Tebligat Kanunu ve İlgili Mevzuatta da açıkça belirtildiği üzere, tebliğ muhataba, talep edilen ülkenin kendi mevzuatının izin verdiği şekilde yapılır. Bir devletin ülkesinde yapılan tebligat işlemi de devletlerin bir egemenlik işlemidir¹⁹³.

Şekli eksiklikler ise, bir reddetme sebebi değildir. Bu tür eksiklikler ve noksanlıklar derhâl ilgili makama bildirilerek, giderilmesi istenir. Eksikliklerin tamamlanması hâlinde tebligat yapılacaktır. Tebliğ talebi eğer bir duruşma davetiyesine ilişkin ve duruşma tarihi geçmiş ise, tebliğ talebi reddedilmeyerek, yetkili makamlarla iletişime geçilerek, ileri tarihte bir duruşma tarihi verilerek tebliğ yapılabilecektir¹⁹⁴.

3.8. Sözleşmede Düzenlenen Hâllerde Mahkeme Kararının Ertelenmesi Ve Eski Hâle Getirme

Sözleşmenin 15. ve 6.maddesi iki hususu düzenlemektedir. Bunlar mahkeme kararının ertelenmesi ve eski hale getirmedir.

¹⁸⁸ 28/11/2013 Tarih ve 28835 Sayılı Resmi Gazete.

¹⁸⁹ TKHK m. 73/6: “Tüketici örgütleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile Bakanlık; haksız ticari uygulamalar ve ticari reklamlara ilişkin hükümler dışında, genel olarak tüketicileri ilgilendiren ve bu Kanuna aykırı bir durumun doğma tehlikesi olan hâllerde bunun önlenmesine veya durdurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı alınması veya hukuka aykırı durumun tespiti, önlenmesi veya durdurulması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açabilir.” TKHK m. 74/1: “Satışa sunulan bir seri malın ayıplı olduğunun tespiti, üretiminin veya satışının durdurulması, ayıbın ortadan kaldırılması ve satış amacıyla elinde bulunduranlardan toplatılması için Bakanlık, tüketiciler veya tüketici örgütleri dava açabilir.”

¹⁹⁰ Aydos, O. S. (2006). *Ürün Sorumluluğu*, Ankara: Web; tez.yok.gov.tr., Erişim Tarihi; 18 Şubat 2020, s.209.

¹⁹¹ Toker, 2011, a.g.d., s.141.

¹⁹² Ruhi, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.255.

¹⁹³ Bakınız yukarı, **B. Türkiye'den Yurt Dışındaki Yabancıya Tebliğ.**

¹⁹⁴ RUHİ, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s.255.

Sözleşmenin 15.maddesine göre;

“Bir dava dilekçesi veya aynı nitelikte bir belge, işbu Sözleşme hükümleri gereğince, tebliğ edilmek üzere yabancı bir memlekete intikal ettirildiğinde, davalı mahkemeye gelmediği takdirde:

a) Belgenin, talep edilen Devlet topraklarında oturan kimselere tebliğ edilmek üzere hazırlanmış o memleketin tebligatla ilgili mevzuatına uygun bir şekilde tebliğ edilmiş olduğu veya;

b) Belgenin, işbu Sözleşmede öngörülen başka bir usulle davalıya veya ikametgahına tebliğ veya tevdi olunduğu ve bu hallerden her birinde tebliğ veya tevdi keyfiyetinin davalının savunmasını hazırlaması için yeteri kadar vâkit bırakacak bir tarihte tebliğ veya tevdi edilmiş bulunduğu tebeyyün etmedikçe hâkim kararı ertelemek zorundadır.

Âkit Devletlerden her biri, birinci fıkra hükümlerine rağmen, tebliğ veya teslim keyfiyetini belirten bir tebliğ tasdiknamesi alınmamış olsa bile, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi hâlinde, hâkimlerin hüküm verebileceğini beyanda muhtardır:

a) Belgenin işbu Sözleşmede öngörülen usullerden biri ile intikal ettirilmiş olması;

b) Belgenin gönderilme tarihinden itibaren, altı aydan az olmamak üzere, hâkimin her özel duruma göre takdir edeceği bir sürenin geçmiş bulunması;

c) Talep edilen Devletin yetkili makamları nezdinde yapılan bütün teşebbüslere rağmen herhangi bir tebliğ tasdiknamesi elde edilmesinin mümkün olmaması. işbu madde hâkimin, acil hallerde geçici veya koruyucu tedbirler almasına engel teşkil etmez.”

Sözleşmenin 15 ve 16.maddesindeki bu hususlar, yabancı bir ülkede hakkında yargılama olan bir kişinin, bu durumdan haberdar olmasını ve yargılama nedeniyle oluşacak hak kayıplarının ve zaman kaybının önlenmesidir¹⁹⁵.

Sözleşmenin 15.maddesinin ilk fıkrasında bahsedilen iki koşuldan birinin gerçekleşmesi durumunda, mahkeme o duruşmada hükmü vermeyecek ve duruşmayı erteleyecektir. Buna göre ilk şartı; tebliğ evrakı, talep edilen Devlet tarafından, o Devletin tebligatla ilgili mevzuatınca tebliğ edilmemiş ise, karar ertelenmelidir.

İkinci şart ise; tebliğin bu sefer Sözleşme hükümlerine göre ya da öngörülen başka bir usulle, tebliğ edilecek muhataba yapılmış olması ancak tebliğ yapılan zaman ile

¹⁹⁵ Toker, 2011, a.g.d., s.142.

duruşma tarihi arasında muhatabın savunmasını hazırlayabileceği bir zamanın bulunmaması hâlinde yine hâkim karar vermemeli ve ertelemelidir¹⁹⁶. Örneğin, Türk hukukunda, dava dilekçesine karşı davalının cevap süresi iki haftadır. Yabancı ülkedeki muhataba yapılan tebliğ süresi ile duruşma tarihi arasında iki haftadan az bir süre olması hâlinde hüküm ertelenmelidir.

Sözleşmenin 15.maddesinin ikinci fıkrasında ise, tebliğ tasdiknamesine gerek kalmadan da talep eden mahkeme hâkiminin kararı verebileceği hal düzenlenmiştir. Buna göre; tebliğ tasdiknamesi olmasa dahi, tebliğ evrakı Sözleşmede öngörülen usullerden birisi ile talep edilen yabancı ülkeye iletilmiş ise, tebliğ evrakının gönderilme tarihinden itibaren en az altı aydan az olmamak üzere, hâkimin her durum için ayrı ayrı öngördüğü sürenin geçmesi ve talep edilen Devletin yetkili mercii, tüm çabalara rağmen tebliğ tasdiknamesini temin edememişse, bu madde hükmüne göre beyanda bulunan devlet mahkemesi, tebliğ tasdiknamesi olmadan da, talep eden mahkeme hâkimi hükmü verebilecektir¹⁹⁷.

Sözleşmenin 15.maddesinde iki fıkrasında düzenlen bu hal, mahkeme hâkimin o dava ile ilgili vereceği kesin hükme ilişkindir. Bunun dışındaki geçici hukukî himaye tedbirlerine ilişkin, ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir talepleri ivedi işlerden olduğundan, bu kararlar madde kapsamı dışındadır¹⁹⁸.

Sözleşmenin 16.maddesi ise; bir diğer konumuz olan mahkeme kararının eski hale getirilmesidir. 16.madde düzenlemesi ise şu şekildedir;

“Bir dava dilekçesi veya aynı nitelikte bir belge, işbu Sözleşme hükümleri gereğince tebliğ edilmek üzere yabancı bir memlekete intikal ettirildiği ve mahkemeye gelmeyen davalı aleyhine karar verildiği takdirde, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi hâlinde hâkim, kanun yollarına müracâatını sağlamak üzere, süre aşımının davalı hakkındaki neticelerini kaldırmaya yetkilidir:

a) Davalının kendi kusuru bulunmaksızın savunmasını hazırlamak üzere dilekçeden veya kanun yollarına müracaat hakkını kullanması için, karardan vaktinde haberdar olmaması;

¹⁹⁶ Toker, 2011, a.g.d., s.142.

¹⁹⁷ Toker, 2011, a.g.d., s.143.

¹⁹⁸ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.479.

b) Davalı tarafından ileri sürülen def'ilerin dayanaktan yoksun bulunmaması. Süre aşımının neticelerinin kaldırılması hakkındaki müracaat, davalının karara bilgi edinmesinden başlayacak makul bir süre içinde yapılmadığı takdirde kabul edilmez.

Âkit Devletlerden her biri, kararın verildiği tarihten itibaren bir yıldan az olmamak kaydı ile, bildirisinde belirteceği sürenin geçmesinden sonra yapılacak müracaatların kabul edilmeyeceğini beyanda muhtardır.

İşbu madde, ahvali şahsiye ile ilgili kararlar için uygulanmaz.”

Bu maddeye göre; Sözleşme hükümleri uyarınca dava dilekçesi ya da buna benzer bir evrak, tebliğ ettirilmek üzere, taraf yabancı devletin yetkili makamına intikal ettirilmiş ve davalı mahkemeye gelmemiş ise, davayı gören mahkemenin dava da hükmünü açıklaması durumunda bazı şartlar var ise eğer, davalı “eski hale getirme” hakkından faydalanabilecektir. Eski hale getirme ise, davalı hakkında verilen kesin karar nedeniyle, ilgili yasa yollarına başvurma süresi geçmiş ise, bu yasa yollarına ve hukuksal çarelere¹⁹⁹ başvurma hakkıdır. Madde hükmüne göre ise bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. 1- davalının kendi kusuru olmaksızın, dava dilekçesinden veya karardan zamanında haberdar olmaması, 2- davalı tarafından ileri sürülen def'iler kabul edilebilir nitelikte ise, hâkim eski hale getirme kararı verebilir.

Her iki koşul gerçekleşse bile, eski hale getirme talebi makul bir sürede talep edilmelidir. Bu makul sürenin tayinini ise, talebi incelemekle yetkili olan makam belirleyecektir. Ancak taraf devletlerden her biri, beyanda bulunarak, eski hale getirme taleplerinin bir yıldan az olmamak şartıyla, bildireceği süreden sonra yapılacak başvuruların kabul edilmeyeceğini bildirebilir²⁰⁰.

Sözleşmenin 16. maddesinde düzenlenen eski hale getirme hükmü, kişi hukukuna ilişkin davalarda uygulanmaz.

¹⁹⁹ Yılmaz ve Çağlar, 2013, a.g.e., s.480.

²⁰⁰ Türkiye, bu madde kapsamında, karar tarihinden itibaren, bir yıl içinde ileri sürülmeyen eski hale getirme taleplerini reddedecektir. 20.02.1973 Tarih, 14454 Sayılı Resmi Gazete. Diğer beyanda bulunan devletler için bkz; <https://assets.hcch.net/docs/6365f76b-22b3-4bac-82ea-395bf75b2254.pdf>.

3.9. Türkiye İle Tebligata İlişkin İki Taraflı Ve Aynı Zamanda Çok Taraflı Sözleşmelere Taraf Olan Devletler Açısından Lahey Sözleşmesi'nin Uygulanması

3.9.1. Çok Taraflı Sözleşmelere Taraf Olunması

1905 veya 1954 Tarihli Lahey Sözleşmesine taraf olması hâlinde, 1965 Tarihli Sözleşme'nin 22. maddesinde âkit devletler arasındaki ilişki düzenlenmiştir.

“İşbu Sözleşme, tasdik eden Devletler arasındaki ilişkilerde, Hukuk Muhakemeleri Usûlü ile ilgili olarak Lahey'de sırası ile 17 Temmuz 1905 ve 1 Mart 1954'te imzalanan Sözleşmelerin biri veya diğerinde taraf oldukları nispette bunların 1 ila 7'nci maddelerinin yerine kaim olacaktır.” (Sözleşme madde 22)

Sözleşmenin 22.maddesine göre, taraf devletler. 1905 veya 1954 Tarihli Lahey Sözleşmesine taraf olmaları hâlinde 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi'nin hükümlerine göre tebligat yapılacaktır.

Ülkemiz bakımından 22.maddenin uygulanmasına bakıldığında; Türkiye hem 1954 hem de 1965 Tarihli Sözleşmelere taraftır. 1905 Sözleşmeye ise taraf değildir. Bu madde kapsamında Türkiye ile aralarında hem 1954 Tarihli hem de 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine taraf olan devletler bakımından, tebligata ilişkin 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi uygulanacaktır.

3.9.2. 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine Ve İki Taraflı Sözleşmeye Taraf Olunması Hâlinde

1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi'nde, taraf devletlerin kendi aralarında ikili sözleşmeler akdetmesi halinde hangi sözleşmenin öncelikli uygulanacağı düzenlenmemiştir.

“İşbu Sözleşme, 22 ve 24 üncü maddelerin uygulanmasına hâlel gelmemek kaydı ile işbu Sözleşme ile düzenlenen hususlara ilişkin hükümler ihtiva edip de Âkit Devletlerin taraf oldukları veya olacakları Sözleşmeleri ihlâl etmez.” (Sözleşme madde 25)

Türk hukukunda, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi ile iki taraflı sözleşmeye taraf olunması halinde hangi sözleşmeye öncelik tanınacağına ilişkin 23/04/1982 Tarihli Tebliğ²⁰¹ yayınlanmıştır. Bu Tebliğ'in 3.bölümün 1.fıkrasındaki hükme göre;

“Tebliğ evrakının gönderileceği devletlerle memleketimiz arasında adli yardım konusunda iki taraflı ve çok taraflı sözleşme varsa, ancak iki taraflı sözleşmede ayrı ve özel bir hüküm varsa o hususta ikili sözleşme uygulanacaktır. Tereddüt hâlinde ikili sözleşme uygulanacaktır”.

Bu hüküm bazı tartışmalara sebebiyet vermiştir. Bunlardan ilk görüşe göre; iki taraflı sözleşme ile çok taraflı sözleşme arasında özel hüküm genel hüküm ilişkisi vardır. Özel hüküm ile genel hüküm karşılaştığında, özel hüküm uygulanması gerekeceğidir. Mahkemelerin iki taraflı sözleşme ve çok taraflı sözleşme ile karşılaştıklarında hangisinin daha çabuk ve kolay şekilde uluslararası tebligatı sağlayacağını sağlıklı bir şekilde tespit edemeyeceği, bu nedenle farklı hükümleri ihtiva eden iki taraflı sözleşmenin, çok taraflı sözleşmeye göre tercih edilmesi ve uygulanması gerektiğidir²⁰².

İkinci görüşe göre ise, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesi, âkit devletlerin taraf olduğu ve olacağı sözleşmelerde açıkça bir hüküm bulunmaması hâlinde, 1965 Tarihli sözleşme, adli yardımlaşmaya ilişkin iki taraflı sözleşmelerin tebligata ilişkin hükümlerini yürürlükten kaldırmaz. Uluslararası sözleşmelerin çatışması hâlinde ise, uygulanacak Devletler hukuku kurallarının bu sonucu engellemediği ve ortada bir çatışma olmadığıdır. Taraf devletlerin amacının, uluslararası tebliğin sağlanması olduğu, aynı şekilde Adalet Bakanlığı'nın tebliğlerinde de bu hususun vurgulandığı, ancak “ayrı ve özel” bir hükmün bulunması hâlinde veya bu konuda tereddüt duyulması hâlinde, ikili sözleşmenin uygulanacağı belirtilmiş ise burada kastedilen “ayrı ve özel” hükümden anlaşılması gerekenin ne olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu görüşe göre, tebligat hususunda sözleşmeler arasındaki her farklı esas ayrı ve özel hüküm olarak görülür ve bu konuda bir tereddüt duyulması hâlinde ikili sözleşmenin uygulanacağı ancak 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesinin uluslararası tebligat hususunda çok daha kolay ve süratli tebligat esaslarını getirdiğidir. Burada da mahkemelerin kesin olarak bağlanmayacağı ve tebligatın en hızlı ve

²⁰¹ 23/04/1982 Tarih ve 17673 Sayılı Resmi Gazete.

²⁰² Moroğlu, Erdoğan, Muşul, Timuçin, Tebligat Hukuku, İstanbul, 1985, s.98 den aktaran Toker, 2011, a.g.d., s.145. dn.117.

kolay bir şekilde hangi sözleşme nezdinde gerçekleşmesi mümkün ise o sözleşmeye göre tebligatın yapılmasının daha doğru olacağıdır²⁰³.

Bu konu, Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan 63/3 No.lu Genelge'de düzenlenmiştir. Genelge de Tebliğ ile aynı hususa temas etmektedir.

“Türkiye ile tebligatın yapılacağı devlet arasında aynı zamanda ikili anlaşma ve çok taraflı sözleşme varsa, kural olarak çok taraflı sözleşmenin uygulanması, ancak ikili anlaşmada çok taraflı sözleşmelere nazaran tebligatı kolaylaştıran ayrı ve özel bir hükmün bulunması hâlinde ikili anlaşma hükümlerinin uygulanması; tereddüt hâlinde de yine ikili anlaşmaya göre işlem yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir”²⁰⁴.

Türkiye bakımından, sonuç olarak, yerel mevzuatın da öngördüğü üzere, 1965 Tarihli Lahey Sözleşmenin kural olarak uygulanması gerektiğidir. Ancak ikili sözleşmede, uluslararası tebliğe ilişkin daha kolay yapılmasını sağlayan ve hızlandıran bir özel bir hüküm olması hâlinde, ikili sözleşme uygulanacaktır. Bu özellik ihtiva eden hüküm, çok taraflı sözleşmenin öngörmüş olduğu tebligat usulüne göre daha kolay uygulanabilir ve süratli bir şekilde, tebligatın yerine getirilmesini sağlayabilir olmalıdır²⁰⁵. Yargıtay bir kararında Almanya ile ülkemiz arasında yapılan ikili sözleşme hükümlerinin olduğunu ve tebligatın ise uygulamaya esas olan 1965 Tarihli Lahey Sözleşmesine göre yapılacağını belirtmiştir:

“Davalılardan M.C. 18.01.2002 tarihinde, O. C. ise 07.11.2006 tarihinde Türk vatandaşlığını kaybetmiş ve Alman vatandaşlığına geçmişlerdir; Almanya ile aramızda, 15/05/1930 tarih ve 1622 sayılı Kanunla onaylanan ve 04/06/1930 gün ve 1511 (III.Tertip II.Cilt, 470 s.) sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak her iki devlet arasında 18.11.1931 tarihinde yürürlüğe giren, 1929 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Devleti Arasında Hukukî ve Ticarî Mevaddı Adliyeye Müteallik Munesabatı Mütakabiliyeye Dair Mukavelename” mevcuttur. Almanya, 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesi ve 1954 tarihli Lahey Hukuk Usulü Sözleşmesine taraf bulunmaktadır. Mukavelenameye göre, tebligata ilişkin talepname, talep edilen Devletin dilinde düzenlenecek ve tebligatı çıkaran makam, davacı ve davalının isim ve sıfatları, tebliğ

²⁰³Sakmar, A. (1982). “Hukuki Veya Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Tebligat”, *Milletlerarası Hukuk Ve Milletlerarası Özel Bülteni*, 2(2), 25-26.

²⁰⁴ 63/3 Sayılı Genelge, s. 4/8.

²⁰⁵ Toker, 2011, a.g.d., s.147.

muhatabının isim ve adresi ve evrakın niteliği ile ilgili bilgiler yazılacaktır. Talepnameye, tebliğ edilecek evrakın, talep edildiği devletin dilinde düzenlenmiş onaylı tercümeleri eklenecektir. Tebligat ise halen uygulamaya esas olan 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesine göre, tebligat evrakı 184 numaralı forma bağlı olarak Türkçe ve Almanca tercümeleri olmak üzere iki takım olarak düzenlenecektir, ancak mahkemece davalılara usulüne uygun gerekçeli karar tebliğ edilmemiş olup, Türkiye ve yurt dışında yayımlanan Türkçe gazeteler ile ilân yapılmış olması da tebligat yerine geçmemektedir. Bu nedenle mahkemece davalılar M.C. ve O.C. adına usulüne uygun tebligat çıkarılarak temyiz sürelerinin beklenmesinden sonra dosyanın gönderilmesi...²⁰⁶”

²⁰⁶ Yargıtay 20 HD, 2015/10107 E. 2016/11810 K sayılı ve 06/12/2016 tarihli kararı. Web: www.uyap.gov.tr. 13 Eylül 2019’da alınmıştır.

4. SONUÇ

Ülkemiz adına, uluslararası tebligatta önemli yenilikler sağlayan Lahey Sözleşmesi, gerekli dikkat ve özenle hazırlanılması hâlinde, mahkemelerce yapılacak uluslararası tebliğlerin en kısa sürede ve kolay bir şekilde yapılmasına ve yargılamanın gereksiz sürüncemede kalmasını engelleyecektir.

Merkezî makamlar vasıtasıyla tebliğ yöntemi Sözleşmenin önemli yeniliklerinden olup <Türkiye'nin merkezî makamı ise UHDİGM olup> bu yöntem kullanılarak yapılan tebligatlar dahi uzun süre almaktadır. Daha kısa ve etkili olan diğer yöntem ise “*doğrudan tebliğ*” usulüdür. Sözleşmede yer alan doğrudan tebliğ usulünün doğru ve eksiksiz tatbiki yargılamadaki uluslararası tebligat kamburunun yükünü hafifletecektir. Bu yöntemle yapılan tebliğlerin doğru ve eksiksiz yapılmaması ise muhatabın hak kaybına sebebiyet vermektedir. Aynı zamanda ise tebliğ isteyen tarafa, işlemlerin yeniden yaptırılması ise ekonomik olarak bir külfet oluşturacaktır.

Ülkemiz bakımından ise, yargı mercileri tarafından uluslararası tebliğ yapılması hâlinde, tebliğ evrakının öncelikle merkezî makam olan UHDİGM'e gönderilmesi istenmektedir. Bunun sebebi ise, uluslararası alanda ülkemizin itibarını korumak olarak belirttik. Zira hazırlanan evrak hususunda çok büyük eksiklikler olabilmektedir. Bu hâlde de doğrudan tebliğ yöntemi uygulanamamaktadır. Uygulamadaki eksiklikler ve bilgisizlik aslında sözleşme ile de elde edilmek istenen çabukluk ve kolaylığın önünde bir engel oluşturmaktadır.

Uygulamada yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine de çalışmamızda sıkça yer verdiğimiz üzere, uluslararası tebligat mahkemeler ve yargılama açısından bir yargılamayı en az iki yıl uzatan bir işlem halini almaktadır. 2019 yılı için sadece Adalet Bakanlığı UHDİGM bünyesinde talep edilen tebligat sayısı ortalama 13800-14000 olduğu belirtilmektedir. Bu konuda mevzuat ve kaynakların yeterince bilinmemesi de uluslararası tebligatların gecikmesine sebebiyet veren unsurlardan bir tanesidir. Bu konuda uygulayıcı hukuk insanlarının tebligata ilişkin olan Tebligat Kanunu ve Yönetmeliğini, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan genelge ve tebliğleri, ilgili uluslararası sözleşmeleri çok iyi okumalı ve uygulamaları gerekmektedir. Adalet Bakanlığı UHDİGM internet sitesi takip edilerek oradaki bilgi ve yönlendirmelerden faydalanılmalıdır. Yine UHDİGM resmî internet sayfasının da güncelliğini zaman zaman kaybettiği görülmektedir. Bu konuda gerekli çalışmalar da yapılması gerekmektedir.

Uluslararası tebligatta, Sözleşme kapsamında getirilen yenilikler de yeterli olmayıp günümüz teknolojisinde, ülkemizde de yargılamayı bir hayli kolaylaştıran elektronik tebligat yöntemine benzer bir yöntemin getirilmesi uygun olacaktır. Ülkelerin ortak çalışması ile geliştirilecek elektronik bir tebligat sistemi ile işlemler çok daha kolay ve hızlı yapılabileceği kanaatindeyim.

5.EKLER

5.1. EK-1: MASRAF TALEP EDEN ÜLKELER²⁰⁷:

- a) Amerika Birleşik Devletleri adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden 95 ABD Doları tutarındaki masrafın tebligatın yapılacağı muhatabın adı belirtilerek banka hesabına (ABC Legal adına Wells Fargo Bank, SWIFT No: WFBIUS6S account no: 2007107119 USA, ABA routing no: 121000248 belirtilmek suretiyle) yatırılarak veya [abclegal.com] sitesinde yer alan online ödeme yöntemiyle ödenerek makbuz örneğinin evrak ile birlikte “ABC LEGAL, 633 Yesler Way, Seattle, WA 98104, USA” adresine gönderilmesi, ABD hükümetine yapılacak tebligatlarda 95 ABD Doları masrafın yatırılmaması, tercümeli evrakın Bakanlığımıza gönderilmesi,
- b) Avustralya adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden tebliğ yapılacak adres, posta kodu 2 ile başlayan New South Wales (NSW) Eyaletinde 68 Avustralya Doları, Australian Capital Territory (ACT) Eyaletinde 365 Avustralya Doları, posta kodu 08 veya 09 (Northern Territory) ile başlıyorsa başkent Darwin’in 20 km uzağındaki Palmerston'a kadar olan yerler ve yapılacak en fazla üç ziyaret için 165 Avustralya Doları, posta kodu 4 (Queensland Eyaleti) ile başlıyorsa bir kişi için yapılacak bir saatlik tebligat hizmeti karşılığının 108.10 Avustralya Doları (tebligat yapılacak adresin 8 km’lik alanın ötesinde olması hâlinde gidilen her ilave km için 3.85 Avustralya Doları, tebligat hizmetinin yerine getirilme süresi bir saati aşıyorsa, her ilave saat başına 33.90 Avustralya Doları, eğer tebligat hizmeti iki veya daha fazla kişi için yerine getirilecekse 19.45 Avustralya Doları) tutarındaki çekin Sidney Başkonsolosluğumuz adına, diğer posta kodları söz konusu olduğunda ise, Melburn ve yakın çevresi için 110 Avustralya Doları, Viktorya Eyaleti'nde Melburn ve yakın çevresi dışındaki bölgeler için 170 Avustralya Doları, görev bölgesindeki Viktorya dışındaki eyaletlerde (Güney Avustralya, Batı Avustralya ve Tazmany) başkentlerin merkezlerine 40 km'den uzak olmayan yerler için 200 Avustralya Doları tutarında çekin Melburn Başkonsolosluğumuz adına düzenlenmesi,
- c) Bahamalar yetkili makamlarınca yerine getirilecek tebligat işlemlerinde masraf talep edildiğinden muhatabın gerçek kişi olması hâlinde 80 ABD Doları, muhatabın şirket olması hâlinde 160 ABD Doları veya karşılığı Türk Lirasının mahkeme vizesine

²⁰⁷ 2020 yılı için Yurt Dışı Tebligat Ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ R.G., Tarih: 26 Aralık 2019, Sayı: 30990, Sayfa 121.

avans olarak yatırılmasının sağlanması ve tebliğ işlemi sonucunda Bahamalar makamlarınca istenilen masrafın ödenmesi,

- ç) Belçika adlî makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda 165 Avro masrafın peşin ödenmesi talep edilmekte, adrese göre masrafın yatacağı banka hesabı ve tebligat evrakının düzenleneceği dil değişmektedir. Bu nedenle tebligat evrakının düzenlenmesinden önce, tebligat yapılması istenen muhatabın adresi belirtilerek evrakın hangi dilde düzenlenmesinin istendiği ile masrafın yatırılacağı banka hesap numarasının bildirilmesi hususunda, (dh1965@just.fgov.be) adresine konu kısmına “new request for bank details and transaction reference” yazılarak e-posta gönderilmesi, bildirilecek banka hesabına masrafın yatırılmasının sağlanması, makbuz örneğinin takım evraka eklenerek Bakanlığımıza gönderilmesi,
- d) Estonya adlî makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlar genellikle ücretsiz olmakla birlikte adlî memur aracılığıyla yapılan tebligatlarda masraf talep edildiğinden 60 Avro veya karşılığı Türk Lirasının mahkeme veznesine avans olarak yatırılmasının sağlanması ve tebliğ işlemi sonucunda Estonya makamlarınca istenilen masrafın ödenmesi,
- e) Fransa adlî makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, “Chambre Nationale des Huissiers de Justice” adına havaleyi yapanın kimliği ve tebligatın yapılacağı muhatabın adıyla birlikte dosya referans numarası yazılmak suretiyle "BNP PARIBAS IDF INSTITUTIONS (02837) RIB: 30004 02837 00011021524 94 IBAN: FR76 3000 4028 3700 0110 2152 494 BIC: BNPAFRPPXXX" hesabına, 48,75 Avro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte "Ministère de la Justice, Direction des Affaires Civiles et du Sceau, Bureau de l'entraide civile et commerciale internationale (D3) 13, Place Vendôme, 75042 Paris Cedex 01 France" adresine gönderilmesi,
- f) Kanada adlî makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, düzenlenecek 100 Kanada Doları tutarında çekin (alıcı kısmına “Ministry of Finance” yazılması, ayrıca “Canada” ifadesinin eklenmemesi) evrak ile birlikte ilgili dış temsilciliğimize gönderilmesi; tebliğ yapılacak adres Alberta Eyaleti sınırları içerisinde ise düzenlenecek 100 Kanada Doları tutarındaki çekin alıcısı kısmına "Government of Alberta", adres Ontario Eyaleti sınırları içerisinde ise “Ministry of Finance of Ontario” yazılması, ayrıca "Canada" ifadesinin eklenmemesi, diğer taraftan çeklerin 6 aydan daha eski tarihli olması hâlinde Kanada makamlarınca işleme alınmadığından bu hususa dikkat edilmesi, bunların dışında Quebec Eyaleti

- [<https://sites.justice.gouv.qc.ca/SPEI/SPEI/en>] internet adresi üzerinden kredi kartı ile online ödeme yapılmasını kabul etmekte olup, ödeme yapıldığına dair belge örneğinin evrak ile birlikte gönderilmesi,
- g) Kuzey İrlanda adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden 70 GBP veya karşılığı Türk Lirasının mahkeme veznesine avans olarak yatırılmasının sağlanması ve tebliğ işlemi sonucunda Kuzey İrlanda makamlarınca istenilen masrafın ödenmesi,
- ğ) Letonya adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, "Council of Sworn Bailiffs" adına ve muhatabın ismi ile birlikte dosya numarası yazılmak suretiyle "Registration No. 90001497619 Registered office: 82-3 Brivibas Street, Riga, LV-1001, Latvia Bank: Swedbank AS Account No.: LV93HABA0551038096742 SWIFT code: HABALV22" hesabına, 113,97 Avro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte "Council of Sworn Bailiffs Brivibas Street 82-3 Riga, LV-1001 Latvia" adresine gönderilmesi,
- h) Litvanya adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, "Chamber of Judicial Officers of Lithuania" adına ve muhatabın ismi ile birlikte dosya numarası yazılmak suretiyle "IBAN: LT92 4010 0424 0031 5815, AB "DnB bankas", code of legal entity 126198978" hesabına, 110 Avro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte "Ministry of Justice, Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministerija, Gedimino ave. 30, LT-01104 Vilnius LITHUANIA" adresine gönderilmesi,
- ı) San Marino adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, "Ufficio Registro e Ipoteche della Repubblica di San Marino" adına ve muhatabın ismi ile birlikte dosya numarası yazılmak suretiyle "IBAN: SM44 A032 2509 8000 0001 0005 403 SWIFT CODE: ICSMSMSMXXX" hesabına, 50 Avro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte "Tribunale Unico of the Republic of San Marino, Via 28 Luglio n. 194, 47893 Borgo Maggiore, Repubblica di San Marino" adresine gönderilmesi,
- i) Singapur adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligat işlemlerinde 70 Singapur Doları masraf talep edilmekte olup Singapur Dolarının ülkemizde dolaşımda bulunmaması nedeniyle ABD Doları veya Türk Lirası karşılığının mahkeme veznesine avans olarak yatırılmasının sağlanması ve tebliğ işlemi sonucunda Singapur makamlarınca istenilen masrafın ödenmesi,
- j) Tayland adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligat işlemlerinde 400 Baht masraf talep edilmekte olup Tayland Bahtı ülkemizde dolaşımda bulunmadığından ABD

Doları veya Türk Lirası karşılığının mahkeme veznesine avans olarak yatırılmasının sağlanması ve tebliğ işlemi sonucunda Tayland makamlarınca istenilen masrafın ödenmesi,

- k) Yunanistan adlî makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, “Hellenic Ministry of Justice, Transparency & Human Rights” adına ve muhatabın ismi ile birlikte dosya numarası yazılmak suretiyle “Bank of Greece, Bank Account Number: 23/2341147896, IBAN: GR9101000230000002341147896, Swift Code: BNGRGRAA” hesabına, 50 Avro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte "Ministry of Justice, Transparency & Human Rights, Directorate of Pardon Award and International, Judicial Co-operation, Section of International Judicial Co-operation in, Civil Cases 96 Mesogeion Av. Athens 11527 / GREECE" adresine gönderilmesi, adresine gönderilmesi gerekmektedir.”

5.2. EK-2:ÖRNEK TALEPNAME FORMU

ADLİ VEYA GAYRİ ADLİ EVRAKIN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİ İÇİN TALEPNAME

REQUEST
FOR SERVICE ABROAD OF JUDICIAL OR EXTRAJUDICIAL DOCUMENTS

La Haye'de 15 Kasım 1965 tarihinde imzalanan hukukî ve ticarî konularda adli ve gayri adli evrakın
yabancı memleketlerde tebliğine dair sözleşme

Convention on the service abroad of judicial and extrajudicial documents in civil or
commercial matters, signed at The Hague, November, 15, 1965.

Talep edenin kimliği ve adresi <i>Identity and address of the applicant</i>	Muhatap makamın adresi <i>Address of receiving authority</i>

Aşağıda imzası bulunan müracaatçı, aşağıda listesi bulunan evrakı iki nüsha halinde göndermek ve bir nüshasının sözleşmenin 5. Maddesine uygun olarak yine aşağıda belirtilen usulde, en kısa zamanda muhabata tebliğini talep etmekle şeref duyar.

The undersigned applicant has the honour to transmit -- in duplicate -- the documents listed below and, in conformity with article 5 of the above-mentioned Convention, requests prompt service of one copy thereof on the addressee, i.e., (kimlik ve adres) (identity and address)

- a) Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki hükme göre *
a) In accordance with the provisions of sub-paragraph (a) of the first paragraph of article 5 of the Convention*.
b) Aşağıdaki özel usul ile (5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi)*:
b) In accordance with the particular method (sub paragraph (b) of the first paragraph of article 5)*:

- c) Kendi arzusu ile kabul ettiği takdirde muhabata tevdi suretiyle (5 inci maddenin ikinci fıkrası)*.
c) By delivery to the addressee, if he accepts it voluntarily (second paragraph of article 5)*.

Talepte bulunan, tebliğ edilen evrak ile eklerinin* birer nüshasının arka sayfada öngörüldüğü şekilde bir tasdikname ile birlikte iadesini veya iadesinin teminini makamdan rica eder.

The authority is requested to return or to have returned to the applicant a copy of the documents --and of the annexes*--with a certificate as provided on the reverse side.

Evrak Listesi:

List of documents:

Yer adı :
Done at:

Tarih:
the :

İmza ve/veya mühür:
signature and/or stamp..

- * Lüzumsuz yerleri çiziniz
* Delete if inappropriate

Talepnamenin arka sayfası

Reverse of the request

Tasdikname

Certificate

Aşağıda imzası bulunan makam, Sözleşmenin 6 ncı maddesi uyarınca tasdik etmekle şeref duyar.

The undersigned authority has the honour to certify, in conformity with the article 6 of the Convention,

1. Evrak tebliğ edilmiştir *

*1. That the document has been served**

- tarihi- - - the (date)

- yer,cadde,sokak,numara - - - at(place, street, number)

aşağıda gösterilen ve 5 inci maddede öngörülmüş olan usullerden biri ile.

- In one of the following methods authorised by article 5-

a) Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki hükme göre *

a) In accordance with the provisions of sub-paragraph (a) of the first paragraph of article 5 of the Convention.*

b) Aşağıdaki özel usul ile *

*b) In accordance with the following particular method **

c) Kendi arzusu ile kabul eden muhataba tevdi suretiyle *.

c) By delivery to the addressee,who accepted it voluntarily.*

Talepte sözü edilen, evrakın kendisine tevdi edildiği kimse:

The documents referred to in the request have been delivered to:

(şahsın kimliği ve sıfatı)

(identity and description of person)

Bu şahsın muhataba olan yakınlığı (ailevi, iş veya başka)

Relationship to the addressee (family, business or other)

2. Aşağıda bildirilen nedenlerle evrak tebliğ edilmemiştir *:

2. That the document has not been served, by reason of the following facts:*

Müracaatçının ilişik belgede açıklanan masrafları sözleşmenin 12 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ödemesi rica olunur*.

In conformity with the second paragraph of article 12 of the Convention, the applicant is requested to pay or reimburse the expenses detailed in the attached statement.*

Ekler

Annexes

İade olunan belgeler:

Documents returned:

Yer adı :

Done at

Tarih:

the

Lüzumu halinde tebliğ işlemini tesbit eden vesikalar:

In appropriate cases, documents establishing the service:

İmza ve/veya mühür

Signature and/or stamp.

***Lüzumsuz yerleri çiziniz.**

***Delete if inappropriate.**

TEBLİĞ EDİLECEK EVRAKIN ÖZETİ
SUMMARY OF THE DOCUMENT TO BE SERVED

La Haye'de 5 Kasım 1965 tarihinde imzalanan hukukî ve ticarî konularda adli ve gayri adli evrakın yabancı memleketlerde tebliğine dair sözleşme

Convention on the service abroad of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters, signed at The Hague. November, 15, 1965

(Madde 5, fıkra 4)
(article 5, fourth paragraph)

Talep eden makamın adı ve adresi:
Name and address of the requesting authority:

Tarafların kimlikleri*:
Particulars of the parties:*

ADLİ EVRAK1**
JUDICIAL DOCUMENT**

Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği:
Nature and purpose of the document:

Davanın mahiyeti ve amacı ile var ise ihtilaf konusu meblağ:
Nature and purpose of the proceedings and, where appropriate, the amount in dispute

Duruşmanın yeri ve tarihi;**
*Dale and place for entering appearance**:*

Kararı veren mahkeme:**
*Court which has given judgment***

Karar tarihi:**
*Date of judgment**:*

Evrakta belirtilen müddetler:**
*Time limits stated in the document**:*

GAYRİ ADLİ EVRAK
EXTRAJUDICIAL DOCUMENTS

Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği:
Nature and purpose of the document:

Evrakta belirtilen müddetler:**
*Time limits stated in the document**:*

- **Var ise evrakın gönderilmesi ile ilgisi olan şahsın kimliği ve adresi.**
 - **!fappropriate, identity and address of the person interested in the transmission of the document. ** Lüzumsuz yerleri**
- çiziniz.**
**** Delete if inappropriate.**

MUHATABIN KİMLİĞİ VE ADRESİ²⁰⁸
IDENTITY AND ADDRESS OF THE ADDRESSEE

²⁰⁸İnternet:http://www.diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_hukuk/hukuk_tebliğat.html
, Doldurulması Gereken Formlar, Son Erişim Tarihi: 11/01/2020.

ADLİ VEYA GAYRİ ADLİ EVRAKIN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİ İÇİN
TALEPNAME

REQUEST
FOR SERVICE ABROAD OF JUDICIAL OR EXTRAJUDICIAL DOCUMENTS

La Haye'de 15 Kasım 1965 tarihinde imzalanan hukukî ve ticarî konularda adli ve gayri adli evrakın
yabancı memleketlerde tebliğine dair sözleşme

Convention on the service abroad of judicial and extrajudicial documents in civil or
commercial matters, signed at The Hague, November, 15, 1965.

Talep edenin kimliği ve adresi <i>Identity and address of the applicant</i>	Muhatap makamın adresi <i>Address of receiving authority</i>
.....Mahkemesi, İcra Müdürlüğü, Noterliği Adresi Dosya Esas No:	Yetkili Adli Makamına (Ülke ismi yazılacak)

Aşağıda imzası bulunan müracaatçı, aşağıda listesi bulunan evrakı iki nüsha halinde göndermek ve bir nüshasının sözleşmenin 5. Maddesine uygun olarak yine aşağıda belirtilen usulde, en kısa zamanda muhataba tebliğini talep etmekle şeref duyar.

The undersigned applicant has the honour to transmit -- in duplicate -- the documents listed below and, in conformity with article 5 of the above-mentioned Convention, requests prompt service of one copy thereof on the addressee, i.e., (kimlik ve adres) (identity and address)

Tebliğat yapılması istenen muhatabın kimlik bilgileri ile tebligata varar adresi

- a) Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki hükme göre *
- a) In accordance with the provisions of sub-paragraph (a) of the first paragraph of article 5 of the Convention*.
- ~~b) Aşağıdaki özel usul ile (5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi)*:~~
- ~~b) In accordance with the particular method (sub paragraph (b) of the first paragraph of article 5)*:~~
- ~~c) Kendi arzusu ile kabul ettiği takdirde muhataba tevdi suretiyle (5 inci maddenin ikinci fıkrası)*.~~
- ~~c) By delivery to the addressee, if he accepts it voluntarily (second paragraph of article 5)*.~~

Talepte bulunan, tebliğ edilen evrak ile eklerinin* birer nüshasının arka sayfada öngörüldüğü şekilde bir tasdikname ile birlikte iadesini veya iadesinin teminini makamdan rica eder.

The authority is requested to return or to have returned to the applicant a copy of the documents --and of the annexes*-- with a certificate as provided on the reverse side.

Evrak Listesi:

List of documents:

Tebliğe gönderilecek tüm evrakın listesi	Yer adı : <i>Done at:</i>	Tarih: <i>the :</i>
	Düzenlendiği yer	Düzenlendiği tarih

İmza ve/veya mühür:
signature and/or stamp..

- * Lüzumsuz yerleri çiziniz
* Delete if inappropriate

**tebliği çıkaran
merciin yeri, yetkili
kişinin (Hakim, İcra
Müdürü, Noter gibi)
Sicil numarası,
imzası, mührü**

Bu sayfa boş bırakılacak

Talepnamenin arka sayfası

Reverse of the request

Tasdikname

Certificate

Aşağıda imzası bulunan makam, Sözleşmenin 6 ncı maddesi uyarınca tasdik etmekle şeref duyar.
The undersigned authority has the honour to certify, in conformity with the article 6 of the Convention,

1. Evrak tebliğ edilmiştir*

*1. That the document has been served**

- tarihi- - - the (date)

- yer,cadde,sokak,numara - - - at(place, street, number)

aşağıda gösterilen ve 5 inci maddede öngörülmüş olan usullerden biri ile.

- In one of the following methods authorised by article 5-

a) Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki hükme göre *

a) In accordance with the provisions of sub-paragraph (a) of the first paragraph of article 5 of the Convention.*

b) Aşağıdaki özel usul ile *

*b) In accordance with the following particular method **

c) Kendi arzusu ile kabul eden muhataba tevdi suretiyle *.

c) By delivery to the addressee, who accepted it voluntarily.*

Talepte sözü edilen, evrakın kendisine tevdi edildiği kimse:

The documents referred to in the request have been delivered to:

(şahsın kimliği ve sıfatı)

(identity and description of person)

Bu şahsın muhataba olan yakınlığı (ailevi, iş veya başka)

Relationship to the addressee (family, business or other)

2. Aşağıda bildirilen nedenlerle evrak tebliğ edilmemiştir *:

2. That the document has not been served, by reason of the following facts:*

Müracaatçının ilişik belgede açıklanan masrafları sözleşmenin 12 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ödemesi rica olunur*.

In conformity with the second paragraph of article 12 of the Convention, the applicant is requested to pay or reimburse the expenses detailed in the attached statement.*

Ekler

Annexes

İade olunan belgeler:

Documents returned:

Yer adı :

Done at,

Tarih:

the

Lüzumu hâlinde tebliğ işlemi tesbit eden vesikalar:

In appropriate cases, documents establishing the service:

İmza ve/veya mühür

Signature and/or stamp.

***Lüzumsuz yerleri çiziniz.**

**Delete if inappropriate.*

TEBLİĞ EDİLECEK EVRAKIN ÖZETİ
SUMMARY OF THE DOCUMENT TO BE SERVED

**La Haye'de J5 Kasım 1965 tarihinde imzalanan hukukî ve ticarî konularda adii ve gayrı
adlî evrakın yabancı memleketlerde tebliğine dair sözleşme**

*Convention on the service abroad of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters, signed
at The Hague. November, 15, 1965*

(Madde 5, fıkra 4)
(article 5, fourth paragraph)

Talep eden makamın adı ve adresi:
Name and address of the requesting authority:

.....Mahkemesi, İcra Müdürlüğü, Noterliği
Dosya Esas No: /

Tarafların kimlikleri*:
Particulars of the parties:*

Davacı:.....
Davalı:.....

ADLİ EVRAK1**
JUDICIAL DOCUMENT**

Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği:
Nature and purpose of the document:

Davanın mahiyeti ve amacı ile var ise iht
Nature and purpose of the proceedings and, where appropriate, the amount in dispute

Tebliğ sebebi

Tebliğ içeriği

Duruşmanın yeri ve tarihi;**
*Dale and place for entering appearance**:*

**Varsa duruşma yeri, tarihi ve saati, davalının duruşmaya gelmemesi halinde
karşı karşıya kalacağı sonuçlar yazılır ayrıca Tebligat Yönetmeliği 41. maddede
belirtilen süre nazara alınır.**

Kararı veren mahkeme:**
*Court which has given judgment***

Karar evrakı tebliğ edilecekse karar tarihi

Karar tarihi:**
*Date of judgment**:*

Evrakta belirtilen müddetler:**
*Time limits stated in the document**:*

**Varsa HMK gereğince ilgili şerh ve ihtarlar (cevap süresi,
itiraz süresi, temyiz süresi vb) yazılır.**

EXTRAJUDICIAL DOCUMENTS

Evrakın mahiyeti ve niçin gönderildiği:
Nature and purpose of the document:

Evrakta belirtilen müddetler:**
*Time limits stated in the document**:*

• **Var ise evrakın gönderilmesi ile ilgili olan şahsın kimliği ve adresi.**

• **!appropriate, identity and address of the person interested in the transmission of the document. ** Lüzumsuz yerleri
çiziniz.**

**** Delete if inappropriate.**

MUHATABIN KİMLİĞİ VE ADRESİ
IDENTITY AND ADDRESS OF THE ADDRESSEE

Tebliğ yapılacak muhatabın isim ve adresi

KAYNAKLAR

- Akil, C. (2012). “11.1.2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun İle 7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler”, *TBB Dergisi*, 101, 247-266.
- Arslan, R., Yılmaz, E., Ayvaz, S. T. ve Hanağası, E. (2018). *Medeni Usul Hukuku* (4.Baskı). Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Artık Aktepe, S. (2014). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ataman Fıganmeşe, İ. (2003). “Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında 1970 Tarihli La Haye Sözleşmesi”. *MHB*, 23.
- Aydos, O., S. (2006), *Ürün Sorumluluğu*, Ankara: Web:tez.yok.gov.tr., 225, Erişim Tarihi; 18/02/2020.
- Beydola, A. (2016). *Kuzey Kıbrıs Hukukunda Tebligat Yapılamaması ve Hukukî Sonuçları*. (1.Baskı). Lefkoşa: Yakındoğu Üniversitesi Yayınları, 17.
- Bozdağ, G.G.(2016), “1965 Tarihli, Lahey Sözleşmesi Bakımından Tebligat Kanunu’na İlişkin Bazı Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Sa. 2, S.269-310.
- Budak, A.C., Kararslan, V. (2018), *Medeni Usul Hukuku*, (2.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınevi.
- Çelikel, A., Erdem, B. (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk* (Yenilenmiş 14.Bası). İstanbul: Beta, 496.
- Deliduman, S. (1999-2000). “Hukukî ve Ticarî Konularda Adli ve Gayri Adli Evrakın Tebliğine İlişkin Avrupa Topluluğu Konseyinin 29 Mayıs 2000 Tarih ve 2000/1348 Sayılı Tüzüğü”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan, Yıl 19-20, 1-2, 249-262.
- Deliduman, S. (2004). “*Tebligat Giderinin (Zamanında) Yatırılmamasının Sonuçları*”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 307-322.
- Doğan, V. (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk* (4.Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi, 98.
- Erdem, B. B. (1992). *Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat*. İstanbul: İnternet Erişim; <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, adresinden 17 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.
- Gözler, K. (2016). *İdare Hukuku Dersleri* (18. Baskı). Bursa: Ekin Yayın, 381.
- Günay, E. (2012). “Türkiye’den Yabancı Ülkeye Yapılan Tebligat ve Esasları”, *TAAD*, 3(11), 267.

Gündüz, A. (1984). *Yabancı Devletin Yargı Bağımsızlığı ve Milletlerarası Hukuk*. Ankara: Üçdal Neşriyat, 1984.

İnternet: <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss474.pdf>.

İnternet: Aytaç, M. Uluslararası Tebligat Hukukunun Esasları Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, s.8. <http://www.mycra.com/forum/html/makale/muhtelif/3.htm>, adresinden 16.03.2018 tarihinde alınmıştır.

İnternet: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/genelgeler.html>, Son Erişim Tarihi: 16 Eylül 2019

İnternet: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/print/?cid=17>.

İnternet: <https://www.icisleri.gov.tr/adres-kayit-sistemi>.

İnternet: Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law, Practical Handbook on the Operation of the Hague Service Convention (Permanent Bureau, Practical Handbook), <https://assets.hcch.net/docs/aed182a1-de95-4eaf-a1ae->, adresinden 16 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Reports on the Work of the Special Commission on the Operation of the Hague Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters/Report of the United States Delegation 1977. Web: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=4063>, adresinden 30.04.2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: T.C. Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün 16.11.2011 Tarihli, B.03.0.00.06/010.06.02/1-3 Sayılı, “Hukukî alanda Adli Tebligat İşlemleri” Konulu 63/3 Nolu Genelge, s.2/8. Web; https://www.adalet.gov.tr/Genelgeler/genelge_pdf/63-3.pdf, adresinden 10.12.2018 tarihinde alınmıştır.

İnternet: www.uyap.gov.tr.

Karaarslan, V., Eroğlu, M.. (2009). “Kolektif Hukukî Himayenin Farklı Görünüm Şekilleri: Class Action Ve Topluluk Davaları”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIII(3–4).

Moroğlu, Erdoğan, Muşul, Timuçin, Tebligat Hukuku, İstanbul, 1985.

Muşul, T. (2016). *Tebligat Hukuku* (6.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Nomer, E.(2017). *Devletler Hususi Hukuku* (22. Baskı). İstanbul: Beta.

Özkan I. Tütüncübaşı, U.(2017), *Uluslararası Usul Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi.

Pekcanitez, H. (2000). “Hukukî Dinlenilme Hakkı”, *Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.

Pekcanitez, H., Korkmaz, H. T., Özekes, M., Akkan, M. (2017). *Pekcanitez Usul - Medeni Usul Hukuku (3 Cilt)*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Ruhi, A. C. (2008). *Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat* (1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ruhi, A. C. (2016). *Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe* (2.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ruhi, A. C., Ruhi, C. (2016). *Tebligat Hukuku (En Son Yargıtay İçtihatları ile)* (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sakmar, A. (1982). “Hukukî Veya Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Tebligat”, *Milletlerarası Hukuk Ve Milletlerarası Özel Bülteni*, 2(2).
- Salgırtay, T. (2013). “Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler ve Bir Yargıtay Kararı Işığında (Yargıtay 12. H.D. 2012/ 32459 E. – 2013 / 3328 K. S. -11.02.2013 T.) Tebligat Kanunu Uygulamaları”, 297-328 *Ankara Barosu Dergisi*, 4.
- Sargın, F. (2003). “1961 Tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesi Hükümleri Dahilinde MÖHUK’un 33.Maddesinin Uygulanabilirliği Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(1).
- Stadler, A. ve Ruhi, A. C. (2002). “Yeni Avrupa Tebligat Hukuku”, *AÜEHFD*, VI, 1-4.
- Tanrıver, S. (2016). *Medeni Usul Hukuku Cilt-I*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Toker, A. G. (2011). “15 Kasım 1965 Tarihli “Hukukî ve Ticarî Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi Uyarınca Tebligat Yapılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 107-152, (Basım Yılı:2013),13(2).
- Turan, A.U.(2006), *Tebligat Hukuku, Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat*, (3.Bası), Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Yılmaz, E. (2005). *Hukuk Sözlüğü* (Yenilenmiş 9.Baskı). Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2014). “Adresinden Geçici Olarak Ayrılanlara Tebliğ Yapılması”, *Makaleler (19732013)*” (1.Cilt). Ankara: Yetkin.
- Yılmaz, E. ve Tacar, Ç. (2013). *Tebligat Hukuku* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : YILDIZ, Şoray
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 17/06/1993 EŞME
Medeni hali : Bekar
Telefon : 05537753664
Faks :
e-mail : sorayyildiz@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Ankara HBVÜ Sos. Bil. Enstitüsü	...
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2015
Lise	Gediz Anadolu Öğretmen Lisesi	2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018-2020	Kozluk/BATMAN	Hâkim

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

-

hacibayram.edu.tr/le